

T.C.
SIİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS

MİLLİ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI 06 HK 252/1 NUMARALI
MECMÛ' A-İ EŞ' ÂR VE FEVÂ'İD (1A-50B)
(METİN-İNCELEME-MESTAP'A GÖRE TASNİF)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine DURANAY YILMAZ

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Talip ÇUKURLU

SIİRT-2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
KISALTMALAR.....	VI
TABLolar DİZİNİ.....	VIII
ÖN SÖZ	IX
GİRİŞ	1
I. MECMUA VE VE ŞİİR MECMUALARI ÜZERİNE.....	1
II. MECMUALARIN TASNİFİNE DAİR	2
III. MECMUALARIN ÖNEMİ	3
BİRİNCİ BÖLÜM	5
1. MİLLİ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI 06 HK 252/1 NUMARALI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR VE FEVÂ'İD'İN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	5
1.1. MİLLİ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI 06 HK 252 NUMARALI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR VE FEVÂ'İD'İN TANITIMI	5
1.2. MECMUANIN FİZİKİ ÖZELLİKLERİ.....	5
1.3. MECMUANIN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ	5
1.3.1. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Nazım Şekilleriyle Birlikte Şiir Sayıları	7
1.3.2. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar	9
1.3.3. Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Aruz Kalıpları.....	11
1.4. MECMUANIN DERLEYİCİSİ VE DERLENME TARİHİNE İLİŞKİN TESPİTLER	12
İKİNCİ BÖLÜM.....	13
1. MİLLİ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI 06 HK 252/1 NUMARALI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR VE FEVÂ'İD'İN ÇEVİRİ YAZILI METNİ OLUŞTURULURKEN TAKİP EDİLEN YÖNTEM VE ÇEVİRİ YAZILI METNİ.....	13
2.1. METİNLERİN KURULUŞ YÖNTEMİ.....	13
2.2. MİLLİ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI 06 HK 252/1 NUMARALI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR VE FEVÂ'İD (1A-50B)'İN ÇEVİRİ YAZILI METNİ	16
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	106
3. MİLLİ KÜTÜPHANEDE KAYITLI 06 HK 252/1 NUMARALI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR VE FEVÂ'İD MESTAP'A GÖRE TASNİFİ	106

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	120
4. MİLLÎ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI 06 HK 252/1 NUMARALI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR VE FEVÂ'İD (1A-50B)'DE YER ALAN ŞAİRLERİN BİYOGRAFİLERİ..	120
4.1. AGÂHÎ.....	120
4.2. AHMET SÂRBÂN	120
4.3. ÂRİF (KETHÜDÂZÂDE)	120
4.4. ARŞÎ.....	121
4.5. ASKERÎ	121
4.6. ATTAR	121
4.7. AZBÎ	121
4.8. BÂZARÎ.....	122
4.9. BEDRÎ.....	122
4.10. CA'FERÎ	122
4.11. DEHRÎ	122
4.12. ECRÎ.....	122
4.13. FARÎĞ.....	122
4.14. GÂLİB	123
4.15. HÂKÎ.....	123
4.16. HATÂYÎ	123
4.17. HATEM	124
4.18. KALENDER	124
4.19. KANBERÎ.....	124
4.20. KASIMÎ	124
4.21. KAYGUSUZ ABDÂL	124
4.22. KEMTER KALENDER.....	125
4.23. MAHZÛNÎ.....	125
4.24. MUHİBBÎ	125
4.25. NEBÂTÎ	125
4.26. NESÎMÎ.....	125
4.27. NİYÂZÎ.....	125
4.28. RÂŞİD.....	126
4.29. SÂKİNÎ	126

4.30. ŞÂFÎ	126
4.31. ŞAH TAHMASB	126
4.32. ŞÎRÎ	126
4.33. TÂHİR	127
4.34. VAHDETÎ	127
4.35. VEKÎLÎ BABA	127
4.36. VİRÂNÎ ABDÂL	127
SONUÇ	128
KAYNAKÇA	130
EKLER	134
EK-1. DİZİN	134
EK-2. MECMUADAN ÖRNEK SAYFALAR	138

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİLLİ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI 06 HK 252/1 NUMARALI MECMÛ'A-İ

EŞ'ÂR VE FEVÂ'İD (1A-50B)

(METİN- İNCELEME MESTAP'A GÖRE TASNİF)

Emine DURANAY YILMAZ

2022/Sayfa:153

Mecmualar, derleyicisi tarafından farklı özelliklerdeki metinlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan eserlerdir. Derleyicinin edebî zevkini, kültür ve birikimini yansıtan mecmualar, oluşturuldukları dönemin estetik ve edebî zevkini de yansıtmaları bakımından oldukça önemli eserlerdir. Günümüzde antolojiye tekabül eden bu eserler, klasik Türk edebiyatının en önemli kaynakları arasında yer alırlar. Mecmualar dönemin beğenilen şairlerini ve divanı olmayan şairlerin şiirlerini bulmakta araştırmacılara kolaylık sağlarlar.

Çalışmamızın konusunu oluşturan “Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id”, Milli Kütüphane'de 06 Hk 252/1 numarasıyla kayıtlıdır. Çalışmamızın giriş bölümünde mecmua, şiir mecmuaları, mecmuaların edebiyat tarihi açısından önemi üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde mecmuanın şekil ve muhteva özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde mecmuanın transkripsiyonlu metnine, üçüncü bölümde “Şiir Mecmualarının Sistemik Tasnifi Projesi”ne (MESTAP) göre tasnifine yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise mecmuada adı geçen şairlerin biyografileri yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Şiir, Divan Şiiri, Mecmua, Şiir Mecmuası, Milli Kütüphane 06 Hk 252/1, MESTAP.

ABSTRACT**MASTER’S THESIS****MECMÛ’A-İ EŞ’ÂR AND FEVÂ’İD (1A-50B) REGISTERED IN THE****NATIONAL LIBRARY WITH NO 06 HK 252/1****(TEXT- EXAMINATION CLASSIFICATION ACCORDING TO MESTAP)****Emine DURANAY YILMAZ****2022/Page:153**

Mecmuas are works created by the compilation of texts with different characteristics by the compiler. Mecmuas that reflect the literary taste, culture and accumulation of the compiler are very significant works in terms of reflecting the aesthetic and literary taste of the period in which they have been created. These works, corresponding to anthology for present, are among the most important sources of Classical Turkish Literature. They facilitate researchers in finding the popular poets of the period and the poems of poets who do not have a “divan”.

“Mecmû’a-i Eş’âr ve Fevâ’id”, which is the subject of the current study, is registered in the collection of Ankara National Library Adnan Ötügen Provincial Public Library with the number 06 Hk 252/1. In the introduction section of the study, the significance of Mecmuas, poetry Mecmuas, and their importance in terms of literary history is given. In the first section, information about the form and content of the Mecmua is given, in the second part the transcribed text of the magazine and in the third part the classification according to the “Systematic Classification Project of Poetry Mecmuas” (MESTAP) is presented. In the fourth section of the study, biographies of the poets whose work are gathered in the Mecmua are included.

Keywords: Classical Turkish Literature, Poetry, Divan Poetry, Mecmua, Poetry Mecmua, National Library 06 Hk 252/1, MESTAP.

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AD	: Askerî Dîvânı
ARD	: Arşî Dîvânı
bk.	: bakınız
CD	: Ca'ferî Dîvânı
ed.	: editör
ECD	: Ecrî Dîvânı
FK	: Filiz Kalyoncu
G.	: Gazel
haz.	: Hazırlayan
HD	: Hatâyî Dîvânı
K.	: Kaside
KND	: Kul Nesîmî Dîvânı
MESTAP	: Mecmuaların Sistematiğ Tasnifi Projesi
MM	: Muhsin Macit
MFK	: Mehmet Fatih Köksal
ND	: Nesîmî Dîvânı
Ör.	: Örnek
s.	: sayfa
SAD	: Sârbân Ahmed Dîvânı
SNE	: Sadeddin Nüzhet Ergun
ŞGD	: Şeyh Gâlib Dîvânı
T. C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu

VAD	: Virânî Abdal
VD	: Vahdetî Dîvânî
vb.	: ve benzeri
yy.	: Yüzyıl

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Nazım Şekilleriyle Birlikte Şiir Sayıları	7
Tablo 1.2. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar.	9
Tablo 1.3. Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Aruz Kalıpları.....	11
Tablo 2.1. Çeviri Yazı Alfabetesi.	15
Tablo 2.2. Fihrist.....	16
Tablo 3.1. Mecmuanın MESTAP'a Göre Tasnifi.	106

ÖN SÖZ

Mecmualar, klasik Türk edebiyatının en önemli kaynakları arasında yer alır. Çeşitli sebeplerle divanlara alınmamış şiirlere ve divan tertip edememiş şairlerin şiirlerine mecmualar sayesinde ulaşılmaktadır. Mecmualar, derleyecinin edebî ve estetik zevkini yansıtmasının yanı sıra dönemin beğenilen şairleri ve edebî anlayışı hakkında da bilgi verir. Kütüphanelerde kayıtlı ve sayısı net olarak bilinmeyen mecmualar gün yüzüne çıkarılıp günümüz alfabesine aktarıldıkça birçok yeni bilgi elde edilmektedir. Son yıllarda divan neşirlerinden sonra mecmuaların önemi fark edilmiş ve bu alanda çalışmalar artmıştır. Mecmua çalışmalarında “Şiir Mecmualarının Sistemik Tasnifi Projesi” (MESTAP) ile büyük yol katedilmiştir.

Üzerinde çalıştığımız Mecmû‘a-i Eş‘âr ve Fevâ‘id, Milli Kütüphane’de 06 Hk 252/1 numarasıyla kayıtlıdır. Çalışmamızın giriş bölümünde mecmua, şiir mecmuaları, mecmuaların edebiyat tarihi açısından önemi üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde Mecmû‘a-i Eş‘âr ve Fevâ‘id’in şekil ve muhteva özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Mecmuada yer alan şairler, şiir sayıları, nazım biçimleri ile ilgili tablolar bu bölümde yer almaktadır. İkinci bölümde mecmuanın transkripsiyonlu metni verilmiştir. Yine bu bölümde mecmuada yer alan şiirler divan neşirleri ile karşılaştırılarak tespit edilen farklılıklar dipnotta belirtilmiştir. Üçüncü bölümde mecmuamızın Şiir Mecmualarının Sistemik Tasnifi Projesi’ne (MESTAP) göre tasnifine, dördüncü bölümde ise mecmuada adı geçen şairlerin biyografilerine yer verilmiştir.

Yüksek lisans döneminde bilgi ve birikiminden faydalanma fırsatı bulabildiğim, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Talip ÇUKURLU’ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eğitim hayatım boyunca maddi manevi desteklerini benden esirgemeyen sevgili annem ve babama, ihtiyaç duyduğum her anımda yanımda olan kıymetli eşim Murat YILMAZ’a teşekkürü borç bilirim.

SIİRT-2022

Emine DURANAY YILMAZ

GİRİŞ

I. MECMUA VE VE ŞİİR MECMUALARI ÜZERİNE

Mecmua, Arapça cem‘ kökünden türetilmiş olup “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi, yazma kitap, dergi” anlamlarına gelmektedir (Devellioğlu, 2013: 689). Mecmualar, farklı kişilerce derlenen, içerisinde farklı nazım şekilleri ve türlerinin bulunduğu yazma kitaplardır. Ayrıca toplanmış kitap, risale anlamlarını da taşımaktadır. Edebiyat terimi olarak kullanıldığında “şiiir defteri, türlü konuların bir araya getirildiği yazıları içine alan kitap, defter” anlamlarına gelmektedir (Aydemir, 2007: 122). Bununla birlikte “içinde seçme yazıların bulunduğu el yazması eser” anlamında da kullanılmıştır (Pala, 2018: 300). Kütüphanecilik terimi olarak kullanıldığında ise mecmuanın karşılığı “derleme”dir. Yakın zamana kadar mecmualar “günlük olmayan belirli dönemlerde yayınlanan süreli yayınlar” olarak ifade edilmiştir (Köksal, 2012: 409).

İlk örneklerine Arap edebiyatında rastlanan mecmuaların ortaya çıkışı sahabelerin hadisleri toplayıp yazmaları ile gerçekleşmiştir. Daha sonraları bu gelenek derleyecilerin beğendikleri şiiirleri, ilgi duydukları konuları, bilgileri bir araya toplamaları ile günümüze kadar gelmiştir. Bazı mecmualar sanat eseri özelliği taşıırken bazıları karalama defteri niteliğindedir (Kaya, 2021: 1).

Mecmuanın sayfa düzeni, şekli, içeriği derleyenin zevkine göre şekillenmektedir. Şiiirler, âyetler, hadisler, dualar, hutbeler, tarihler, mektuplar, ilaç tarifleri, lügaz ve muammalar gibi birçok konuda bilginin derlendiği mecmualar bulunmaktadır. Zamanla düzenli bir tertibe kavuşarak bir telif çeşidi haline gelmiştir (Uzun, 2003: 265).

Şiiir mecmualarında derleyenin zevki ön plana çıkmaktadır. Bazı mecmualarda sadece bir şiiirin şiiirleri bulunurken bazılarında belli bir dönemin şiiirlerinin şiiirleri veya her dönemden şiiirin şiiiri bulunabilmektedir. Aynı nazım şekliyle yazılmış mecmualar da bulunmaktadır: gazel mecmuaları, naat mecmuaları, şarkı mecmuaları, tarih mecmuaları vb.

II. MECMUALARIN TASNİFİNE DAİR

Mecmualar edebiyat tarihçilerine göre farklı şekillerde tasnif edilmiştir. Bunun başlıca sebebi mecmuaların farklı içerik ve şekle sahip olmalarıdır.

İçerik bakımından ilk tasnif Agâh Sırrı Levend’e ait olup şu şekildedir:

1. *“Nazire Mecmuaları*
2. *Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları*
3. *Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar*
4. *Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar*
5. *Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar”* (Levend, 2014: 166-167).

Günay Kut’un tasnifi ise şu şekildedir:

1. *“Nazire mecmuaları*
2. *Seçme şiir mecmuaları*
3. *Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar*
4. *Karışık mecmualar*
5. *Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar”* (Kut, 1986: 170).

Mehmet Gürbüz’ün tasnifi daha geniştir:

- I. *“Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları*
 1. *Gazel mecmuaları (Mecmû ‘a-i gazeliyyât)*
 2. *Kaside mecmuaları (Mecmû ‘a-i kasâid)*
 3. *Müstezad mecmuaları*
 4. *Matla mecmuaları (Mecmû ‘a-i metâli’)*
 5. *Beyit mecmuaları (Mecmû ‘a-i ebyât)*
 6. *Mısra mecmuaları (Mecmû ‘a-i mesâri’)*
 7. *Farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmualar*
- II. *Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları*
 1. *Tarih mecmuaları (Mecmû ‘a-i tevârîh)*
 2. *Na’t mecmuaları (Mecmû ‘a-i nu’ût)*
 3. *Mu’ammâ mecmuaları (Mecmû ‘a-i mu’ammeyât)*
 4. *Lugaz mecmuaları (Mecmû ‘a-i elgâz)*
 5. *Medhiye mecmuaları (Mecmû ‘a-i medâyih)*
 6. *Şehrengîz mecmuaları*
 7. *Farklı konularda yazılmış şiirleri içeren mecmualar*
- III. *Nazire mecmuaları*
- IV. *Şairlerin aidiyeti/mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmualar*

1. Aynı zümreye (tasavvufi oluşum, meslek grubu vb.) mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar
 - a. Mevlevî şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar
 - b. Hurûfî-Bektâşî şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar
 2. Aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmualar
- V. *Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin Divanlarını/şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar*” (Gülbüz, 2012: 107-112).

III. MECMUALARIN ÖNEMİ

Türk edebiyatı tarihi açısından önemli bir yere sahip olan mecmualar çoğu zaman şairler ve şiirleri için elde bulunan tek kaynak durumundadır. Kendi döneminde divan tertip edememiş şairleri unutulmaktan kurtarır. Şiirlerin yazıldıkları dönemin tarihi, kültürü, edebî zevki hakkında fikirler verir.

Mecmuaların önemi, Mehmet Fatih Köksal tarafından şöyle sıralanmıştır:

1. *“Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.*
2. *Bilinen şairlerin bilinmeyen/divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.*
3. *Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf edebiliriz.*
4. *Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır.*
5. *Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz.*
6. *Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkânı vardır.*
7. *Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür.*

Derleyeninin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.

8. *Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiir sever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda şahsın/şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür.*
9. *Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdî temayüllerin de izini sürmek mümkündür.*
10. *Mecmualar dışındaki eserlerin fevâid ve vikâye yapraklarında da zaman zaman rastlamak mümkünse de özellikle mecmualarda çok sık rastladığımız edebiyat dışı kimi konular da ayrıca ele alınması gereken önemli noktalardır.*
11. *Bütün bunlarla beraber, özelde şiir mecmualarının, genelde de bütün mecmuaların yukarıda sayılan fayda ve önemleri tek tek ve birbirinden bağımsız olarak incelendiğinde çok fazla bir anlam ifade etmezler. Ama aynı dönemde derlenmiş yüzlerce mecmuanın taranmasından ortaya çıkacak manzara devrin müşterek anlayış ve zevkini ortaya dökcektir” (Köksal, 2012: 417- 421).*

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MİLLÎ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI 06 HK 252/1 NUMARALI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR VE FEVÂ'İD'İN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. MİLLÎ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI 06 HK 252 NUMARALI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR VE FEVÂ'İD'İN TANITIMI

Çalışmamızın bu bölümünde mecmuanın fizikî özellikleri, muhteva özellikleri, mecmûanın 1 ile 50 sayfaları arasında yer alan şairler, şiir sayıları ve şiirlerin nazım biçimleri, şairlerin yaşadıkları yüzyıllar, şiirlerde kullanılan aruz kalıplar, mecmuanın derleyicisi ve tertip tarihine ilişkin tespitler değerlendirilecektir.

1.2. MECMUANIN FİZİKİ ÖZELLİKLERİ

İncelediğimiz Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id, Ankara Milli Kütüphane Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi koleksiyonunda 06 Hk 252/1 numarasıyla kayıtlıdır. Mecmuanın dış kapağının sağ üst köşesinde "252" numarası yazılıdır. İç kapağında "Mecmû'a-i Eş'âr- 11/IV/1947" yazılı kütüphane mührü bulunmaktadır. Mecmuanın istinsah tarihi belli değildir.

154x110 mm ölçülerinde olan mecmua 147+5 varaktır. Zencirekli meşin cilde sahiptir. Başta fihrist kısmı bulunmaktadır. 99b-117b arası boştur. Fiziki bakımdan oldukça iyi durumda olan mecmua siyah mürekkep kullanılarak "rika" hattıyla yazılmıştır. Sayfa numaraları ve mahlaslar yazılırken kırmızı mürekkep kullanılmıştır.

1.3. MECMUANIN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Ankara Milli Kütüphane Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi koleksiyonunda 06 Hk 252/1 numarasıyla kayıtlı olan Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id (1a-50b)'de 14. yy ile 19. yy arasında yaşamış 39 şair bulunmaktadır. Şairlerin çoğu Alevî-Bektaşî geleneğine bağlı şairlerdir. Mecmuada en çok şiiri bulunan şair Vîrânî (Vîrân Abdal)'dir.

Mecmuanın giriş kısmında 84. sayfaya kadar oluşturulmuş bir fihrist bulunmaktadır. Fihristte varak numarası, şairin mahlası ve şiirin ilk mısraı yer almaktadır.

İncelediğimiz mecmuada hece ölçüsüyle yazılmış Hatâyî’ye ait bir şiir dışındaki şiirler aruz vezniyle yazılmıştır. Gazel, murabba, müseddes, muhammes en fazla bulunan nazım şekilleridir. Ayrıca mecmuada Farsça iki beyit ve bir dördlük yer almaktadır. Mecmuada çoğu şiire, gazel olmamasına rağmen, “gazel” başlığı verilmiştir. Derleyicinin “gazel”i şiir anlamında kullanmış olması muhtemeldir.

Derleyici çoğu zaman tekrar eden beyitler yerine “eyzan” yazarak tasarrufta bulunmuştur. Mecmuada herhangi bir derkenar bulunmamakla beraber, şiirler üzerinde kurşun kalemle bazı düzeltmeler yapılmıştır.

Mecmuadaki şiirler incelenirken divanları yayımlanmış veya üzerinde doktora, yüksek lisans tez çalışmaları yapılmış şairlerin şiirleri mukayese edilerek dipnotta belirtilmiştir. Antolojilerde veya makalelerde yer alan şiirler de bu çalışmaya dâhil edilmiştir.

Mecmuadaki şairlerin çoğu Alevî-Bektaşî geleneğine bağlı olduğundan bu gelenekle ilgili kısaca bilgi vermek yerinde olacaktır:

Alevîlik, İslam kültür tarihinde “Ali’ye mensup”, “Hz. Ali soyundan gelenler” anlamında kullanılmıştır. Hz. Ali’nin soyundan gelenler için seyyid, emir gibi lakaplar kullanılırken Emevîler döneminden itibaren Alevî ifadesi de kullanılmaya başlanmıştır. Siyasî tarihte ise Hz. Peygamber’in vefatından sonra ortaya çıkan hilafet münakaşalarında Hz. Ali taraftarlarına el-Aleviyye denilmiştir (Ocak, 1989: 368).

Günümüzde mezhep olarak bilinen Alevîlik iki koldan gelişmiştir. Birincisi 13. yüzyılda Safeviler aracılığıyla Anadolu’da yayılan Kızılbaşlık, ikincisi ise Hatay, Suriye gibi bölgelerde gelişen Nusayrîlik’tir. Osmanlı kaynaklarında Alevîler, Kızılbaş veya Râfizî olarak geçmektedir (Ocak, 1989: 369).

Alevîlik ve Bektaşîlik çoğu zaman birlikte veya birbiri yerine kullanılsa da aslında tam olarak aynı zümreyi temsil etmemektedir. Türkiye’de Bektaşî olan herkes Alevî olmasına rağmen her Alevî, Bektaşî değildir. Alevîlik Ehl-i Beyt’e olan sevgiyi ifade ederken, Bektaşîlik Hacı Bektaş Veli’ye bağlılığı temsil eder (Eröz, 1990: 52).

Bektaşîlik, 13. yüzyılda Hacı Bektaş Velî tarafından kurulmuş bir tarikattır. Diğer tarikatlerin aksine kültürüyle ve edebiyatıyla Türklere mahsustur. Oluşumunda

Ahîlik ve Babaîliğin büyük etkisi vardır. Hacı Bektaş Velî'nin vefatı üzerine Balım Sultan halife olmuştur. (Pala, 2018: 63).

1501'de Balım Sultan'ın II. Bayezid tarafından tarikatın başına getirilmesiyle Bektaşîlik, Kalenderîlikten ayrılarak bugünkü hüviyetini kazanmıştır. 1826 yılında II. Mahmud'un Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmasına kadar devam eden Bektaşîlik, Abdülaziz döneminde yeniden eski haline dönme yoluna girmiştir. 1925'te tekke ve zaviyelerin kapatılmasıyla resmen ortadan kalkmış olsa da günümüze kadar varlığını sürdürmüştür (Ocak, 1992: 373).

Şamanizm, Kalenderîlik, Batınîlik, Hurufîlik gibi çeşitli din ve tasavvufî görüşlerden etkilenen Bektaşîliğin sistemli bir âyin ve erkânı bulunmamaktadır. Bektaşîler çoğu zaman dinî yasakları bir yana bırakıp insanı ön plana çıkarmışlardır. Ayinlerinde ve şiirlerinde sadece Türkçeyi kullanmış olmaları yönüyle Türk dilinin ve geleneklerinin yaşatılmasında önemli rol oynamışlardır (Öztürk, 19881:594).

1.3.1. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Nazım Şekilleriyle Birlikte Şiir Sayıları

Mecmuanın 1a-50b sayfaları arasında toplam 37 şairin mahlası bulunmaktadır. Bu şairler arasında en çok şiiri bulunan 12 manzume ile Virânî'dir. Yirmi üç şair ise sadece bir manzume ile ilgili bölümde yer almaktadır. En çok tercih edilen nazım şekli gazeldir.

Tablo 1.1. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Nazım Şekilleriyle Birlikte Şiir Sayıları¹

Şairin Mahlası	Şiir Sayısı/ Nazım Şekli
Agâhî	1 gazel
Ahmet Sârbân	1 murabba(dan iki dördlük)
Ârif	1 muhammes
Arşî	1 gazel 1 kaside

¹ Mecmuada yer alan şairlerin isimleri alfabetik sıralamaya göre verilmiştir.

Askerî	3 gazel
Attâr	1 gazel
Azbî	1 gazel
Bâzarî	1 gazel
Bedrî	1 nutuk
Ca'ferî	7 gazel
Dehrî	1 gazel
Ecrî	1 gazel
Fârîğ	2 gazel
Gâlib	1 müseddes, 1 beyit
Hâkî	1 gazel
Hatâyî	1 terci-bend, 4 gazel, 1 koşma
Hatem	1 gazel
Kalender	2 gazel
Kamberî	1 müseddes
Kanberî	1 müseddes
Kasîmî	1 murabba, 1 gazel
Kaygusuz Abdâl	2 gazel
Kemter Kalender	1 murabba
Kul Nesîmî	4 gazel
Mahzunî	1 gazel
Nebatî	1 müseddes
Nesîmî	5 gazel, 1 müstezat, 1 murabba
Niyâzî	1 gazel, 1 müstezat

Râşid	1 müseddes
Sâkinî	1 muhammes
Şâfî	1 gazel
Şah Tahmâsb	1 gazel
Şîrî	1 tahmis, 1 muhammes
Tâhir	1 muhammes
Vahdetî	1 müsebba
Vekîlî Baba	1 gazel
Vîrânî (Vîrân Abdal)	7 gazel, 3 müseddes, 2 murabba
Toplam	77

1.3.2. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar

Mecmuada bulunan en eski tarihli şiirler 14. yüzyılda yaşamış olan Nesîmî'ye aittir. En yeni tarihli şiirler ise 19. yüzyıla ait olmakla birlikte kaçınıcı yüzyılda yaşadığını tespit edemediğimiz 14 şair bulunmaktadır.

Tablo 1.2. Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar

Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl
Agâhî	19. yüzyıl
Ârif	19. yüzyıl
Vekîlî Baba	19. yüzyıl
Ecrî	18. yüzyıl
Gâlib	18. yüzyıl
Şîrî	18. yüzyıl
Tâhir	18. yüzyıl

Arşî	17. yüzyıl
Askerî	17. yüzyıl
Bedrî	17. yüzyıl
Kasîmî	17. yüzyıl
Niyâzî	17. yüzyıl
Ahmet Sârbân	16. yüzyıl
Ca'ferî	16. yüzyıl
Hatâyî	16. yüzyıl
Kamberî	16. yüzyıl
Kanberî	16. yüzyıl
Şah Tahmasb	16. yüzyıl
Vahdetî	16. yüzyıl
Virânî Abdâl	16. yüzyıl
Kaygusuz Abdâl	15. yüzyıl
Nesîmî	14. yüzyıl
Attar	(?)
Azbî	(?)
Bâzarî	(?)
Dehrî	(?)
Farîğ	(?)
Hâkî	(?)
Hatem	(?)
Kalender	(?)
Kemter Kalender	(?)

Mahzûnî	(?)
Muhibbî	(?)
Nebatî	(?)
Râşid	(?)
Sâkinî	(?)
Şâfî	(?)

1.3.3. Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Aruz Kalıpları

Tablo 1.3. Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Aruz Kalıpları

Aruz Kalıbı	Kullanım Sıklığı	Bahri
Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün	38	Bahr-i Remel (Remel Bahri)
Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ulün	9	Bahr-i Hecez (Hecez Bahri)
Mef' ulü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ulün	10	Bahr-i Hecez (Hecez Bahri)
Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün	11	Bahr-i Hecez (Hecez Bahri)
Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün	2	Bahr-i Remel (Remel Bahri)
Müstef' ilün / Müstef' ilün / Müstef' ilün / Müstef' ilün	2	Bahr-i Recez (Recez Bahri)
Müfteilün / Fâ' ilün / Müfteilün / Fâ' ilün	2	Bahr-i Münserih (Münserih Bahri)
Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün	1	Bahr-i Hezec (Hezec Bahri)

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fa' lün	1	Bahr-i Remel (Remel Bahri)
Me'f ülü / Me'fâ' ilün / Me'f ülü / Me'fâ' ilün	1	Bahr-i Hecez (Hecez Bahri)
6+5=11	1	Hece Ölçüsü
Toplam	77	

1.4. MECMUANIN DERLEYİCİSİ VE DERLENME TARİHİNE İLİŞKİN TESPİTLER

Mecmuada derleyenin kimliği ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamakla beraber mecmuadaki yazım ve imla göz önünde bulundurularak derleyicinin eğitim seviyesi ve edebî birikimi hakkında çıkarım yapmak mümkündür. Mecmuanın başında fihrist oluşturması, sayfaları düzenli bir şekilde kullanması derleyicinin eğitimli biri olduğunu düşündürse de şiirlerde imla hatasının fazla olması, aruz vezinlerinin kusurlu olmasından dolayı aruz ve imla konusunda başarılı olmadığı söylenebilir. Farklı nazım biçimi ile yazılmalarına rağmen hemen hemen bütün şiirlere “gazel” başlığını vermesi, nazım biçimlerini bilmediği şüphesini uyandırmaktadır. “Gazel”i, “nazım” anlamında kullanmış olma ihtimali de bulunmaktadır.

Mecmuada bulunan şiirlerin neredeyse tamamı Alevî-Bektâşî geleneği ile yazılmış olmaları hasebiyle derleyicinin de bu kültüre yakın bir şahsiyet olması kuvvetle muhtemeldir.

Mecmuadaki en eski tarihli şiir 14. yüzyıla ait olmakla beraber en yeni tarihli şiir 19. yüzyıla aittir. Bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda mecmuanın 19. yüzyıl veya daha sonrasında tertip edildiği söylenebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

1. MİLLİ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI 06 HK 252/1 NUMARALI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR VE FEVÂ'İD'İN ÇEVİRİ YAZILI METNİ OLUŞTURULURKEN TAKİP EDİLEN YÖNTEM VE ÇEVİRİ YAZILI METNİ

2.1. METİNLERİN KURULUŞ YÖNTEMİ

1. Mecmuanın 1a-50b sayfaları arasındaki şiirler mecmuadaki sıraya göre verilmiştir.
2. Mecmuada yer alan âyetler ve Farsça beyitler metinde transkribe edilerek *italik* olarak yazılmıştır.
3. Mecmuadaki şiirler sadece basılmış divanlarla değil, tamamlanmış yüksek lisans/doktora tezleri ve antolojilerdeki şiirlerle de mukayese edilmiştir. Farklılıklar dipnotta belirtilirken kelimenin önce mecmuadaki hali yazılıp iki nokta üst üste (:) konulmuş sonra karşılaştırılan eserdeki şekli gösterilmiştir. Erişime açık olmayan tezlere ulaşılammıştır.
4. Baskı hatasından dolayı eksik olan veya silik kısımlar şiirin anlamına uygun bir şekilde okunmaya çalışılmış, şüpheli olanlara soru işareti (?) konulmuştur. Okunamayan bölümlere üç nokta (...) konulup kelimelerin orijinalleri dipnotta verilmiştir.
5. Özel isimlerin ilk harfleri büyük harfle yazılıp ek almaları halinde kesme işareti kullanılmamıştır.
6. Kaçınıcı yüzyılda yaşadığı tespit edilemeyen şairlerin şiirleri 19. yüzyıl dil özelliklerine göre transkribe edilmiştir.
7. “içün” edatının baştaki vokalinin vezin gereği düşmesi durumunda edat, “anınçün” şeklinde önceki kelimeyle bitişik yazılmıştır. Düşmemesi durumunda “- ” işareti ile ayrılmıştır.
8. N’ola, n’içün, n’eyledi, n’eylersin gibi ses düşmeleri, metinde kesme işaretiyle ayrılarak gösterilmiştir
9. “içdin”, “tutdu”, “geçdi”, “eritdi” gibi kelimelerin yazımında orijinaline sadık kalınarak herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

10. “d” sesi kalın ünlü ile başlayan kelimelerde, bazen “ط” ile yazılmaktadır. Ör. ton, togru, talmak, toksan vb. Bu ses, metinde fonetik değeri olmaması sebebiyle “d” olarak yazılmıştır.
11. Şairin mahlası **kalın/bold** yazılmıştır.
12. Metin tamiri yapılan şiirlerde eksik veya fazla olan hece ve kelimeler köşeli parantez [] ile gösterilmiştir.
13. Şiirler mecmuadaki başlıkları ile verilmiştir. Derleyici “gazel”i nazım biçimi olarak değil “şiir/manzume” anlamında kullanmış ve çoğu şiire bu başlığı vermiştir.
14. Beyit ve bentlere numara verilmiştir.
15. Derleyici tekrarlanan beyit ve mısraları ya kısaltarak vermiş ya da “eyzan” yazarak belirtmiştir. Çeviri yazılı metinde bu beyit ve mısralar kısaltılmadan yazılmıştır.
16. Şiirde geçen ayetlerin kaynakları gösterilmiştir.
17. Metinde bulunan Arapça ve Farsça isim tamlamalarının, isimlerin, sıfatların, ön ve son eklerin yazımında Prof. Dr. İsmail Ünver’in “Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” adlı makalesindeki tekliflerine uyulmaya çalışılmıştır.
 - a. Farsça kelimelerin yazımında “vâv-ı madûle”, “v” (bed-h^vah, h^vace) şeklinde gösterilmiştir.
 - b. Farsça “veş” (Mansurveş), “vend” (Hudavend), “mend” (derdmend) eklerinin bitişik yazılışı tercih edilmiştir.
 - c. Arapça terkipler, “Zeyne’l-Âbidin, el-Hak, el-ân” örneklerinde görüldüğü gibi yazılmıştır. Lafza-i Celâl ile birleşen isimler ya da harf-i cerler ise günümüzdeki tiresiz yaygın şekilleriyle yazılmıştır: “Bismillâh, Billâh, Elhamdülillâh” vb.
 - d. Edatlar, ön ekler ve Farsça ikili tekrarlar eklendikleri kelimedenden tire ile ayrılmıştır: “ber-bâde, bî-nevâ, ser-be-ser, harf-be-harf, nâ-mefhûm” vb.
 - e. Farsça birleşik kelimeler tire ile ayrılmıştır: “hum-hâne, mey-hâne” vb.
 - f. Sonu çift ünsüzle biten Arapça kelimeler tek ünsüzle yazılmıştır. Ünlüyle başlayan ek aldıklarında ise çift ünsüzle yazılmıştır: “Hakka” vb.

2.1.1. Çeviri Yazı Alfabeti

Tablo 2.1. Çeviri Yazı Alfabeti

ا (ā)	<i>a, ā</i>	ص	<i>ṣ</i>
ا (ā)	<i>a, e, ı, i, u, ü</i>	ض	<i>ẓ, ḍ</i>
ب	<i>b, p</i>	ط	<i>ṭ</i>
پ	<i>p</i>	ظ	<i>ẓ</i>
ت	<i>t</i>	ع	<i>‘</i>
ث	<i>ṯ</i>	غ	<i>ġ</i>
ج	<i>c, ç</i>	ف	<i>f</i>
چ	<i>ç</i>	ق	<i>k</i>
ح	<i>ḥ</i>	ك	<i>k, g, (ñ)</i>
خ	<i>ḫ</i>	ك	<i>ñ</i>
د	<i>d</i>	ل	<i>l</i>
ذ	<i>ẓ</i>	م	<i>m</i>
ر	<i>r</i>	ن	<i>n</i>
ز	<i>z</i>	و	<i>v, u, ū, ü, o, ö</i>
ژ	<i>j</i>	ه	<i>h, a, e</i>
س	<i>s</i>	لا	<i>la, lā</i>
ش	<i>ṣ</i>	ی	<i>y, ı, i, ī</i>
		ء	<i>’</i>

2.2. MİLLÎ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI 06 HK 252/1 NUMARALI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR VE FEVÂ'İD (1A-50B)'İN ÇEVİRİ YAZILI METNİ

Fihrist²

Tablo 2.2. Fihrist

1	‘Askerî	Qalmadı inkârımız ikrâra gelmişlerdeñüz
1	Hâtem-zâr	Ağladır bülbül gibi her demde âh u devrân beni
1	Ġazel	Meskenüm zâhid şorarsan dâ’imâ mey-hânedür
2	Ġazel-i Niyâzî	Saňa ‘âşık olan diller n’ederler hûr u ğilmânı
2	‘Askerî	Rabbüni görmek dilersen şûret-i insâna bak
3	Ġazel-i Virânî	Biz Rûm Abdâliyuz serdârımız Kızıl Veli
4	Târîh-i Vekilî Baba	Mazhar-ı feyzi ilâhî mahzen-i ‘ilmi ledün
4	Sâķi-nâme-i Güfte-i Tâhir	Sâķiyâ mey şun bize âdem atânın ‘aşķına
6	Ġazel-i Ca’ferî	İrişdi tecellî yine uş nûr-ı ‘Alî’den
7	Ġazel-i Ca’ferî	Ger ħalâş olmak dilersen <i>vesvâs-ı ħannâs</i> dan
7	Ġazel-i Ca’ferî	Bendeyüz bir şâha kim bu ‘âlemün sulţânıdur
8	Ġazel-i Ca’ferî	Elĥamdülillâh kim bizim Ħaydardur sulţânımız
9	Ġazel-i Ca’ferî	‘Adl ile çünkü Mehdi-i ğayb ola âşikâr
9	Ġazel-i Nesimî	Tâ ezelden biz bu ‘aşķuñ serveriyüz

² Mecmuanın başında bulunan fihrist bölümünde varak numarası, şairin mahlası ve şiirin ilk mısraı yer almaktadır.

10	Güfte-i Ca'ferî	Meni mest eyledi nûr-ı Muḥammed 'aşkı Ḥaydardan
10	Güfte-i Niyâzi	Ey dost bugün mürşid-i ebrâr 'Alîdir Hem Hâdi-i muṭlak
11	Güfte-i Virânî	Du' a-güyem erenler men be-ğâyet/ Baña ta' n edene Ḥaḳ ede rahmet
12	Güfte-i Virânî	Ey gönül içmek dilersen cām-ı Cem
12	Güfte-i Virânî	Gel istersen sa' âdet şonı ḥayr
14	Tercî'-i Bend Ḥaṭâyî	Lâyı isḳâṭ eyleyüp bir bilmeyen illâsını
15	Güfte-i Virânî	Biz Urum Abdâliyuz 'âlemde burhânîlerüz
16	'Ârif-dil	Ḳadrim ola pertev şeref-i nâd-ı 'Alîden
17	Ḳaygusuz Abdâl	Derdiyle cânım yandı bu dermâna irince
17	Şâh Tahmâs[b]	Şâh-ı Merdân devletinde geydigüm nârencidür
17	Ḳasımî	Dürr-i deryâ-yı me' anî genc-i pinhân nokṭadır
19	Güfte-i Ḳasımî	Sırr-ı nihânım velî seyr-i Ḥudadan gelmişim
20	Ḳaygusuz Abdâl	Âdem demek ey ḥ'âce bûy u şâkâl degül
20	Selâm-nâme-i Ḳamberî	Ey şâh-ı mülk-i velâyet ey Ḥaḳḳın ḳudret eli
22	Virânî Abdâl	Biz Urûm Abdâliyuz Ḥaydardurur sulṭân bize
22	Ḳalender Abdâl	Ḥamdülillâh ol Hüseyîne cân olan cânlardanuz
23	Ḳalender Dervîş	Her ne gelirse Ḥakdan şükr it beşâret eyle
23	Virânî Abdâl	Cevâbım gûş-ı cân eyle işit ey tali' -i mes' ūd

24	Virānī Abdāl	Görmüşüm ‘ayne’l-yaķını sırr-ı zātımdur ‘Alī
24	Virānī Abdāl	Gel ey ma‘būd-ı maķşūdum senüñle ‘ahd ü amān olsun
25	Ca‘ferī	Ma‘rifet nūrına ğarkı ideyi Hāķ cānımızı
25	Virānī Abdāl	Bugün mātem günü meydān bizimdür
26	Virānī Abdāl	Bugün fażl-ı Hūdānuñ perveriyüm
27	Nesīmī	Ey gönül bī-vücūddan cān umarsın ne ‘aceb
27	‘Arşī	Murādım kimseden yok tā ebed fażl-ı Hūdādandur
29	Āgahī	Tevellāsın teberrāsın bilen abdāla ‘aşķ olsun
30	Ķanberī	Ey māh-i burc-ı hidāyet vāy imām-ı pişvā
31	Hatāyī	Beni ser-mest ħayrān eyleyeñ şāh
31	Nutķ-ı Hatāyī	Menem kim bu zamāna şimdi geldüm
31	Nutķ-ı Hatāyī	Ulū lāf eyleyen meydāna gelsün
32	Nutķ-ı Nesīmī	Cānāneyi ben sevdigimi cān daķi bilmez
32	Nutķ-ı Fāriĝ	Gel ey ħasta şerāb-ı ıřķ nāb-ı Muşţafādan iç
32	Fāriĝ	Dilā biz bende-i āl-i ‘abāyız nāmımız vardır
33	Rāşid	Bilmediler ķadrini āl-i Resūlūñ cāhilin
33	Güfte-i Sākinī	Ey taleb-i yāri edenler şehr-i berberden şorun
35	Ġālib	Şanman bizi kim beste-dil-i nefsi-ı ğavīyız
35	Nesīmī	Ķıluñ her nesneyi emr-i Hūdādur
36	Virānī Abdāl	‘Ālemde bugün bir şāh-ı ħübān olasın sen

36	Hākīyā	Rāz-ı yār-ile muḥabbet göre nedir göre ne
36	‘Arşīyā	Sākīyā el-ān bezm-i ‘iṣreti āmāde kıl
37	Vaḥdetī	Ḥazret-i faẓl-ı Aḥadden gine rūz-i ezeli
38	Nesīmī	Şal ref‘i yüzinden yürü ey ḥüsrev-i ḥübān Tarḥ eyle gümānı
38	‘Azbi	Levḥ-i dilden okusan ‘ilm-i ilāhiden sebaḳ
39	Ġazel-i Pīr-i Ḥünkār Ḥacı Bektāş-ı Velī Taḥmīs-i Muḥibbī Ḳuddise Sırruhu’l-‘Alī	Şol ezel ikrāra biz ĩmāne gelmişlerdeniz
41	Ḥatāyī	Lā-mekān ilinden misāfir geldüm
42	Güfte-i Bedrī	Faḳr-ı ḥâlde abdāl-âbād kılan Bektāşīdür
42	Nesīmī	Burc-ı ‘aḳreb zülfün olmuş mäh-ı tábān andan çıkar
43	Nesīmī	Derdim ondur çün toḳuza dimezem aḡyāre men
43	Bāzari	Gör bizi nice Bektāşīleriz şoḥbet-i ‘irfān severiz
43	‘Atṭār Fermāyed	Men ol ruḥbāndanım ki pūt-ḥāne binā etdim
44	Ecri	Nokṭa-i raḥmān okudum gizlidir ādemdedir
44	Maḥzūnī	Ey gönül Mışr-ı vücūda şāh-ı Ken‘āndır gelen
45	Şāfi‘ī	‘Aşḳa ikrār etmeyen vicdānı bilmez ḳandadır
45	Nebātī	Dilā ‘ārif isen olma cihānda kimseye kincin?
46	Nesīmī	Meşrebidür herkese yārān olur Bektāşīler

46	Nesīmī	Mü'miniñ qalbinde rūhī cism ile cāndur 'Alī
46	Nesīmī	Yüzin haddinde ey dilber açıldı cümle bābullāh
47	Ġazel-i Dehrī	Baňa bir rind ü ħarābat dediler
47	Ġazel-i Nesīmī	'Ālem yüzine şaldı ziyā āl-i Muḥammed
48	Ġazel-i Ḥaṭāyī	Biz ezelden tā ebed meydāna gelmişlerdeniz
48	Virānī	Dilberā māhım yüzinde genc-i Qur'an bulmuşum
49	Kemter Qalender	Tekke-i 'aşkıñ dilā ferrāşıyım ben sen nesin
50	Güfte-i Şirī	Men dilā anı qadīm cān içinde bülbulüm
51	Dānişī	'Aşq-ı dildāra dedi rüz-ı elest ol kim belī
51	Virān Abdāl	Pāk-i Rumi Abdāl evlālden bī-ḳarār olmaḳdayuz
52	Ġazel-i Ḥikmetī	Tīre-dil şanma beni mühr-i peygamber bendedir
52	Virān Abdāl	Bi-Ḥamdillāh şu dünyāda 'Alīden ğayrı kimsem yok
53	Virān Abdāl ³	Ten ħarābād oldu ammā dil-ferāḫı cān ḳadeḫ
53	Ḥaṭāyī	'Ālemün çeşm-i çerāğı āḫiretün cānıyam
54	Şāfi'ī	Ehl-i dil 'ārifleriz esrār olan 'aşḳdır bize
54	Şemīmī Baba	Emirim seyyidim āl-i Resūlum derde dermānım
54	Şemīmī Baba	Bizdedir <i>Seb'a'l-meşānī</i> ' arş-ı Raḥmān bizdedir
55	Şemsī	Vāşıl olmaz kimse Ḥaḳḳa cümleden dūr olmadan
55	Ḥalīlī	Cemāliñ vaşfın ey dil egerçi tende cān söyler

³ Fihrist bölümünde bu şiir Virānī Abdāl'a ait gösterilmesine rağmen mecmuada Şeyh Süleyman Köstendilli'ye ait olarak gösterilmiştir.

56	Cihānī	Halkıñ ne ‘aceb hikmet olur ‘ağd ile hallī
57	Ḍarb-ı Meşel-i Levnī	Ṭut atalar sözün kalb-i selim ol
59	Virān Abdāl	Gel ey şehbāz-ı dīl murğı ‘Alī medhīn şikār eyle
59	Nizāmoğlu	Ol zamān kim ‘āleme kıldı nazar Perverdigār
61	Perīşān-edā	Mefhar-ı ehl-i cihānsın ey şefā‘at ma‘deni
61	Ġazel-i Kaygusuz Abdāl	Ey yüzü gül kāmetsi serv-i hıramānım pilāv
62	Der-Medh-i Sersem ‘Alī Baba	Ey dilā gel cān u dilden söyle bir medh-ī velī
63	Aḥmed Şubḥī	Bülbül gibi ‘aşk ehl-i figān eylemek olmaz
64	Cevābī	Gel ey sākī-i maḥbūb bugün eyyām-ı dem doldur
65	Mersiye	Āh kamer devri gelip geldi muḥarrem māhı
65	Virān Abdāl	Ezel evvel ki bir nokṭa gelir her dem zebānımdan
66	Ma‘rūfī	‘Āşıkā ‘aşk erilmeden sevdā valā bilmez nedir
66	Ġazel-i Niyāzī	Ezelden nārına ‘aşkıñ yana geldim cihān içre
67	Virān Abdāl	Bī-ḥamdillāh şenā-güyem elimde defterüm vardır
67	Virān Abdāl	Muḥabbetdir eyā sadık beyān-ı bā’-ı bismillāh
68	Ḥaṭāyī	Egildim secde kıldım ḥānedāna
68	Ca‘ferī	Kimin kim derde dermānı Muḥammed Muştafādandır
69	Virān Abdāl	‘Alīdir nokṭa-i hidāyet
69	Derviş	Ḥaḳīkat kervānı geçdi gideyor
69	Ġarbī	Bende-i āl-i Resūlün Mescid-i Aḳsāsıyam
70	Nesīmī	Çünki bildün mü’minün kalbünde beytullāh var

70	Nesîmî	Her kişinüñ şorma aşluñ ‘izzetiñden bellidür
71	Nesîmî	Ey atı Düldül kulu Kānber kılıcı Zü’l-fikār
71	Edebî	Ehl-i ‘irfān meclisinde eş‘arı var Bektāşiniñ
72	Edebî	Ehl-i beyte bende olan vāşıl-ı Yezdān olur
72	Zahmi	Zahidā bigāne şanma aña biz ne erleriz
72	Dertlî	Sākî-i Kevşerdurur cennetde serv-i Kirdigār
73	Ġarbî	Ne şafādan haberim var ne cefādan kederim
74	Mir’ātiyā	Nerm olur mı ey gönül ‘ālemde her bağırī ḥadīd
75	Küheniyā	Terk tecrid mülkünüñ sultānıdır Bektāşiler
76	Sükūtiyā	Rāh-ı şer‘-i Muştafāyı gütdüler Bektāşiler
76	Sükūtiyā	Ehl-i rāz ol ey gönül ihfāyı izhār etme fāş
77	Virān Abdāl	Biz Rum Abdālıyüz zāhid Hudāmızdur ‘Alî
77	Virān Abdāl	Gel ey ‘ārif bu eşyānıñ Vücūdu Muştafā geldi
78	Nesîmî	Yüziñ gördüm didim <i>elḥamdulillāh</i>
78	Ḥaṭāyi	Elif āyeti bilmişim men <i>lā fetā illā</i> ‘Alî
79	Ḳalender Abdāl	Ey gönül şād ol Muḥammed Muştafā devrānıdır
79	Ḥaṭāyi	Bendeyim men cān u dilden pādīşāhımdur ‘Alî
80	Ḥikmetî	Bizi ḥor bağıdğı zahid Muḥammed Muştafāmız var
81	Naḳşiyā	Degildir kimseden ihfā n’içün dersin nihāndır Hū
81	Virān Abdāl	Zāhir oldı çün bize dīdār-ı vaḥdet āşikār
82	Virān Abdāl	Ey gönül dinle nuṭkum Muştafāilerden ol
83	Seyyid Nizām Oğlu	Muḥammed Muştafānıñ nesliyim men
84	Güftî-i Fikrî	Gel gönül bu fenādan menzili ārāyagel

[1a]

Ġazel⁴*Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Kalmadı inkārumuz ikrāra gelmişlerdenüz
Terk idüp ağıyarı biz dildāra gelmişlerdenüz
- 2 Nefsimüz eşnāmını kırıp Halilullāh gibi
Nār-ı Nemrūd içre bil gülzāra gelmişlerdenüz
- 3 Boynumuza bend idüp 'aşk ipini Manşūrveş⁵
Şol *ene'l-Haḡ* dārına berdāra gelmişlerdenüz
- 4 Bey' idüp 'aşka⁶ cemi' māsivānuñ varlıguñ
H'āce-i kevneyn ile ol yāre⁷ gelmişlerdenüz
- 5 Bende-i sultān-ı 'aşka⁸ emr ü fermān bir olur⁹
Kullıḡa bel bağlayup hünkāra gelmişlerdenüz
- 6 Seyr idüp mir'āt-ı insānıñ¹⁰ hayātı¹¹ Haḡḡı biz
Dīde-i 'irfān açup dīdāra gelmişlerdenüz
- 7 *Küntü kenzün*¹² sırrına mahrem olupdur cānumuz
'Askeri¹³ vahdet ilinden¹³ yāre gelmişlerdenüz

Ġazel¹⁴*Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

⁴ 'Askeri'nin mecmuada bulunan şiirleri Halil Karagöz'ün hazırladığı '*Askeri Dîvânı'nın Tenkitli Metni*' adlı yüksek lisans tezi ile mukayese edilmiştir. Askeri Dîvânı'nda 85. gazeldir (Karagöz, 1997: 114).

⁵ Mansurveş: Mansur gibi AD

⁶ 'aşka: 'ışkına AD

⁷ ol yāre: bazāra AD

⁸ 'aşka: 'ışkuz AD

⁹ fermān bir olur: fermān-ber olup AD

¹⁰ insānıñ: insanda AD. Burada anlam itibarıyla "insanda", aruz itibarıyla "insanın" okunması gerekmektedir.

¹¹ hayāt: hayāl AD

¹² *Küntü kenz-i mahfi*, "gizli hazine" anlamında olup daha çok mutasavvıfların dilinde yaygındır. "Gizli bir hazine idim. Bilinmek istedim ve kâinatı yarattım (Aclûnî, II, 132)" hadisi, uydurma hadisler arasında gösterilmiştir (Özmen, 1992: 91).

¹³ ilinde: ilinden AD

¹⁴ Hatem mahlasını kullanan şairlerden hangisine ait olduğu tespit edilememiştir.

- 1 Ağladır bülbül gibi her demde âh devrân beni
Şâd u hurrem eylemez nâşâd eder her ân beni
- [1b] 2 Bilmezem hikmet nedir olmaz baña yâr tâli 'im
Nâr-ı hasret gezdirir ' âlemde ser-gerdân beni
- 3 Cân u dil mülküñ hebâ etmekdedir ' aşk âteşi
Renc ü gâam derd ü meşakkât kıldı pek yamân beni
- 4 Çekmesin hîç kimseler âh u firâk u iştiyâk
Ayrılık âsârı mahzûn eyledi ey cân beni
- 5 Teskîn etmez âteşim ey sâkiyâ âb-ı hayât
Nâr-ı dûzağdan beter cûş etdi bu sûzân beni
- 6 **Hâtem**'im râz-ı dilim yoktur cihânda bir bilen
Derd-i ' aşkı çekmeyen söyletmesin her ân beni

Ġazel¹⁵

Fâ' ilâtûn / Fâ' ilâtûn / Fâ' ilâtûn / Fâ' ilûn

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Meskenüm zâhid şorarsan dâ'imâ mey-ğânedür
Kim riyâdan hâlîdür gerçi ki¹⁶ ħum-ğânedür
- 2 Sînesi şâfîlerüz¹⁷ biz kimseye bir zerrece
İtmezüz aşlâ ġarağ işimiz hep dostânedür
- [2a] 3 Cümle eşyâda görürüz Ĥağ tecellîsin ' ayân
Dimezüz ne bir şey' hergiz biz hele bî-ğânedür
- 4 Şu ġariğ-i ârifîde¹⁸ ' ârif-i billâhlaruz
Her neye kılsañ¹⁹ nağar ' ârifânedür

¹⁵ Askerî Divânı'ndaki 59. gazeldir (Karagöz, 1997: 88).

¹⁶ ki: eger AD

¹⁷ 16. yüzyılda birinci çoğul şahıs ekinin kullanımı yuvarlak harfliyken (-üz) derleyici kimi zaman bu eki “-iz” şeklinde yazmıştır. Bu durum mecmua istisnah edilirken dönemin dil özelliklerine göre yazıldığını göstermektedir.

¹⁸ Şu ġariğ-i ârifîde: Şol ġariğ-ı Ĥalvetîde AD

¹⁹ kılsañ: kılsağ AD

- 5 Nûş idüp vaḥdet meyin ḳudret ilünden gelmişüz
Bāde-i engūr ile deme bize²⁰ mestānedür
- 6 ‘Aḳlımuz başdan²¹ alup ol mest-i ḥayrān eyleyen
Sāḳī-i bezm-i elestūn şunduḡı peymānedür
- 7 Deyr-i dilde bir büt-i ra‘ nāya virdüm gönlümü
‘Askerī der secdegāhum dem-be-dem ol ḥānedür²²

Ġazel²³

Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Mefā‘īlün
. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Saña ‘āşık olan diller n’iderler ḥūr u ḡilmānı
Cemāliñ seyr eden ‘āşık n’ider ol bāḡ u rıdvānı
- 2 Şarāb-ı ‘aşḳ ile sekrān olup her birisi mestān
Vişāliñ gülüne ḥayrān olan n’eyler gülistānı
- 3 Bıraḳan ‘aḳl u idrāki olur mu kimseden bākī
Yaḳıp bu sine-i ḳāki düşe āteşlere cānı
- [2b] 4 Bu nār-ı ‘aşḳa yananlar biḥār-ı şevḳe dalanlar
Gözünden yaş ile ḳanlar döken bulmaz mı sulṭānı
- 5 Niyāzī ḳaldı ḥayretde yanar ol nār-ı firḳatde
Düşüp bu dār-ı ḡurbetde dün ü gün eyler efgānı

Ġazel²⁴

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün
- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Rabbüñi görmek dilersen şūret-i insāna baḳ
Aḥsen-i taḳvīm yüzinden şīret²⁵-i Raḥmāna baḳ

²⁰ deme bize: şanmañ bizi AD

²¹ başdan: başından AD

²² ḥānedir: ḥānesidür AD

²³ Niyāzī mahlasını kullanan hangi şaire ait olduḡu tespit edilememiştir.

²⁴ Askerī Divānı’ndaki 101. gazeldir (Karagöz, 1997: 133).

²⁵ şīret: şūret AD

- 2 Cānuñ ğafletden uyar gözden ayır²⁶ perdeyi²⁷
Seyr idüp mir^c ât-ı dilde sırr[i]le Sübhāna bak
- 3 *Naḥnü aḳreb*²⁸ sırrını fehm eyle saña²⁹ ey aḥî
Ḥāne-i ḳalbün içinde oturan mihmāna bak
- 4 On sekiz biñ ^c âlem anuñ emrinüñ fermān-beri
Şeş-cihetden bî-cihet ḥükm eyleyen sulṭāna bak
- 5 Sûre-*i seb^cul-meşânî*³⁰dür yüzün bil bî-gümān
Oḳu gel sen bu kitābı âyet-i Ḳur’ân’a bak
- 6 *Kenz-i maḥfûm*ün tılsımıdır vücuduñ ey dede
Gir göñül şehrindeki gencine-i pinhāna bak
- [3a] 7 Her neye ḳılsañ naẓar sen anda hep Allāhı gör
Zerrede mihr-i dıraḥşān ḳatre-i³¹ ^c ummāna bak
- 8 Ma^cden-i ^c ilm-i ledündür **Askerî** zāhid bugün
Ḳudretullāhdan gelen dilindeki ^c irfāna bak

Ġazel³²

Fā^cilātün / Fā^cilātün / Fā^cilātün / Fā^cilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Biz ki Rûm³³ Abdāliyuz serdārımız Ḳızıl Veli³⁴

²⁶ gözden ayır: ir gözünden AD

²⁷Belirtme hâl ekleri kimi zaman güzel he (◌) üzerine konan iki nokta ile gösterilmiştir.

²⁸Kâf sûresi 16. ayetten alınan bu parça “daha yakınız” anlamına gelir ve ayetin tamamı şu şekildedir: “Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseyi de biz biliriz. Çünkü biz, ona şah damarından daha yakınız” (Altuntaş ve Şahin, 2013: 575).

²⁹ eyle saña: eyleyüben AD

³⁰ Hicr sûresi 87. ayetten alınan bu parça “tekrarlanan yedi” anlamına gelir ve ayetin tamamı şu şekildedir: “Andolsun, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve büyük Kur’an’ı verdik” (Altuntaş ve Şahin, 2013: 285).

³¹ ḳatre-i: ḳatrede AD

³² Başlıkta “gazel” yazsa da bu manzume “müseddes-i mütekerrir”dir. Derleyen “gazel” kelimesini genellikle “manzume/şiir” anlamında kullanmıştır. Virânî Abdâl’ın mecmuada bulunan şiirleri Hanım Burçin Sağır’ın hazırladığı *Virânî Abdâl Dîvânı* adlı yüksek lisans tezi ile mukayese edilmiştir. Virânî Abdâl Divânı’nda 420 numaralı müseddestir (Sağır, 2015: 586).

³³ ki Rûm: Urum VAD

³⁴ Velî: Deli VAD

Cismimizde³⁵ şu' le-i envārımız Kızıl Veli
 Bülbül-i şeydā biziz gülzārımız Kızıl Veli
 Dīnimüz imānımız ikrārımız Kızıl Veli
 Nūr-ı Aḥmed Ḥaydar-ı Kerrārımız Kızıl Veli
 Kānde bakṣaṅ³⁶ dem-be-dem didārımız³⁷ Kızıl Veli

- 2 Çekdi tîğ-ı şeceri şakḳ itdi seng-i³⁸ mermeri
 Söyleden oldur Fırat üstünde İbn-i Kerkeri³⁹
 Var tavāf eyle Sinobda ol diküpdür minberi
 Bu söze ikrār idenler oldılar gāmdan berī
 Nūr-ı Aḥmed Ḥaydar-ı Kerrārımız Kızıl Veli⁴⁰
 Kānde bakṣaṅ dem-be-dem didārımız Kızıl Veli

- [3b] 3 Ol velāyet ma' den-i serdārı şāh-ı gāziyān
 Raḥmet-i deryāsına ġarḳ oldı cümle mü 'minān
 Na' ra urup⁴¹ tāba düşerdi zemīn ü āsumān
 Tîğ-ı ḍarbından yere geçdi la' in-i bed-gümān
 Nūr-ı Aḥmed Ḥaydar-ı Kerrārımız Kızıl Veli
 Kānde bakṣaṅ dem-be-dem didārımız Kızıl Veli

- 4 Tañrı Tāğı⁴² mesken oldı bil āña ey merd-i şāh
 Zübde-i āli anuñ her birisi bir padişāh
 Bir muḥabbet eylesek⁴³ biñ biñ eder bī-iştibāh
 Men faḳīre anlaruñ oldı cemāli secdegāh
 Nūr-ı Aḥmed Ḥaydar-ı Kerrārımız Kızıl Veli
 Kānde bakṣaṅ dem-be-dem didārımız Kızıl Veli

- 5 Zāhidā şek şübhe yokdur evliyānuñ rāhına
 Cennet-i a' lāya gider⁴⁴ yüz süren dergāhına
 Bu kelāmı vird idüp⁴⁵ şām u seherde rāhına

³⁵ cismimizde: çeşmimizde VAD

³⁶ bakṣan: bakṣak VAD

³⁷ didārımız: dildārımız VAD

³⁸ seng-i: bir VAD

³⁹ Kerkeri: Mürmeri VAD

⁴⁰ Derleyici tekrar eden beyitleri kısaltarak şu şekilde yazmıştır:

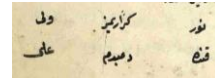
⁴¹ na' re urup: temre ura VAD

⁴² Tañrı Tāğı: Tekfūr Tāğı

⁴³ eylesek: eylesen VAD

⁴⁴ gider: irer VAD

⁴⁵ idüp: idüben VAD

Gel berü irmek dilersen ol erenler şāhına
Nūr-ı Aḥmed Ḥaydar-ı Kerrārımız Kızıl Veli
Kānde baksañ dem-be-dem didārımız Kızıl Veli

- [4a] 6 Şāh Ḥasan Şāh-ı Şehīd hem İmām-ı ‘Ābidīn
Bākır u Ca‘fer İmām Kāzım Rızā’dır şāh-ı dīn⁴⁶
Hem Takī bā-Nāki ‘Asker-i dilā şāh-ı zemīn
Mehdi-i şāhib-zamān oldu olısar⁴⁷ āḥirin
Nūr-ı Aḥmed Ḥaydar-ı Kerrārımız Kızıl Veli
Kānde baksañ dem-be-dem didārımız Kızıl Veli
- 7 Ey **Virānī** koyma elden dāmenün⁴⁸ şāhın müdām
Tā olasın gün-be-gün şāhuñ yolında müstedām⁴⁹
Kim bu medḥi yād idüp şām⁵⁰ u seḥer yā imām
Cedd-i evlāduñ ḥaḳḳ-çün sen anı eyle tamām
Nūr-ı Aḥmed Ḥaydar-ı Kerrārımız Kızıl Veli
Kānde baksañ dem-be-dem didārımız Seyid ‘Alī⁵¹

Tārīḥ-i Vekilī Baba⁵²

Fā‘ilātün /Fā‘ilātün /Fā‘ilātün /Fā‘ilün
- . - . - / - . - . - / - . - . - / - . - . -

- 1 Maḥzar-ı feyzi ilāhī maḥzen-i ‘ilmi ledün
Bende-i ‘āl-i Muḥammed Muṣṭafā Fātiḥ Baba
- 2 İstivā sırrını zāhir vech-i eşyāda kılip
Ümmet-i ḥāş u vasaṭ maḳbūl-i dergāh-i Ḥudā
- [4b] 3 Pāye-i tecrīd ü ‘irfānda zihī Selmān-i pāk
‘Ārif-i te’vīl ü tenzīl mürşid-i müşköl-küşā
- 4 Ḥasbetullāha vekīl-i Ḥacı Bektāşī Veli
Nice müddet ḥānedān-ı fakra verdi rüşenā

⁴⁶ şāh-ı dīn: heştümin VAD

⁴⁷ zamān oldu olısar: zamānda ol olubdur VAD

⁴⁸ koyma elden dāmeniñ: dāmenin elden koma VAD

⁴⁹ müstedām: mübtedām VAD

⁵⁰ şām: şubḥ VAD

⁵¹ Seyid ‘Alī: Kızıl Deli

⁵² Şair tespiti edilememiştir.

- 5 Yād ederken Kerbelāda ehl-i beytiñ hālını
Eyledi şāh-ı şehīdin ‘aşkına cānı fedā
- 6 Maḳṣad-ı şıdḳa verip bu ‘ālem-i nāsūtdan
Evc-i lāhūta ‘urūc etdikde ol nūr-ı Hudā
- 7 Ḳudsiyān şāf şāf olup teşrif ü istikbāline
Bir ağızdan dediler ehlen ve sehlen merḥabā
- 8 Tāḳ-ı firdevs üstüne bu maṭla‘-ı ğarrā için
Yazdılar kerrübiler teşrifine tariḥ-nümā
- 9 Merḳad-ı pākine hadi yaz deyü geldi ḥitāb
Arzu etdi Hüseyni rūḥ-ı pāk-i Muṣṭafā⁵³

Sākī-nāme-i Güfte-i Tāhir⁵⁴

Fā‘ilātūn / Fā‘ilātūn / Fā‘ilātūn / Fā‘ilūn

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

- [5a] 1 Sākīyā mey şun bize Ādem atānıñ ‘aşkına
Menzil-i levlāke levlāk Muṣṭafānıñ ‘aşkına
Sākī-i Kevser ‘Alī müşkül-küşānıñ⁵⁵ ‘aşkına
Mey-i sefid⁵⁶ ver Ḥasan ḥulḳ-ı Rīzānıñ ‘aşkına
Şun şarāb-ı la‘li şāh-ı Kerbelānıñ ‘aşkına
- 2 Ol şarāb-ı lā-yezālī nūş eden mestāne Hū
Nā‘re-i Hū çekdiler ‘aşḳ ol yine⁵⁷ pervāne Hū
‘Iyş u ‘işret etmege cem‘ oldular divāne Hū
Ḥalḳa-ı cem‘-i muḥabbet ḳurdular meydāne Hū
Döndür ey sākī ‘Alī Zeyne’l-‘abānıñ ‘aşkına
- 3 Menba‘-ı ‘ilm-i ḥaḳīḳī gevher-i ḳān⁵⁸ bizdedir
Ḳaṭreyiz amma velākin baḥr-ı umman bizdedir
Kenz-i maḥfīnıñ rumūzu sırr-ı Ḳur‘ān bizdedir

⁵³ Bu bir tarih mısraıdır. H. 1233/M. 1817/1818: ارزو اتدی حسنی روح پاک مصطفی

⁵⁴ Divanına ulaşamadığımız şairin SNE’de dört şiiri yer almaktadır (Ergun, 1956: 167).

⁵⁵ müşkül-küşānıñ: Murtezānıñ SNE

⁵⁶ mey-i sefid: mey sefid SNE

⁵⁷ ol yine: adına SNE

⁵⁸ ḳān: ‘aşḳ SNE

Ol şarāb-ı cāvidān āmāde olan⁵⁹ bizdedir
Nüş edelim Bâkır-ı cūd u şehānîñ ‘aşkına

[5b] 4 Ol⁶⁰ biziz kim şeş cihetden Hâk görürüz bî-kušūr
Kāmil-i insān hāzer⁶¹ eyledik Hâkdan zuhūr
Sācidiz dāim cemāle olmazız teb‘ id ü dūr
İçelim sākî getür ol bāde-i cām-ı taḥūr
Ca‘ fer-i şādîk imām-ı muḳtedānîñ ‘aşkına

5 Çār ‘unşur-ı ḥaḳîkîdir dilā meddāhımız
Şöyle bil iksîr-i a‘ zāmdır şehā ıslāhımız⁶²
Pūte-i ‘aşk içre kâl oldu bugün ervāhımız
Ver içelim bāde-i ḥamrā bizim ıslāhımız
Şāh-ı Kāzım Hādî-i rāh-ı Ḥudānîñ ‘aşkına

6 Biz muḥibb-i ḥānedānız ārif-i irfān biziz
Olmuşuz renc ü ‘anā hem derlere dermān biziz
Āyet-i *seb‘ul-mesānî* Kāf vel-Ḳur‘ān biziz
Bî-teḳayyüd zehr nüş eyler velî merdān biziz
Getir ey sākî ‘Alî Mūsā Rızānîñ ‘aşkına

[6a] 7 Ol yüz elli altı āyet⁶³ aṣl-ı Ḳur‘ānū’l-ḥakīm
Dest ü pā hem cemāl-i ādem-i vechü’l-kerīm
Bizdedir ümmü’l-kitāb hem dahi⁶⁴ ism-i ‘azīm
Şāḳiyā doldur içelim bāde-i ‘aşk-ı kādīm⁶⁵
Şāh-ı Tākî server-i āl-i ‘abānîñ ‘aşkına

9 Kimse yok nüş etmedik bezm-i ezel peymānını
Perdeler sırr etdi Hâk böyle ḳurup devrānını
Bir daḥî nüş eyledi ‘āşık ol mey ‘irfānını
Şāḳiyā ver içelim ehl-i diliñ imānını
Şāh-ı Naḳî sırr-ı ‘alî *hel-etāke*⁶⁶ ‘aşkına

⁵⁹ āmāde olan: ammā el‘ an SNE

⁶⁰ Mecmuada “evvel” yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği “ol” olarak okunmuştur.

⁶¹ Hāzer: Hâkız SNE

⁶² ıslāhımız: emlāhımız SNE

⁶³ āyet: ḥarfız SNE

⁶⁴ ümmü’l-kitāb hem dahi: esmā-yı külli bizdedir SNE

⁶⁵ Kādīm: ḳavīm SNE

⁶⁶ “Sana haberi geldi mi?” anlamında olup Gâşiye sûresi 1. ayetten alıntıdır: “Dehşeti her şeyi kaplayan felaketin haberi sana geldi mi?” (Altuntaş ve Şahin, 2013: 683).

- 10 Biz kâdīmī ‘aşığız aşkın dilā emvācıyız
Rūh şināsız Ka‘ be bünyād olmadan hem hācıyız
Ḥamdülillāh dil muḥibb-i ḥānedān-ı nācıyız
Şākīyā şun bādeyi⁶⁷ ‘aşıkların ser-tācıyız
Şāh Ḥasanü’l-‘Askerī kadr-i ‘alānın ‘aşkına
- 11 Sālik-i rāh-ı Ḥudāyız eylesin münkir cedel⁶⁸
Ādeme keşf eyledi esrār-ı remzin lem-yezel
Çün dedi esmā-yı küllī aḥlādın⁶⁹ ol bī-bedel
İçelim imānımızdır bāde-i cām-ı ezzel
[6b] Ol Mehdi⁷⁰-i şāhib-zamānın ‘aşkına
- 12 Biz fenāfillāh ile aldık bu diller kāmını
Geçmişiz mürğ-ı Hümāyız Kūh-ı Kāfın dāmını
Birbirin yād eyledik⁷¹ aḥl-ı cihānın nāmını
Şākīyā āmāde kıl nūş edelim ‘aşk cāmını
Çārdeh-i Ma‘şūm-ı Pāk⁷²-i nev-resānın ‘aşkına
- 13 Varlığına⁷³ āl ü evlādın cihān buldu şebāt
Anların sırrı ile şāhım küşād oldu nikāt
Zinde oldu mürde diller cisme irişdi ḥayāt
Olmağ istersen saña dil himmet-i şāh-ı velāt
Tāhirā cāmın fedā kıl Ḥānedānın ‘aşkına
- Ca‘feri⁷⁴**
Mef‘ūlū / Mefā‘ilū / Mefā‘ilū / Fe‘ūlūn
- - . / . - - . / . - - . / . - -
- 1 İrişdi tecellī yine uş nūr-ı ‘Alīden
Esrār-ı Nebī oldı ‘ayān cism-i velīden

⁶⁷ Belirtme hal eki sadece hemze ile verilmiştir.

⁶⁸ Cedel: hazel SNE

⁶⁹ Aḥlādın: anladık SNE

⁷⁰ SNE’de Muhammed Mehdi şeklindedir.

⁷¹ Eyledik: eylesek SNE

⁷² Hz Peygamber, Hz. Fâtıma ve on iki imam için kullanılan bir ifadedir. VIII. yüzyılda imamların masum olduğu inancı ortaya çıkmıştır. Peygamberlik ve imamlık arasında bağ oluşturduğu gerekçesiyle Hz. Fâtıma da on dört masuma dâhil edilmiştir (Algar, 1993: 227).

⁷³ Varlığına: Varlığıyla SNE

⁷⁴ Ca‘feri’nin mecmuada bulunan şiirleri Fatma Zehra Bedir’in hazırladığı *Ca‘ferî Baba ve Dîvânı* adlı yüksek lisans tezi ile mukayese edilmiştir. Bu şiir divanda bulunmamaktadır.

- 2 Hem lahmũñ laħmi anuñ-çün didi Aħmed
Birlikde idi bunlaruñ aşlı ezeliden
- [7a] 3 Ey şāh elestī senũñ ola sikke-i ‘aşķuñ
Naķş olmış idi göñlümüze *kālũ beliden*
- 4 Ol gün ki kalem yazdı bizi bende-i Ĥaydar
Levh-i dile çekmişdi raķam ĥatt-ı celiden
- 5 Kılmışdı hidāyet bize ol şāh-ı ĥaķikī
Olmuşdu ‘ināyet ezelī lemyezeliden
- 6 Gel eyle tevellā on iki pāk-i laťife
Aşlı ne nażar kıl güzer eyle ‘ameliden
- 7 Ey **Ca‘ferī** bulduñ ebedī devlet-i cāvid
Gerek saña ‘ināyet nażarı irdi ‘Aliden

Ey dil tũ çerā muťī’-i sübhān ne-şodi
Ve-z kerde-i fil-i bed peşimān ne-şodi
Şūfī-yi faķih ü zāhid ü dānişmend
İn cümle şodi veli Süleymān ne-şodi

Ġazel⁷⁵

Fā‘ilātũn / Fā‘ilātũn / Fā‘ilātũn / Fā‘ilũn

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Ger ĥalāş olmak dilerseñ *vesvās-ı ĥannāsdan*
İĥtiyār-ı ‘uzlet et kať-ı nażār kıl nāsdan
- [7b] 2 Görmek istersen ĥaķīķat cāñ gözüyle Ĥaķķı sen
Gel göñül mir‘ātını pāk eyle imdi pāsdan
- 3 Ĥaķdan ayrı bir nefes olmak irişmez tālibe
Kurtar ey dil mülkini tā ġāzī-i vesvāsdan
- 4 Şād ol ey dil kim refiķin ‘aşķ olupdur tā ebed

⁷⁵ Bu şiir divanda bulunmamaktadır.

Zāhidā mātem-zede kırtulmasun tā yāsdan

- 5 Çünki yok olmağda var olmağ cihānda **Ca' ferī**
Bil ki tecrīd şükrini ikrāh eyleme iflāsdan

Ġazel⁷⁶

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Bende yüz bir şāha kim bu 'ālemün sultānıdır
Kāinatun serveri bil ki cihānün cānıdır
- 2 On sekiz biñ 'ālemi rām eylemişdir emrine⁷⁷
Vaḥş u ṭayr u ins ü cīn dārende-i fermānıdır
- 3 Menba' -ı cūd u seḫā hem ma' den-i ḫilm ü ḫayā
Maḫzen-i 'ilm-i Ḥudā luḫ ile iḫsān kānıdır
- 4 Tā ki ol demden beri geldi vücūda kāināt
Ḥākim oldur ḫükm anuñdur devr anuñ devrānıdır
- [8a] 5 Ḥaydar-ı Kerrār imām-ı evvelīn ü aḫirīn
Kāim-i dīn-i Nebī hem Tañrınun arslānıdır
- 6 Evliyānuñdur bil ol serdār-ı dīn ser-çeşmesi
Enbiyānuñ hem delīl-i ḫüccet ü burhānıdır
- 7 Gün yüzünüñdür bil ol⁷⁸ ḫurşīd-i ekber zerresi
Cān göginün şemme-i ḫüsni meh-tābānıdır
- 8 **Ca' ferī** çün münşe-i 'ilm ü 'ameldir ol velī
Aña kim pey-rev olursa ol 'ālim-i Rabbānīdür

Ġazel⁷⁹

Müstef' ilün / Müstef' ilün / Müstef' ilün / Müstef' ilün

⁷⁶ Ca' ferī Divānı'ndaki 40. gazeldir. 8. beyit mecmuada eksik olup şu şekildedir:

Dīde-i devrān şecā' atda mişalın görmedi

Hem seḫāvetde ḫamu cūd ehlinün ol ḫānıdır (Bedir, 2004: 231)

⁷⁷ emrine: kendine CD

⁷⁸ bil ol: anuñ CD

⁷⁹ Ca' ferī Dīvānı'ndaki 60 numaralı gazeldir (Bedir, 2004: 266).

---, -/-, -/-, -/-, -

- 1 *Elḥamdülillāh* kim bizim Ḥaydardır⁸⁰ sulṭānımız
Ḳurbān anuñ ‘aşqına hem başımız hem cānımız
 - 2 ‘Āşıqlaruz dīdārına berdāruz ‘aşq-ı dārına
Yeksān īmān oldu bizüm hem küfr ü hem ‘işyānımız⁸¹
 - 3 Anuñ elinden⁸² içmişüz vahdet-i mey peymānesin
Ahd ü vefādur işümüz şınmaz bizim peymānımız
 - 4 Şahit⁸³ cemāl-i Ka‘besin vācib durur itmek tavāf
Mü’minlerüz oldur bizüm Hannānımız Mennānımız
 - [8b] 5 ‘Ālem gülistāndur bize her müşkīl āsāndur bize
Çünkü ‘Aliyyü’l-Murṭazā oldu [bizüm] burhānımız
 - 6 Şems-i şeri‘atdur ‘Alī māh-ı tarīkatdur ‘Alī
Nūr-ı ḥaḳīkatdur ‘Alī hem cāmi‘-i Ḳur’ānımız
 - 7 Hem ḥāce-i Ḳamberdür ol hem müfti-i maḥşerdür ol
Hem sāki‘-i Kevşerdür ol hem ravza-i rıdvānımız
 - 8 Ey ibn-i ‘amm-ı Muṣṭafā ey kân-ı iḥsān ü vefā
Zahmın durur merhem bize derdün durur dermānımız
 - 9 Ol şāh-ı Şebbīr ü Şebber ol Zeyne’l-dīn⁸⁴-i mu‘teber
Hem Bāḳır-ı vālā-güher Keyhüsrev ü ḥāḳānımız
 - 10 Bildün⁸⁵ tarīkin Ca‘ferün ol reh-nümā-yı rehberün
Gitdi gümān u zānnımız luṭf itdi uş Sübhānımız
 - 11 Ḳāzım durur server bize Mūsā Rızā rehber bize
Andan Takī vü hem Nakī ser-defter-i divānımız

⁸⁰ bizim Haydardır: bugün Haydar durur

⁸¹ Yeksān īmān oldu bizim hem küfr ü hem ʿisyānımız: Oldu bedel īmān uş hem küfr ü hem īmānımız CD

⁸² Anuñ elinden: ol şāh CD

⁸³ Şahit: anuñ CD

⁸⁴ Zeyne'lüddin: 'Ābidīn CD

⁸⁵ bildüñ: bulduk CD

- 12 Ol ‘Askerī ol pehlivān ol šāh-ı mülk-i cāvidān
Ol Mehdi-i šāhib-zamān hem cān ü hem cānānımız
- 13 Ey Ca‘ferī ğam yimegil ni’dem ne kılam dimegil
Çün rahmetin ‘ām eyledi mü’minlere Raḥmānımız

Beyt

Farsça bir beyit bulunmaktadır.

[9a]

Ġazel⁸⁶

Mef‘ūlū / Fā‘ilātū / Mefā‘ilū / Fā‘ilūn

- - . / - . - . / . - - . / - . -

- 1 ‘Adl ile çünki Mehdī-i ğayb ola āşikār
Zulm-ı ‘adūvvi def‘ ide elṭāf-ı Kirdigār
- 2 Ḳamu⁸⁷ Zülfiḳār[i]le küfrüñ esāsını
Şol dem ki⁸⁸ ola Düldüle ol šāh-ı dīn süvār
- 3 Atı öñince Ḥāricīler ola münhezim
Ḳaṭline anlaruñ çün çeke tiġ-i ābdār
- 4 Vehm-[i]⁸⁹ celāl çün ola müstevlī düşmene
Pür-‘ asker olsa ger bu cihān ola tārumār
- 5 Fetḥ ide⁹⁰ cümle ol şeh gencīne-i zemīn
Bi-iznillāh⁹¹ kimse görmeye ‘ālemde iftiḳār
- 6 Ol ‘aşr içinde ḳurd ide ḳoyun birle şalāḥ
Ol devr içinde hem dōke zehrini cümle mār
- 7 Her ḳande kim ḳadem ḳosa ol muḳtedā-yı dīn
Ol ḥākan ola nūkheti müşk [ü] ‘abīr-vār

⁸⁶ Ca‘ferī Divānı’ndaki 82 numaralı gazeldir (Bedir, 2004: 296).

⁸⁷ Ḳamu: kame ide CD

⁸⁸ Ki: kim CD

⁸⁹ Mecmuada vehm ü celāl yazılmakla beraber anlam gereği vehm-i celāl okunmalıdır.

⁹⁰ ide: ola CD

⁹¹ Bi-iznillāh: Hezliyle CD

- 8 Ḥubbı anuñ muḥabbinedür cennet ü liḳā
Buğz hemişe mebguzınadur ‘azāb u nār
- 9 Müştākım ey şāh dü cihānuñ cemālūñe
Burḳa‘ getür ki ḥālimi zār itdi intizār
- 10 Buldı Na‘īm ü cennet-i Firdevs [ü] selsebil
Ben şāha her kim eyledise cān u ser işār
- [9b] 11 Faḥruñ mezīd olsun eyā **Ca‘ferī** senüñ
Kim ehl-i beyt-i Aḥmed[i]le kılduñ iftiḥār

Ġazel-i Nesīmī⁹²

Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Fe‘ūlün

. - - - / . - - - / . - -

- 1 Tā⁹³ ezelden biz bu ‘aşḳuñ serveriyüz
Ṭarīḳ-i ehl-i faẓluñ rehberiyüz
- 2 Didi çün Muḥammed *el faḳru faḥrī*
Ḥaḳīḳat ḥānedān ferzendleriyüz
- 3 ‘Alīdür tevḥīd içre ‘ayn-ı ‘ālem
Bi-ḥamdillāh velāyet mazḥariyuz
- 4 Ḥasandur pīrimüz⁹⁴ meydān içinde
Ḥüseyn-i Kerbelānuñ çākeriyüz
- 5 ‘Alī Zeyne’l-‘abānuñ başı için
Ki yol içre [Muḥammed]⁹⁵ Bāḳırıyuz
- 6 Eger münkir şorarsa söyle ey dil
Ki mezheb içre bizler Ca‘ferīyüz
- 7 İmām Kāzım ‘Alī Mūsā Rızānuñ
Bularuñ cem‘ inüñ çākeriyüz

⁹² Kul Nesīmī Divānı’nda 107 numaralı şiirdir (Öztelli, 1969: 93).

⁹³ Divānda “ta” hecesi bulunmamaktadır.

⁹⁴ pīrimiz: mīrimiz KND

⁹⁵ Muḥammed KND

- 8 Taķī vü ba-Naķī hem şāh-ı ʿ Asker
Daķi⁹⁶ Meħdī-yi velāyet leşkeriyüz
- [10a] 9 Kālanderüz hemen dīdāre karşı
Cihānuñ ķil u ķālından beriyüz
- 10 Nesīmīyem mevālī āl-i Ħaydar
ʿ Alīnūñ Kamberinūñ Kamberiyüz

Ġazel⁹⁷

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Meni mest eyledi nūr-ı Muħammed ʿ aşķı Ħaydardan
Sāķī hem ...⁹⁸ içirdi ʿ Alīniñ desti kevşerden
- 2 Ki her dil bunu yād itmez velīkin ʿ aşık-ı ĥaķ-bīn
Kemīne kemter olğıl ġulām-ı şāh-ı ķamberden
- 3 Ħasan ĥulķ-ı Rızāsından zihī zühre Rızā virdi
Ħüseyn yolına ķurbān dilerüm cān u aķterden
- 4 Ki Zeyneʿl-ʿ Ābidīn maʿ şūm imām ĥaķķā mutlaķdur
Muħammed Bāķırī şādık velīkin diñle Caʿ ferden
- 5 Kitāb-ı Caʿ ferūñ ĥaķdur bilürsen Ħaķķı ey zāhid
Bu nedür ĥod-bīn olmaķlıķ oķu Ħaķķı bu defterden
- 6 Mūsā-yı Kāzıma irmek ʿ Alīnūñ ālūni bilmek
İmām heştüme yüz sürmek şafādur ĥacc-ı ekberden
- [10b] 7 Muħammed ol Taķīdür kim Naķī ondan zuħūr oldı
Ħasan ismini yād eyle dün ü ġün şāh-ı ʿ Askerden
- 8 Tevāriħler tamām oldı irişdi Meħdīnūñ⁹⁹

⁹⁶ Daķi: dem-i KND

⁹⁷ Münteşir Caʿ ferīferi Divānı'nda bulunmamaktadır.

⁹⁸

⁹⁹ Bu mısra eksiktir.

Me'ādin gencini başan saña feth ola gevherden

- 9 Gel ey haq isteyen talib murāda irmek istersen
Gönülden şah zikir eyle teberrā kesme nādāndan
- 10 Yezīdūñ cānuna la' net kılursan **Ca'ferī** dün gün
Teberrānı unutmağıl murādun iste Haydardan

Müstezād-ı Niyāzi¹⁰⁰

Mef'ūlū / Mefā'īlū / Mefā'īlū / Fe'ūlūn

--- / --- / --- / ---

Mef'ūlū / Fe'ūlūn

--- / ---

- 1 Ey dost bugün mürşid-i ebrār 'Alīdir
Hem Hādī-i muṭlaq
Hem 'ilm-i hüner kāşif-i esrār 'Alīdir
Bir nükte-i muğlaq
- 2 Bir nokṭadurur 'arşıyla bu cümle eşyā
Haq buyurduğı budur
Haq söylerim ol nokṭa-i pergār 'Alīdir
'Ārif dedi şaddaḳ
- 3 Ol seyyid-i kevneyn dedi lahmünde lahmi
Ol şah-ı şerīf
Hem cān u dil-i Aḥmed-i Muḥtār 'Alīdir
Eşyāda kul haq
- [11a] 4 Her kim 'Alīyi bildi yakīn cennet anıdır
Hem ḥūriyle ḡilmān
Ma' nī-yi Cennetde gül-i bī-ḥār 'Alīdir
Haq ehil bilir ancak
- 5 Her kim 'Alīyi bilmez gönölü gözü kördür
Ġafletde ḥasetden
Gönül başarı dīde-i bīdār 'Alīdir
Yokdur bu sözde daḳḳ

¹⁰⁰ Niyāzi mahlasını kullanan hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.

- 6 Hem şem‘ -i hîdâyetdir ol menzilet içre
Yok zerre-i gümânım
Zâhire nihân mu‘inde izhâr ‘ Alîdir
Remzi añlamaz ahlamak
- 7 Ger ister isen iki Hasan üç Muhammed
Bâ Mûsâ-yı Ca‘fer
Dil-teşne Hüseyn diliñi çar ‘ Alîdir
Emrine Hakkıñ bak
- 8 Bûlbûl gibi avâre gönûl derdiyle ey dil ‘ Alîden
Vechiñ görür ebedî
Her kınde ise yâr-ı vefâdâr ‘ Alîdir
Şehen-şâh-ı erzak
- 9 Müşrikleri katl eyleyen ol zeminde
Ol şâhib-i Dûldûl
Uşta nâm-ı Haydar-ı Kerrâr ‘ Alîdir
Ol şâhib-i sancağ
- 10 Ol Kamberiniñ Kamberi şıdık-ile Niyâzî
Şâhın etegini tut
Şem ü kamer ü kevkeb ü seyyâr-ı ‘ Alîdir
Hem çarh-ı mu‘allak

Kıt‘a

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fa‘ilâtün / Fa‘ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

Sen Süleymân-rütbe bir şâh-ı celîlü’ş-şânsın
Sâir erbâb-ı kerem yanında bir karıncadır
Luţf edip bu tuhfe-i nâçizimi eyle kabûl
Tuhfesi karıncanın çün kendi mikdârıncadır

[11b]

Gazel¹⁰¹

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Fe‘ulün

. - - - / . - - - / . - -

- 1 Du‘â-güyem erenler men be-gâyet

¹⁰¹ Virânî Abdâl Dîvânı’nda 353 numaralı gazeldir (Sağır, 2015: 514).

- Baňa ʔaʕ n idene ẖaḡ ide raḥmet
- 2 Meni sevmeyüp merdūd idenler
Size raḥmet dilermen ez-hidāyet
- 3 Şıfātum görüp ikrāh eyleyene
Muḥammed Muşṭafa kılsun şefāʕ at
- 4 Benim ğıybetimi her kim iderse
Ḥudādan ırmeye aňa nedāmet
- 5 Baňa her kim atarsa zerrece ʔaş¹⁰²
Birine bin ire ẖaḡdan ʕ ināyet
- 6 Baňa her kim ki dirse Rāfiʔi¹⁰³ dir
ẖaḡāret görmeye rūz-ı kıyāmet
- 7 ẖaḡāretsiz denilir men ḡakīre¹⁰⁴
Sönmesün¹⁰⁵ ocaḡları tamāmet
- 8 Faḡīre her kim dirse bī-namāzdur
Özi oğlı kıızı olsun selāmet¹⁰⁶
- 9 Baňa bidʕ at idüp her kim iderse ʔaʕ n
Cihānda olmasun hergiz melāmet
- 10 Bize kim dir Yehudānuñ eşiği
İlahī raḥmet eyle bī-nihāyet
- 11 Urun ʔaşı **Virānī Abdāla** her dem
Ḳayırmaz dest-ġirīdir velāyet¹⁰⁷

Beyt

Fāʕ ilātün / Fāʕ ilātün / Fāʕ ilün

¹⁰² ʔaş: ʔān VAD

¹⁰³ Rāfiʔi: Önceleri Zeyd b. Ali'den ayrılan ilk İmāmiler'e, daha sonra bütün Şii fırkaları ile Şii özellikleri taşıyan bazı bâtinî gruplarına verilen isimdir (Öz, 2007: 396).

¹⁰⁴ ẖaḡāretsiz denilir men ḡakīre: ẖaḡāret dileyenler men fakire VAD

¹⁰⁵ sönmesün: söyünmesün VAD

¹⁰⁶ Özü oğlu kıızı olsun selāmet: Uzun ʕ ömür bulub olsun selāmet VAD

¹⁰⁷ dest-ġirīdir velāyet: dest-ġirī şāh-ı velāyet VAD

- . - - / - . - - / - . -

Ber-seri mihr-dâret şad-şeref
Âsitân-ı Hâzret-i Şâh-ı Necef

[12a]

Virânî¹⁰⁸

Fâ^ˆilâtün / Fâ^ˆilâtün / Fâ^ˆilün

- . - - / - . - - / - . -

- 1 Ey gönül içmek dilersen cām-ı Cem
Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem¹⁰⁹
Bu kelāmım virdün olsun dem-be-dem
Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem
- 2 ‘Ayş u nüş et itme¹¹⁰ ferdâ ğuşşasın
Bu demi gör kılma mâzî ğuşşasın
Her kişi bu demden alur ħişşesin
Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem
- 3 Cehd eyle¹¹¹ kim kıla senden eser¹¹²
Tâ olasun dü-cihānda mu‘teber
Kıanı gelen kıanı giden bî¹¹³-haber
Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem
- 4 Gel berü bāb-ı ‘Alide sâil ol¹¹⁴
Hānedān-i Muşafāya kıail ol
Bu demi¹¹⁵ yarına kıoma ‘ākıl ol
Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem
- 5 Çünkü dertde¹¹⁶ bize fetħ oldu varak
‘Ārif isen sen bu demden al sebak¹¹⁷

¹⁰⁸ Virânî Abdāl Dîvânı’ndaki 358. numaralı murabbadır (Sağır, 2015: 520).

¹⁰⁹ Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem: Dem bu demdir yarın için yime ğam VAD

¹¹⁰ itme: anma VAD

¹¹¹ eyle: kılgıl VAD

¹¹² Mecmuada üçüncü ve dördüncü bendin yeri değışmiştir.

¹¹³ bî: vir VAD

¹¹⁴ “ol sâil” şeklinde yanlış yazılmış, farklı mürekkepli bir kalemle üzerine işaret konulmuş.

¹¹⁵ Bu demi: bugünü VAD

¹¹⁶ Çünkü dertte: uş bu demden VAD

¹¹⁷ ‘Ārif isen sen bu demden al sebak: Sen bu demden ‘ārif isen al sebak VAD

Ġāfīl olma merd isen merdāne baġ¹¹⁸
Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem

- 6 Bu dem idi başuna t̄ac eyledi¹¹⁹
Bu dem idi seyri mirāc eyledi¹²⁰
Bu dem idi yedi kez ħacc eyledi
Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem

- [12b] 7 Bu demi söyler ħaġīkat dōrt¹²¹ kitāb
Aç ħulaġuñ diñle her şeyden cevāb
Çaġırup şor orada¹²² dir ki bir ħubāb
Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem

- 8 Sāz [u] söz ü ‘ayş u ‘işret her şadā
Evvel ü ahir ibtidā vū intihā
Söyleyen dem işbu demdir ey fetā
Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem

- 9 Fırşatı fevt eyleme virme yele
Gitdi elden bir daħa girmez ele
Ey **Virānī** dem bu dem geldi dile
Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem

Mefā‘īlūn / Mefā‘īlūn / Fe‘ūlūn
. - - - / . - - - / . - -

- 1¹²³ Gel istersen sa‘ ādet şonı ħayrı
Nażar ħıl cān gözüyle gör bu sırrı
Gözün aç baġ ne var ‘ālemde ayrı
Hemān şāhı gör ħiç görme ġayrı
Nuşayriyem Nuşayriyem Nuşayri¹²⁴
Ne ölmüşem ne saġım¹²⁵ ne şayrı

¹¹⁸ merdāne baġ: ey merd-i Ĥaġ VAD

¹¹⁹ Bu dem idi başına t̄ac eyledi: Bu demi Aħmed başına t̄ac eyledi VAD

¹²⁰ Dīvānda üçüncü ve dōrdüncü mısranın yeri deġişmiştir.

¹²¹ Dōrt: ders VAD

¹²² Çaġırup şor orada: Çaġırub şu üzre VAD

¹²³ Virānī Abdāl Dīvānı’ndaki 308 numaralı müseddestir (Saġır, 2015: 460).

¹²⁴ Muhammed bin Nusayr (ö.270/883) tarafından kurulmuş, Hz. Ali’ye ilahlık isnat eden aşırı bir Şi‘î fırkasıdır (Üzüm, 2007: 270).

¹²⁵ saġım: ħod VAD

- 2 ‘ Alīdūr alleme’l-ğaybıñ şıfâtı
Ki gösterdi şıfât içinde zâtı
Dilersen içesün âb-ı hayâtı
Bu söze kim irse görmez memâtı
Nuşayrîyem Nuşayrîyem Nuşayrî
Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı
- 3 ‘ Ālīdūr pādīşāhı heft ü kişver
Anuñ destindedür cennāt¹²⁶ u kevşer
Kıyāmet kaddidür mihrāb [u] minber
Sücūdum añadur ser-cümle yekser
Nuşayrîyem Nuşayrîyem Nuşayrî
Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı
- [13a] 4 ‘ Alīdūr var eden arz u semāyı
Dağı nūr-ı şems ü nūr-ı mähı
Koma zikret¹²⁷ hüsn-i hulk-ı Rızâyı
Dilersen şāh Hüseyñ-i Kerbelâyı
Nuşayrîyem Nuşayrîyem Nuşayrî
Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı
- 5 ‘ Ālīdūr maḥşerüñ ḥaşrında қаdı¹²⁸
Añadur cümleñ nāz u niyāzı
Özüñ koy pūteye oqu güdāzı¹²⁹
Eger mü ’min isen aña bu rāzı
Nuşayrîyem Nuşayrîyem Nuşayrî
Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı
- 6 ‘ Ālīdūr ‘ Ābidīn Bākır-ı Ca’ fer
Aña inkār iden merdūd u kâfir¹³⁰
‘ Āli ‘ aşkı kimi kim kıldı perver
Memāt olmaz diridür da ’im¹³¹ ol er
Nuşayrîyem Nuşayrîyem Nuşayrî
Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı

¹²⁶ cennāt: cānā VAD

¹²⁷ Zikret: bilirseñ VAD

¹²⁸ Қады: ġāzī VAD

¹²⁹ koy pūteye oqu güdāzı: koy poṭaya o qor gerāzı VAD

¹³⁰ Aña inkār iden merdūd u kâfir: İnkār iden merdūddurur kâfir VAD

¹³¹ diridir da ’im: bilin diridir VAD

- 7 ‘Ālidür Kāzım u şāh-ı Ḥorāsān
 Anuñ çün bilmek¹³² olmaz sırrı insān
 Ḥudā didim ‘Āliye öldüm(?) ey cān
 Beni¹³³ yetmiş iki kez kıldı kurbān
 Nuşayriyem Nuşayriyem Nuşayri
 Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı
- 8 ‘Ālidür ṭāli‘ m mes‘ūd degil mi¹³⁴
 Dilersen şābitim mevcūd degil mi¹³⁵
 Ḥaḳıḳāt Ka‘ besı mevcūd degil mi¹³⁶
 ‘Āliye lā diyen merdūd degil mi¹³⁷
 Nuşayriyem Nuşayriyem Nuşayri
 Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı
- 9 ‘Ālidür şāh Taḳī vü bā-Naḳī hem
 ‘Āli Ḥālīḳ direm hiç söylemem kem
 Ol oldurdu ol oldu derdime em
 Naḳirūñ yoḳdur[ur] ey şāh-ı ‘ālem
 Nuşayriyem Nuşayriyem Nuşayri
 Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı
- 10 ‘Ālidür ‘Askerī Mehdī hidāyet
 Zuhūr itdikde def‘ ola ceḥālet
 Yezīdūñ başına ḳopa ḳıyāmet
 Görindi emr-i Yezdāndan ‘alāmet
 Nuşayriyem Nuşayriyem Nuşayri
 Ne ölmüşüm ne sağım ne şayrı
- [13b] 11 ‘Ālidür feth-i nuşret mü ‘mināna
 Özūñ bend et ayırma ḥānedāna
 İrem dırsen ḥayāt-ı cāvidāna
 Şaḳın düşme bu nuṭḳımdan gümāna
 Nuşayriyem Nuşayriyem Nuşayri
 Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı

¹³² bilmek: bilmez VAD

¹³³ beni: meni VAD

¹³⁴ ‘Ālidir ṭāli‘ m mes‘ūd degil mi: Ḥaḳıḳāt Ka‘ besı mevcūd degil mi VAD

¹³⁵ Dilersen şābitim mevcūd degil mi: ‘Āliye lā diyen merdūd degil mi VAD

¹³⁶ Ḥaḳıḳāt Ka‘ besı mevcūd degil mi: ‘Ali maḥluḳa cümle ma‘būd degil mi VAD

¹³⁷ ‘Āliye lā diyen merdūd degil mi: ‘Ali külli şeyde Ḥaḳ mevcūd degil mi VAD

- 12 ‘ Ālidür evvel ü ahirde Fettaḥ
 Odur küfr-ile ĩmān üzre miftāḥ
 Anuñ kabzındadır bu şer‘ u ıslāḥ
 Ki ansız olmadı bir nesne iflāḥ
 Nuşayriyem Nuşayriyem Nuşayri
 Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı
- 13 ‘ Ālidür *kün* deyüp var itdi cānı
 Eger cān u cisim-i dü-cihānı
 Beḳā oldur şehā ser-cümle fānı
 Yüri insān-[i]sen şāhı tanı
 Nuşayriyem Nuşayriyem Nuşayri
 Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı
- 14 ‘ Ālidür ismi bismillāḥ ‘ Ālidir
 ‘ Ālidür Ḥaḳ Resulü’llāḥ ‘ Ālidir
 ‘ Ālidür faḳrı faḥru’llāḥ ‘ Ālidir
 ‘ Ālidür şemme vechullah ‘ Ālidir
 Nuşayriyem Nuşayriyem Nuşayri
 Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı
- 15 **Virānī**yem bu yolda cān-nişārım
 ‘ Āliye ‘ aşḳ-[i]le aḳl-[i]le yārım
 Nuşayriyem ki bu ḳavle uyarım
 Gerek zerre [vü] zerre olsa pārım
 Nuşayriyem Nuşayriyem Nuşayri
 Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı

Tercī‘-i Bend Ḥaṭāyī¹³⁸

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- [14a] 1 Lā’yı isḳāṭ eyleyüp bir bilmeyen illāsını
 Bilmedi nefy ile işbātın nedür ma‘ nāsını
 Vādi-i ‘ işyānda ḳaldı añmadı Mevlāsını
 Āb-ı tevḥīd ile zāhir¹³⁹ ḳılmadı a‘ zāsını
 İçmedi bezm-i elestün bāde-i ḥamrāsını

¹³⁸ Ḥaṭāyī’nin mecmuuda bulunan şiirleri Sadeddin Nüzhet Ergun’un hazırladığı *Ḥaṭāyī Dîvânı* adlı eseri ile mukayese edilmiştir. Hatâyî Dîvânı’ındaki 191 numaralı Tercî-i Benddir, divanda 8 bend bulunmaktadır (Ergun, 1956: 198).

¹³⁹ zāhir: ṭāhir HD

Açmadı nūr-ı hidāyet çeşm-i nā-bināsını
 Görmedi gün taşrasından leyletü' l-esrāsını
 Bulmadı rāh-ı yakınuñ menzil-i ā' lāsını
 Ka' be kaysevnüñ yanıldı kurb-ı ev ednāsını
 Fazl-ı Yezdān silmedi dil şafhasından pāsını

Müfti-i ' aşk böyle virmişdür bu sır¹⁴⁰ fetvāsını
 Yā çek el serden yā çıñlatma ' aşkın tāsını

[14b] 2 Yoğiken kevn ü mekân ü sahil-i ağ u kara
 Cūşa geldi şevkten baħr-ı muħabbet ibtidā
 Taşa çaldı şişesin itdi temevvüc her yaña
 Ser-be-ser eşyâyı seyrān itdi bi-çün¹⁴¹ ü çerā
 ' Aşk Manşūrını gördüm¹⁴² ol arada āşinā
 Bir fenā abdālı geldi yanıma didi baña
 Var ferāğat gūşesin idin maķām-ı dīlküşā
 K'öldürür dār-üş şifā-yı derdmendāne devā
 ' Ālem-i baħr-ı taħayyürde gezerken bī-nevā
 Gūşuma irdi sürüş-ı¹⁴³ ğaybdan işbu nidā

Müfti-i ' aşk böyle virmişdür bu sır fetvāsını
 Yā çek el serden yā [gel] çıñlatma ' aşkın tāsını

3 Hamdülillāh irişüp cānāneye cān olmuşuz
 Kaṭre-i nāçiz iken deryā-yı ' ummān olmuşuz
 Ser virüp meydān-ı ' aşka girmiş ' üryān olmuşuz
 Faħr idüp dervişligi ' ālemde sulṭān olmuşuz
 Tekke-yi fānide birkaç gün ki miħmān olmuşuz
 Da' vi-i hām etmeyüz rāh-ı yakīni¹⁴⁴ bulmuşuz
 Ey birāder ' aşk esrāriyle ħizān olmuşuz
 Dirsens-kim dehr pīrāndan naşihat almışuz
 İrişip feyz-i ilāhī pīre teslīm olmuşuz
 Cān dilden terkin urup meydān-ı ' aşka gelmişüz

Müfti-i ' aşk böyle virmişdür bu sır fetvāsını
 Yā çek el serden yā gel çıñlatma ' aşkın tāsını

¹⁴⁰ bu sır: bunun HD

¹⁴¹ itdi bi-çün: eyledi çün HD

¹⁴² Gördüm: gördü HD

¹⁴³ sürüş-ı: serāser HD

¹⁴⁴ yakīni: taayyün HD

- 4 [15a] Vaşf-ı yâre ey **Ḥatâyî** söz demek şânımdadır
 Cilveler kılmak benim tab^ç -ı süḥan-dânımdadır
 Hemdemim hem meşrebim derd ü belâ yanımdadır
 Yâr için ölmek benim âyîn ü erkânımdadır
 On sekiz biñ ^ç âlemin esmâsı divânımdadır
 Kâinatuñ şâbitâtı kaşr u eyvânımdadır
 Sâye salmak üstüme mihr-i dirahşânımdadır
 Muştafânîñ ümmetiyim derdi dermânımdadır
 Hem ^ç Aliyyü'l-Murtażânın derdi dermânımdadır
 On iki şehzâde¹⁴⁵ imlâsı pinhânımdadır

Müftî-i ^ç aşk böyle virmişdür bu sır fetvâsını
 Yâ çek el serden yâ gel çîñlatma ^ç aşkın tāsını

Beyt

Yâra yol iki kâdemdir birisini câna baş
 Çünkü geldin bu meydâna ayâğıñ merdâna bas

Beyt

Namâz ^ç âşıkâna terk-i vücûd est
 Namâz zâhidâna rûku^ç sücûd est

- [15b] **Virânî**¹⁴⁶
Fâ^çilâtün / Fâ^çilâtün / Fâ^çilâtün / Fâ^çilün
 - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Biz Urum Abdâliyuz ^ç âlemde burhânîlerüz
 Nokta nokta ḥarf-be-ḥarf te^çvîl-i Qur^çânîlerüz
 Aşlımız rûḥ-ı mücerred faẓl-ı Yezdânîlerüz
 Baş açık ser-pâ bürehne şâh-ı merdânîlerüz
- 2 Sikkemiz çâr unşur hırkımızdur¹⁴⁷ kâinât
 Keşret-i tufânımızdur keştimiz Nûḥ-ı necât
 Bu rumuz¹⁴⁸ şavt u şadâdur nuṭkımız âb-ı ḥayât

¹⁴⁵ şehzâde: şehzâdeniñ HD

¹⁴⁶ Virânî Abdâl Dîvânı'nda 159 numaralı murabbadır (Sağır, 2015: 281).

¹⁴⁷ unşur hırkımızdur: ^ç anâşır cürmümüz VAD

¹⁴⁸ bu rumuz: bu remiz

Baş açık ser-pā bürehne şāh-ı merdānilerüz

- 3 Zikrimizdür *la-ilāhe illā hūvel-ḥayyu'l kayyum*¹⁴⁹
 Kıblemiz bir nokṭadur uş *bismi'llāhi'r-raḥmānir-raḥīm*
 Secdemiz aṇadır her dem ḡayrı va'llāhu 'alīm¹⁵⁰
 Baş açık ser-pā bürehne şāh-ı merdānilerüz

- 4 Yolımız rāh-ı Ḥudā yoldāşımız ehl-i kemāl
 'İlmimiz tevḥīd-i vaḥdet şıdkımızdur bī-zevāl
 Göñlümüz pāk ü mücellā zerrece yok kıl [u] kāl
 Baş açık ser-pā bürehne şāh-ı merdānilerüz

- 5 Hıyumuz hıy-ı Muḥammed ḥulḡumuz şāh-ı velī
 Dīnımız ḥatmü'n-nebī imānımız ya' nī 'Alī
 Faḡrımızdur¹⁵¹ pīrimiz mollamız sulṭān Bāli
 Baş açık ser-pā bürehne şāh-ı merdānilerüz

- [16a] 6 İbtidāmız lā-şerīku intihāmız lā-yemūt
 Sağ iken öldük dirildik *mūtū*¹⁵² *kable en-temūt*¹⁵³
 Cānımız cānān olaldan cümle cān buldı şübūt¹⁵⁴
 Baş açık ser-pā bürehne şāh-ı merdānilerüz
- 7 Faḡr eyle çün-kim bizim oldu **Virānī** ismimiz
 Levḥ-i dilde yazdılar zerrīn ḡalemle reşmimiz
 Ziyet itdik rengarenk altun bitikle cismimiz
 Baş açık ser-pā bürehne şāh-ı merdānilerüz

¹⁴⁹ Bakara sūresi 255. ayetten alınan bu parça “Allah, kendisinden başka hiçbir ilah olmayandır. Diridir, kayyumdur” anlamına gelir ve Âyetü'l-Kürsî olarak bilinen ayetin tamamı şu şekildedir: “Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayandır. Diridir, kayyumdur. O’nu ne bir uyuklama tutabilir, ne de bir uyku. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O’nundur. İzni olmaksızın O’nun katında şefaatte bulunacak kimdir? O, kulların önlerindeki ve arkalarındakileri (yaptıklarını ve yapacaklarını) bilir. Onlar O’nun ilminden, kendisinin dilediği kadarından başka bir şey kavrayamazlar. O’nun kürsüsü, bütün gökleri ve yeri kaplayıp kuşatmıştır. (O, göklere, yere, bütün evrene hükmetmektedir.) Gökleri ve yeri koruyup gözetmek O’na güç gelmez. O, yücedir, büyüktür” (Altuntaş ve Şahin, 2013: 50).

¹⁵⁰ Secdemiz aṇadır her-dem ḡayrı va'llāhu 'alīm: Secdemiz her-dem aṇa ḡayra degil va'llāhu 'alīm VAD

¹⁵¹ Faḡrımızdır: faḡr evinde VAD

¹⁵² mūtū: mevt VAD

¹⁵³ “Ölmeden önce ölünüz.” anlamına gelen bu söz mutasavvıflarca Fenafillah makamına işaret edilen bir hadistir. Sahih hadis kitaplarında böyle bir söz yer almamaktadır (Yılmaz, 1992: 128).

¹⁵⁴ şübūt: vücūt VAD

Ġazel-i ‘Ārif¹⁵⁵*Mef‘ūlū / Mefā‘īlū / Mefā‘īlū / Fe‘ūlūn*

- - . / . - - . / . - - . / . - -

- [16b]
- 1 Ġadrim ola pertev şeref-i nād-ı ‘Alīden
Nuşret bulayım dem-be-dem imdād-ı ‘Alīden
Meydān-ı muḥabbetdeki feryād-ı ‘Alīden
Şehzāde-i ‘Alī iki şemşād-ı ‘Alīden
Yā Rab beni dūr eyleme evlād-ı ‘Alīden
 - 2 Hāk eder vālaları iksīr-i ḥaḳīḳat
Ruḥ-sūde olan ‘āşık-ı şūrīdeye devlet
Anlardan olur ‘āleme āşār-ı ‘ināyet
Her bendesin şāhān-ı felek-mertebe elbet
Yā Rab beni dūr eyleme evlād-ı ‘Alīden
 - 3 Āḥir bu ḥarābāta gelir lerzī-ı vīrān
Şikeste olur cāmları rind-i perişān
Her neş‘eniñ elbette ḥumārına çeker insān
Ol dād u sited mecma‘ına vardığımız ān
Yā Rab beni dūr eyleme evlād-ı ‘Alīden
 - 4 Bende edeli cān u dili āl-i ‘abāya
Ḥam-geşte-i ta‘zīm olamam çarḥ-ı dü-tāya
Meyl eyleyemem kevkebe-i dār-ı fenāya
Besdir bize dünyāda vü‘uḳbāda bu pāye
Yā Rab beni dūr eyleme evlād-ı ‘Alīden
 - 5 Evşāf-ı ‘Alī oldu benim ma‘den-i kānım
Evlād-ı ciger-pāresidir cān u cānānım
‘Ārif dil-i erbāb-ı ḥaḳīḳatde mekānım
Bu nuṭḳ-ı şerīf oldu benim vird-i zebānım
Yā Rab beni dūr eyleme evlād-ı ‘Alīden

[17a]

Ġayḡusuz Sulṭān¹⁵⁶*Mef‘ūlū / Mefā‘īlū / Mefā‘īlū / Fe‘ūlūn*

- - . / . - - . / . - - . / . - -

¹⁵⁵ Kethüdazāde Ārif Efendi’ye ait olan bu şiir şairin 50 yaşından sonra yazdığı şiirlerin bulunduğu divanında yer almamaktadır. 50 yaşından önce yazdığı şiirlerinden oluşan divanı kayıptır. Başlıkta “gazel” denilmiş olsa da nazım şekli muhammestir.

¹⁵⁶ Bu şiir, Abdurrahman Güzel’in hazırladığı “Kayḡusuz Abdāl Külliyyatı”nda bulunmamaktadır.

- 1 Derdiyle cânım yandı bu dermāna irince
Cism [ü] şüretim kalmadı tā cāna irince
- 2 Ne çekmiş oldum her kūşede hālimi bir şor
Harc oldu ömür hıdmeti sultāna irince
- 3 Kerkesler ile her kūşede mindāre kondum
Bülbüller ile gülşen-i bostāna irince
- 4 Yitirmiş idim kendözimi ‘aşk deñizinde
Bî-nişān idim tā ki bu nişāna irince
- 5 Dutdum elimi şıdķ-ile mürşid eteginden
Koymadım elim mürşid-i zî-şāna irince
- 6 Boyanmış idim Hāk derdiyle **Ḳaygusuz Abdāl**
Bî-müşkül idim müşkülüm ihsāna irince

Şāh Ṭahmās

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Şāh-ı Merdān devletinde giydüğüm nārencidür
Nāre karşı durmazam zîrā beni nār incidür
- [17b] 2 Hān Süleymān gelüp bizden vilāyet istedi
Biz anı yolda kuduk yollar anı azār incidür
- 3 Hānesinden çıkup tağlara düşerse bir kişi
Bād eser barān yağar zahmet çeker qar incidür
- 4 Her ki gelmişdir cihāna yol ile gelmişdürür
Bir kadem taşra çıkan bîgāneyi hār incidür
- 5 **Şāh Ṭahmās**am cihānda Şāh ‘Alīnün nesliyim
Yār ile yār olmuşam şanma beni yār incidür

Ḳasımī¹⁵⁷

¹⁵⁷ Divanına ulaşamadığımız şairin iki şiiri SNE’de yer almaktadır (Ergun, 1965: 64).

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

- 1 Dürr-i deryā-yı me' anī genc-i pinhān noktadır
Feyz-i envār-ı Hudā cān içre cānān noktadır
Kenz-i esrār-ı İlāhī ' ilm ü ' irfān noktadır
Harf-i bismillāh ile ayāt-ı Kur'ān noktadır
- 2 Nokta-i kudret edip nūr-ı Muhammed Muştafā
Oldu ol nokta ezel bezminde mirāt-ı cüdā¹⁵⁸
Nokta-i ' aşk nokta ' aşık nokta dīdār-ı liķā
Nokta sācid nokta mescūd nūr-ı imān noktadır
- [18a] 3 Noktadır levlāke levlāk sırrın izhār eyleyen
Noktadır Aḥmed yüzünde ḥatm-i esrār eyleyen
Noktadan var eyledi ' ālemleri var eyleyen
Kāf u nūnuñ aşı oldur şun' -ı Raḥmān [noktadır]
- 4 Nokta ' arş u nokta kürsī nokta eflāk nokta māh
Nokta necm ü nokta ḥurşīd noktadır faẓl-ı ilāh
Noktadır çeşmiñ içinde eyleyen her-dem nigāh
Nūr-ı dide nergis-i çeşm içre mestān noktadır
- 5 Kabza-ı ḥāk kaṭre-i āb noktadır bād-ile nār
Noktadır nūr nokta a' zā nokta cism-i aşikār
Naşş-ı ḥüsnü nokta-i elvān edip perverdigār
Surḥ-ı leb çeşm-i siyāh ḥāl-i zenahdān noktadır
- 6 Noktadır levḥ-i cemālin noktadır ḥāt u raḥam
Zülf ü ebrū ile müjgān oldu yedi ' alem¹⁵⁹
Ma' nā-yı ümmü' l-kitāb yazdı levḥ üzre qalem
Raḥḳ-ı menşūr olan¹⁶⁰ vechinde burhān noktadır
- 7 Dür yaşın otuz iki nokta lebiñ mercānıdır
Nefḥa-ı ' İṣā kelāmıñ mürdeniñ ol cānıdır
[18b] Bāde-i ' aynü' l-ḥayātın cism-i pākiñ kānıdır
Çeşme-i kudret dehāniñ āb-ı ḥayvān noktadır

¹⁵⁸ cüdā: Hudā SNE

¹⁵⁹ ' ālem yazılıp üstü çizilmiş, yanına ' alem yazılmıştır.

¹⁶⁰ Raḥḳ-ı menşūr olan: Haḳḳ-ı menşūr İlāh SNE

- 8 İki nokta nūr-ı dīde üç hurūf lebler lisān
Maḥrecidir dört kitābın¹⁶¹ bezl eder anı¹⁶² dehān
Noktalar seyrān eder levḥ-i lisān eyler beyān
Çār kitāb oldu kelām ḳalb içre mihmān [noktadır]
- 9 ‘İlm u ḥikmet sırr-ı vaḥdet noktadır dedi selef
Noktadır nūr-ı ḥaḳīḳat mīr-i baḥt-ı *men* ‘aref¹⁶³
Taḥt-ı bāda noktayım dedi ‘Āli Şāḥ-ı Necef
Bā-yı bismillāhirrahmān Şāḥ-ı Merdān noktadır
- 10 Ḥaḳ içinde noktadır ḥulḳ-ı Rızā ‘ayn-el yaḳīn
Nokta-i bā-yı belādır Kerbelāda şāḥ-ı dīn
Noktadır Bākır ki nūr-ı çeşm-i Zeyne’l-‘abidīn
Ca’ fer-i Kāzım Rızā şāḥ-ı Ḥorāsan noktadır
- 11 Nokta-i nūn Nebīdir ma’ den-i taḳvā Taḳī
Maḥzen-i ‘ilm-i ledünde noktadır nūr-ı Naḳī
‘Askerīden noktaniñ sırrın bilen bilir Ḥaḳḳı
Mehdīdir ‘ayn-ı hidāyet ḳuṭb-ı devrān noktadır
- [19a] 12 Nokta-i tāc-ı serimdir çārdeh-i ma’ şum-ı pāk
Çāker-i Āl-i ‘abāyım ḥāk-pāy-ı sīne-çāk
Bāb-ı Ḥayderde **Ḳasımī** dāim ol ḥākiyle ḥāk
Şīr-i Ḥaḳ Şāḥ-ı Velāyet fażl-ı Yezdān noktadır

Güfte-i Ḳasımī¹⁶⁴

Fā’ ilātūn / Fā’ ilātūn / Fā’ ilātūn / Fā’ ilūn

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Sırr-ı nihānım velī seyr-i Ḥudādan gelmişim
Ḥālīḳa iḳrār edip *ḳālū belādan* gelmişim
- 2 Çün *elem a’hed ileykum yā benī ādeme*¹⁶⁵ dedi
Māsivāyı terk içün ‘ahd-i vefādan gelmişim

¹⁶¹ Maḥrecidir dört kitābın: Maḥz-ı Ḥayder’den kitābın SNE

¹⁶² anı: ayeti SNE

¹⁶³ “Kendini bilen Rabb’ini bilir.” sözünde geçmekle beraber ünlü hadis bilginleri tarafından uydurma hadisler arasında gösterilmiştir (Yılmaz, 1992: 122).

¹⁶⁴ Divanına ulaşamadığımız şairin bu şiiri SNE’de de yer almamaktadır.

¹⁶⁵ Yâsin sûresi 60. ayetten alınmıştır ve ayetin tamamı şu şekildedir: “Ey Âdemoğulları! Ben, size, şeytana kulluk etmeyin. Çünkü o, sizin için apaçık bir düşmandır. Bana kulluk edin. İşte bu dosdoğru yoldur, diye emretmedim mi?” (Altuntaş ve Şahin, 2013: 489).

- 3 Nokta-i nûn-ı kalemnden nâzil oldum nûn men
Şarf bedâdan tarḥ olundum taht-ı bâdan gelmişim
- 5 Âdemim cennetde men Havvâ-yı cisme meyl edip
Haḳḳa ‘ işyân eyleyip mülk-i beḳâdan gelmişim
- 6 Hülle-i ‘ulvî biçer İdris idim şad pâreden
Giydim uş bir hırḳa cāy-ı pür-şafâdan gelmişim
- 7 Yûsufum çâh-ı fenâya şaldı ihvânım beni
Şadr-ı Ya‘ ḳûbdan düşüp şulb-ı atadan gelmişim
- [19b] 8 Yûnusum ‘ummân-ı rahme düşmüşüm bir ḳaṭreyim
Baṭn-ı mâhiden çıkıp rahm-ı anadan gelmişim
- 9 Tûr-ı dilde nâr ile Mûsa Kelimullâh idim
Dem çekip nefis ejderi cevḑ-i ‘aşâdan gelmişim
- 10 Meriyem cisme gelip ‘İsâya rûḥ etdi nüzûl
Tutmuşum mâtem-siyâh-pûşam semâdan gelmişim
- 11 Ka‘ be-i dîdârı tavâf eylerdüm uş men Halîl
Nâr-ı Nemrûda düşüp fevḳu’l-‘alâdan gelmişim
- 12 Vech-i dildârumda men Furḳân okur Aḥmed idim
Aḥsen-i takvim-i levlâk-ı lemâdan gelmişim
- 13 Pâye-i ‘arşda yatur şîr-i Hudâ Haydar idim
Feth için mışr-ı vücûd-ı lâ-fetâdan gelmişim
- 14 Seyr edip mir‘ât-ı hüsnünde *ene’l-Haḳ* sırrını
Zülfüne berdar olup men istivâdan gelmişim
- 15 Baḥr-i dünyâya vücûdum keştisin şaldım bugün
Nûḥ-ı vaḳtim nâciyim faḳr u fenâdan gelmişim
- 16 Kevne mihmânım **Ḳasımî** geldim ez-mülk-i ‘adem
Sergüzeştimdir bu deñlü mâcerâdan gelmişim

[20a]

Ferd*Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün*

- . - - / - . - - / - . - - / . . -

Ḳahr-ı dehr-ile olur tūṭī ġurāba hem-niṣīn
Yine şükri ġurāb eyler ġarābet bundadır

*

‘Azmi pīrinden ...¹⁶⁶ istedi aldı uşūl
Sen baña dersin Ḳızılbaş men derim şıdk-ı Resūl

Ḳayğusuz Abdāl¹⁶⁷

Müfte‘ilün / Fā‘ilün / Müfte‘ilün / Fā‘ilün

- . . - / - . - / - . . - / - . -

- 1 Ādem dimek ey ḥvāce bū vü şakāl degül
Şaç u şakāl gözetmek ma‘nāda eyü kāl degül
- 2 Ḥvāce ādem ḳatında ādemüñ ḥikmetünde
Oñ sekiz biñ ‘ālemde miḳdārı mişḳāl degül
- 3 Ādem cān ‘azīzdür ‘aẓīm ulu deñizdür
Cümle ā‘lem ādemiñ yanacağında degül
- 4 Ādem cān-ı cihāndır sırr ādemde nihān
Ādem ma‘nāya dirler bu don u hem şāl degül
- 5 Ādem ma‘nā-yı muṭlaḳ gözüñ bir iyi baḳ
Ādemdedir sırr-ı Ḥaḳ gerçektir ḥayāl degül
- [20b] 6 Ādeme ġayrı baḳan Allāha ayru baḳar
Ma‘nāda ‘aklı anuñ noḳşāndur kemāl degül
- 7 Ādeme iḳrār eyle ‘aḳluñ saña yār eyle
Ādeme küstāḥ olan müştāḳ u şāl degül
- 8 Ādem gerek ki ḥaḳḳı özinde mevcūd bile
Maḳşūd ādemdür aḥir memleket ü māl degül
- 9 Ḥaḳ ile bilmişmege Ḥaḳ yolına düşmege
Ādem olan hemīşe uş ider baṭāl degül

¹⁶⁶

¹⁶⁷ Bu şiir, Abdurrahman Güzel’in hazırladığı “Kaygusuz Abdāl Külliyyatı”nda bulunmamaktadır.

- 10 Ādeme münkir olan bed-baht bed-bîn olan
Hilkat-ı âdem aña harâmdur helâl degül
- 11 Cümle ‘âlemüñ hemân maqşûdu insân imiş
Söyleyeni gör nedür **Qaygusuz Abdâl** degül

Selâm-nâme-i Qamberî¹⁶⁸

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

[21a]

- 1 Ey şāh¹⁶⁹-ı mülk-i velāyet ey Hakkın kudret eli
Asitānuñ ‘izzetine¹⁷⁰ yüz sürüp didik belî
Ravza mıdur eşigüñ yâ bâğ-ı Rıdvānuñ güli
Zikriñ¹⁷¹ okur cân u dilden her şehir cân bülbülü
Es-selām ey hādî-i rāh-ı Hudā nesl-i ‘Ali
Es-selām ey kûtb-ı ‘âlem Hacı Bektāş-ı Veli
- 2 İktidā etsün saña ‘âlemde rehber isteyen
Eşiginde hizmet etsün âb-ı kevşer isteyen
Himmetiñ bahrine dalsun dürr-i gevher isteyen
Pek¹⁷² tavāf etsün kapunı haccü‘l ekber isteyen
Es-selām ey hādî-i rāh-ı Hudā nesl-i ‘Ali
Es-selām ey kûtb-ı ‘âlem Hacı Bektāş-ı Veli
- 3 Nür-ı Hakkdur muṭlaḳā ābā vü ecdāduñ senüñ
Ol sebebdan rāh-ı Hakkdır dā’im irşāduñ senüñ
On sekiz bin ‘âlemin zikridürür aduñ¹⁷³ senüñ
Hem nidā geldi Hudādan yād idüp aduñ senüñ
Es-selām ey hādî-i rāh-ı Hudā nesl-i ‘Ali
Es-selām ey kûtb-ı ‘âlem Hacı Bektāş-ı Veli
- 4 Pāye-i na‘ leynüñine bālā-yı ‘arş oldu mekar
Emrüñ ile esb-i nāzi¹⁷⁴ tek revāne oldu hacar

¹⁶⁸ SNE’de iki şiiri yer almaktadır (Ergun, 1956: 77).

¹⁶⁹ şāh: şeh SNE

¹⁷⁰ ‘izzetine: Kā‘besine SNE

¹⁷¹ Zikriñ: Mehdin SNE

¹⁷² pek: bir SNE

¹⁷³ aduñ: yādın SNE

¹⁷⁴ nāzi: tāzi SNE

Himmetüñle¹⁷⁵ çün şitâda meyve yitirdi şecer
 Tâbi‘ hikmetüñ olupdur cümle ‘ âlem ser-be-ser
 Es-selâm ey hâdî-i râh-ı Hudâ nesl-i ‘ Ali
 Es-selâm ey kuṭb-ı ‘ âlem Hacı Bektâş-ı Veli

[21b] 5 Āsitānuñ ‘ izzetine evliyâlar mu‘ tekif
 Anıların nuṭkudur fetvâ-yı sırrıñ lev-keşif
 Himmetüñle¹⁷⁶ dîne geldi nice cins ü muhtelif
 Ferd ü yektâsın vilâyet içre hem tâcın elif
 Es-selâm ey hâdî-i râh-ı Hudâ nesl-i ‘ Ali
 Es-selâm ey kuṭb-ı ‘ âlem Hacı Bektâş-ı Veli

6 Muṣṭafānuñ sırrısın hem şâh-ı merdân oğlısuñ
 Şebir ü Şübber ‘ ibād-ı şîr¹⁷⁷-i Yezdân oğlısuñ
 Bâkır u Ca‘ fer hem¹⁷⁸ İbrâhim Sultân¹⁷⁹ oğlısuñ
 Hâzret-i Kâzım daḥi Şâh-ı Horâsân oğlısuñ
 Es-selâm ey hâdî-i râh-ı Hudâ nesl-i ‘ Ali
 Es-selâm ey kuṭb-ı ‘ âlem Hacı Bektâş-ı Veli

7 Şâh¹⁸⁰ Taḳî vü bâ-Naḳî bedr’el-dücâ ḥaḳḳıçün
 ‘ Askerî Mehdî-i şâhib-zamanuñ ḥaḳḳıçün
 Sûre-yi Tâha vü Yâsîn Hel etānuñ ḥaḳḳıçün
 Raḥmet eyle Kamberîye ḥānedānuñ ḥaḳḳıçün
 Es-selâm ey hâdî-i râh-ı Hudâ nesl-i ‘ Ali
 Es-selâm ey kuṭb-ı ‘ âlem Hacı Bektâş-ı Veli

[22a] Ġazel-i Virānî Sultân¹⁸¹
 Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün
 - . - - / - . - - / - . - - / - . -

1 Biz Urūm Abdālıyuz Ḥaydardurur sultân bize
 Muṣṭafānuñ faḳridir¹⁸² uş dîn-ile ĩmān bize
 2 Terk [ü] tecrîdiz Ḥasandur varımız dünyâ degül

¹⁷⁵ Himmetiñle: Kuvvetinle SNE

¹⁷⁶ Himmetiñle: Mu‘ cizenle SNE

¹⁷⁷ şîr: nūr SNE

¹⁷⁸ hem: ki SNE

¹⁷⁹ İbrâhim Sultân: Hakkım hâs Sultân SNE

¹⁸⁰ şâh: şeh SNE

¹⁸¹ Virānî Abdāl Dîvânı’ında 345 numaralı gazeldir Sağır, 2015: 506).

¹⁸² faḳridir: faḳrır VAD

Cem' -i māl itsek bu yolda irişür noķşān bize

3 Bir¹⁸³ nefesle kaç' -ı nās itdik deyü lāf eyledik
Pes ne ma' nā-ile¹⁸⁴ bu dünyā dār¹⁸⁵ olur ey cān bize

4 Biz Hüseyñiüz diyü da' vā-yı vaħded itmişüz
Ol sebeb Zeyne'l-^c abādan faħr olur erkān bize

5 Er nefesdür hem nefes erdir¹⁸⁶ muħaķķaķ tālībā
Bu sözi böyle demişdür vaħy-ile Sübhān bize

6 Bāķır-ı Ca' fer yolında tā budur iķrārımız
Dönmezüz¹⁸⁷ ger olur ise hāş u 'ām düşmān bize

7 Mūsā Kāzım ' Alī Mūsā Rızānuñ ' aşķına
Pāre pāre itseler olmaķ gerek iħsān bize

8 Gelme gelme dönme dönme didigiden ma' nā bu
Şāh Takī vü bā-Nakī ol rāh-ı Hāķ merdān bize

10 ' Askeriye ' askerüz didik şehādet eyledik
Ol ecilden vācib oldu cān u baş ķurbān bize

[22b] 13 Hākpā-yı Mehdiüz evlāda iķrar itmişüz
Pes nice kār eylesin bu mezheb-i Nu' mān bize

12 Hānedāna cān u dilden ķılmışuz¹⁸⁸ iķrār biz
Ķanda olduk¹⁸⁹ ķible oldu ol sebeb her yan bize

13 Ey Virāñi fażlı-ı Hāķķuñ sırrını bir zerrece
Fehm idenden keşf olupdur ma' nā-yı Ķur'ān bize¹⁹⁰

¹⁸³ bir: her VAD

¹⁸⁴ ma' nā-ile: ma' nādan VAD

¹⁸⁵ dār: yār VAD

¹⁸⁶ Er nefesdir hem nefes erdir: O nefesdir nefis-i hem odur VAD

¹⁸⁷ Dönmezüz: dönmeyevüz VAD

¹⁸⁸ ķılmışuz: eyledik VAD

¹⁸⁹ olduk: dönsek VAD

¹⁹⁰ Mecmuada bir beyit eksik olup şu şekildedir:

Ey Virāñi men ' aref sırrın ne bilsün ħavķ [u] ħırs

āşikāre bā-yı bismillāh-ile Raħmān bize

Beyt*Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Erligiyle çün vara mağlûb ola bir er zene
 Kıymeti gevher olursa olmağıl bi er zene

Ġazel-i K alender¹⁹¹*Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Ĥamd ill  h ol H seyne c n olan c nlardan z
 Kerbel  de tinde  ol  urb n olan c nlardan z
- 2 Ĥa  Mu ammed   Al dir  ible-i ehli niy z
 T lib-i ol s ret-i Ra m n olan c nlardan z
- 3   A   -    d  lar z yok dur  alem div ne
 L -cerem az d u ter-  n olan c nlardan z
- 4 Nesl   heftaddan? ...¹⁹²  ır    f t
 Ol zam n y    deyip    ry n olan c nlardan z

- [23a] 5   h-  eyv nında **K alender** dedi p rler ismimiz
 Kerbel  de tinde  ol  urb n olan c nlardan z

Ġazel-i K alender*Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Her ne gelirse Ĥa dan   kr et be  ret eyle
    rife bir s z hem n besdir i  ret eyle
- 2 ...¹⁹³  ılıc n  uşan Mu ammed meyd nında
  atl ede g r ...¹⁹⁴   d   az vat eyle

¹⁹¹   ir tespit edilememi tir.

¹⁹²

¹⁹³

¹⁹⁴

- 3 Bir abdest al kim ey cân ol şeneme ta ebed
Çek de eliñi dünyâdan şöyle tahâret eyle
- 4 Secde eyle gel şâha ol doğru kıblegâha
Her dem cemâlu'llâha karşı ' ibâdet eyle
- 5 Gel o ...¹⁹⁵ sürsün yıkma kimse gönlünü
Haq rızası dilerseñ billâhi ' imâret eyle
- 6 Tıflı ğariblerin gönlünü şâd eyle gel
Andan ögrene ' amel yok hayra delâlet eyleye
- 7 **Kalender** dervîş isen geç benlik menzilinden
Niyâz u miskinliği kendine ' âdet eyle

[23b]

Ġazel-i Virânî¹⁹⁶

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün
 . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Cevâbım ğüş-ı cân eyle¹⁹⁷ işit ey tali' -i mes' ud
Yüzüñ harfinden açıldı cihânda her ne var mevcûd
Eger serçe degilseñ sen bu ' anka loğmasın gel yûd
Hüve'l evvel hüve'l-âhîr yüzüñden kıble-i ma' bûd
Bu ma' nâyı hadîşinde buyurmuş¹⁹⁸ Aḥmed ü Maḥmûd¹⁹⁹
Cihâna gelmeden cânâ hemân dîdâr imiş maḥşûd
- 2 Ne mâl [u] manşıb-ı dünyâ ne mülk [ü] ne ' ıyâl ister
Ne ḥod ziynet ne ḥod ' izzet ne bir ğayr-ı hayâl²⁰⁰ ister
Ne cennetin²⁰¹ diler şâdı ne dünyâdan melâl ister
Kimin kim rûz-ı maḥşerde zamîri vaşl-ı âl ister
Bu ma' nâyı hadîşinde buyurmuş Aḥmed ü Maḥmûd
Cihâna gelmeden cânâ hemân dîdâr imiş maḥşûd

¹⁹⁵ دوشی

¹⁹⁶ Virânî Abdâl Dîvânî'ında 409 numaralı müseddestir (Sağır, 2015: 575).

¹⁹⁷ eyle: it VAD

¹⁹⁸ buyurmuş: buyurdı VAD

¹⁹⁹ Maḥmûd: Muḥammed VAD

²⁰⁰ ḥayâl: ḥâl VAD

²⁰¹ cennetin: cennetde VAD

- 3 Nice āyāt Hūdādan inibdir ey aḥī bir vech
 Muvāfiḳ²⁰² bunca āyete dedi Aḥmed daḥi bir vech
 Göründü zāhir ü bāṭın heme ma‘ nā daḥi²⁰³ bir vech
 ‘ Aceb n’içün sücūd itmez bu şābitle faḳı bir vech
 Bu ma‘ nāyı ḥadīşinde buyurmuş Aḥmed ü Maḥmūd
 Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḳşūd
- [24a] 4 Naẓar kıl cāvidan içre ne te’vīl eylemiş Yezdān
 Vücūdu vech-i Ādemde ne ma‘ nā eyledi iḥsān
 Şükür Ḥaḳḳa ki bildirdi nedür dīn hem nedür īmān
 Sevād-ı a‘ zamuñ sırrın rumūzun eyledi āsān
 Bu ma‘ nāyı ḥadīşinde buyurmuş Aḥmed ü Maḥmūd
 Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḳşūd
- 5 Tılsım-ı kenz-i *Tāhād*ır yüzünde yazılan defter
 Anuñ nūrından olmuşdur ser-ā-pā²⁰⁴ dü cihān enver
 Te‘ āla’llāh zihī ḳudret zihī ma‘ nā zihī dilber
 Düşen sevdā-yı dīdāra cihānuñ varlığın neyler
 Bu ma‘ nāyı ḥadīşinde buyurmuş Aḥmed ü Maḥmūd
 Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḳşūd
- 6 Gel ey ‘ aşık eger ‘ aşḳdan özüñde var ise zerre
 Cemāl-i ‘ aşḳ-ı dīdāruñ senüñle yār ise zerre
 Ḳo elden ğayr-ı sevdāyı gözüñ bīdār ise zerre
 Sa‘ ādet şol ḳuluñdur kim ümīd dīdār ise zerre
 Bu ma‘ nāyı ḥadīşinde buyurmuş Aḥmed ü Maḥmūd
 Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḳşūd
- 7 **Virānī**niñ ezel ebed bu oldı ahd [u] iḳrārı
 Hemān bir loḳma bir ḥırḳa ola bu dünyāda kārı
 Budur bu ehl-i ‘ işyānuñ murādı istegi vārı
 İki ‘ ālemde maḳşūdı²⁰⁵ ‘ Alī vü āl-i dīdārı
 Bu ma‘ nāyı ḥadīşinde buyurdu Aḥmed ü Maḥmūd
 Cihāna gelmeden cānā hemān dīdār imiş maḳşūd

[24b] **Ġazel-i Virānī Abdāl**²⁰⁶

²⁰² muvāfiḳ: münāfiḳ VAD

²⁰³ daḥi: saḥī VAD

²⁰⁴ pā: ser VAD

²⁰⁵ maḳşūdı: bi’llāhi VAD

²⁰⁶ Virānī Abdāl Dīvānı’ında 195 numaralı gazeldir (Sağır, 2015: 330).

Fā'īlātün / Fā'īlātün / Fā'īlātün / Fā'īlün

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

- 1 Görmüşüm 'ayne'l-yaķını sırr-ı zātımdur 'Alī
Fazl-ı Hakkdan keşf olan haţ-ı şıfātımdur 'Alī
- 2 Ğayb-ı muţlākdan getürdüm yedi haţ aşikār
Okudum seb'u'l-mesānī ümmühātımdur 'Alī
- 3 Çār 'unşurdan vücūdum mülküñü var eyleyen
Terkīb i endām-ı ādem şeş cihātımdur 'Alī
- 4 Bulmuşum esrār-ı vechüñ ben anuñ hayrānıyım
İçmişim mest olmuşum āb-ı hayātımdur 'Alī
- 5 Cehlimi def' eyledim bildüm vücūd-ı ādemi²⁰⁷
Nūḥ tūfānıñdan anuñ²⁰⁸-çün necātımdur 'Alī
- 6 *Mūṭū kable en temūtū* ma' nisin fehm eyledim
Ölmeden öñdin ölüp geçdüm memātımdur 'Alī
- 7 Çünkü meyyit²⁰⁹ olmuşum kılķup namāzım kılmışım²¹⁰
Men **Virānī** dervişim heft deh²¹¹ şalātımdur 'Alī

Ğazel-i Virānī Abdāl ²¹²

Mefā'īlün / Mefā'īlün / Mefā'īlün / Mefā'īlün

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Gel ey ma' būdı maķşūdum senüñle 'ahd amān olsun
Yoluña baş²¹³-ile cānum nigārā tercümān olsun
- [25a] 2 Cemālūñ gülşenüñ göster bu ben bülbul-i şeydāya
Dem-ā-dem medḥ idüp ḥüsnüñ işim āh u fiğān olsun

²⁰⁷ ādemi: Edḥemi VAD

²⁰⁸ anıñ: eminin VAD

²⁰⁹ meyyit: cennet VAD

²¹⁰ namāzım kılmışım: namāza ṭur benim VAD

²¹¹ heft deh: işte VAD

²¹² Virānī Abdāl Dīvānı'nda 261 numaralı gazeldir (Sağır, 2015: 415).

²¹³ baş: cān VAD

- 3 Bu şah²¹⁴-ı dār-ı dünyada ümīdim dilberā senden
Muḥīṭ-i baḥr-ı ‘aşkuñda mekānum lā-mekān olsun
- 4 Meded ey gevher-i yektā mürüvvet kânısuñ şeksiz²¹⁵
Bu ölmüş cismüme ‘aşkuñ dilerim cāna cān olsun
- 5 Huzur-ı āsitānuñda ğulāmı bir siyāh-rūyum
Yüzüm şeb rengine kalma be-‘aşk-ı ‘āşıkān olsun
- 6 Kerem kıl yā ‘Alī vallāh²¹⁶ yoluñda bir avuc ḥākem
Bu anuñ²¹⁷ zerre miqdārın kabūl kıl cāvidān olsun
- 7 **Virān Abdāl** ḥaḳīrindür²¹⁸ tarahḥüm eylemek senden
Kerīmā raḥmetüñ çokdur bi-ḥaḳḳ-ı ḥānedān²¹⁹ olsun

Ġazel-i Ca‘ ferī²²⁰

Fe‘ilātün / Fe‘ilātün / Fe‘ilātün / Fe‘ilün

... - / ... - - / ... - - / ... -

- 1 Ma‘ rifet nūrına ğarḳ ideyi Ḥaḳ cānımızı
Gösterür cān gözine şu‘le-yi peymānemizi
- 2 Nīce biñ peymāne şikestüñ ‘ömri döñdi ‘amelüñ
Biz dürüst eyleyeli ‘ahdiyle peymānemizi
- [25b] 3 Daḥi naḳş eylemedün muşḥaf-ı üstādı ezel
Bize bildirmiş idi ma‘nā-yı Kur‘ānımızı
- 4 Sen eger Ḥaḳḳa delīl bulmazısan ey şūfī
Biz saña naḳl edelim ḥüccet ü burhānımızı
- 5 Bize dīn ‘ilmini öğretti ol şāh-ı ḳadīm
Bildik ol dersi tamām ideli raḥmānımızı

²¹⁴ şah: siccīn VAD

²¹⁵ şeksiz: bī-şek VAD

²¹⁶ vallāh: Allāh VAD

²¹⁷ anıñ: ḥākiñ VAD

²¹⁸ ḥaḳīrindür: faḳīriñdir VAD

²¹⁹ ḥānedān: ‘āşıkān VAD

²²⁰ Ca‘ ferī Dîvânı’nda bulunmamaktadır.

- 6 Koyamazız cinni ‘uruc itmege dīn göklerine
Dīve ışmarlamazız mülk-ü Süleymānımız
- 7 Yine bu **Ca‘ferī**ye irdi hayāt-ı ebedī
Çünkü feth etdi Hızır çeşme-i hayvānımız

Ġazel-i Virānī Abdāl ²²¹

Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Fe‘ūlün

. - - - / . - - - / . - -

- 1 Bugün mātem günü meydān bizimdür
Dökülen yerlere bu kân²²² bizimdür
- 2 ‘Alīdür serverimüz ey birāder
Ġulām-ı Haydaruz merdān bizimdür
- 3 Hüseynīyüz teberrā ber Yezīddān²²³
Hezārāndur hezār ey cān bizimdür
- 4 Teberrā eylemek kavm-i ‘adūya
Rum Abdāliyüz erkān bizimdür
- [26a] 5 Şehādet itmişiz āl-i ‘Alīye
Muḥakkak dīn ile īmān bizimdür
- 6 Şehā bir kaṭreyüz dār-ı cihānda
Velīkin ma‘nāda ‘ummān bizimdür
- 7 Fedā kıldık özümüz ḥānedāna
Ḥaḳīkat cānımız kurbān bizimdür
- 8 ‘Alī destinden uş āb-ı hayātı²²⁴
İçerüz²²⁵ çeşme-i hayvān bizimdür
- 9 **Virānī** dem bu demdir devrān²²⁶ bu dem

²²¹Virānī Abdāl Dīvānı’nda 280 numaralı gazeldir (Sağır, 2015: 435).

²²² bu kân: alkan VAD

²²³ Yezīddān: Yezīde VAD

²²⁴ hayātı: hayāt VAD

²²⁵ içerüz: içerdin VAD

²²⁶ devrān: her ān VAD

Severiz dem bizim devran bizimdür

Ġazel-i Virānī Abdāl²²⁷

Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Fe‘ūlün

. - - - / . - - - / . - -

- 1 Bugün faẓl-ı Ĥudānuñ perveriyüm
Kelām-ı vaḥy-i Ĥaḳḳuñ ezberiyüm
- 2 Tecellī kılmışım vech-i ḳadīmi
Cemāl-i Kibriyānuñ maẓhariyum
- 3 Muḥammed ‘ilmine kıldım şehādet
Bu dem mü’min müvaḥḥid Ḥaydariyum
- 4 ‘Alī direm dilimde evvel āḥır
O şāhuñ Ḳanberinüñ Ḳanberiyüm
- [26b] 5 Ne bilsin ehrimen bu men ḥaḳīrī²²⁸
Ġulām-ı Şebbīr ü Şebberiyüm
- 6 ‘Alī Zeyne’l-‘abā düşmānlarınuñ
Serinde ol düvāzdeh Askerīyüm²²⁹
- 7 İmāmım hem İmānım Bāḳır oldu
Ṭarīḳım ḥaḳīḳat Ca‘ ferīyüm
- 8 Velī Kāzım dīnimdür dü-serāda
Muḥibbiyüm ‘adūsından berīyüm
- 9 Derūnum levḥine naḳş itdi naḳḳāş
‘Alī Mūsā Rıẓānuñ defteriyüm
- 10 Taḳīdir kim Muḥammed nūr-ı ‘ālem
Men anı sevmeyenlerden beriyüm²³⁰
- 11 Naḳīdir ol sa‘ādet şems ey cān

²²⁷Virānī Abdāl Dîvânı’ında 243 numaralı gazeldir (Sağır, 2015: 397).

²²⁸ḥaḳīrī: faḳīrī VAD

²²⁹askeriyim: eşkeriyim VAD

²³⁰beriyim: geriyim VAD

Doğār benden²³¹ men anuñ hāveriyüm

- 12 Tevellā kılmışım āl-i Resūle
Teberrā düşmānına ‘ Askeriyyüm
- 13 Cihānuñ pādişāhı evvel ü āhır
Muḥammed Mehdīnūñ ḥāk-i deriyüm
- 14 Şenā-gūyem düvāzdeh pāk imāma²³²
Şanur zāhid meni kim serseriyüm
- [27a] 15 Sefīlim āsitān-ı devletinde
‘ Alīnūñ ey ḥavāric çākeriyüm
- 16 Ebū Müslim teni²³³ nuṭkıṃ teberdür
Ḥavāric gerdeninūñ ḥaṇçeriyüm
- 17 Hızırveş içmişim bākī şarābı
Ḥayāt-ı zindegānuñ²³⁴ kevşeriyüm
- 18 Zihī āb u zihī dürr-i şādef kim
Necef deryāsınuñ bir gevheriyüm
- 19 Sa‘ ādet bābınuñ ey nūr-ı dīde
Münevver ü mu‘ ayyen manzariyum
- 20 ‘ Alī evlādına ey cān-ı ‘ ālem
Ḥaḳīḳat cān u dilden müşteriyim
- 21 **Virānī**yim sözüm budur muḥaḳḳaḳ
Muḥibb-i ḥānedānuñ kemteriyüm

Seyyid Nesīmī²³⁵

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

²³¹ benden: menden VAD

²³² Virānī Abdāl Dīvānı’ında bu şiirde bir beyit eksik olup, 14. beytin ilk dizesi ile 15. beytin ikinci dizesi bir beyit olarak yazılmıştır.

²³³ Teni: tiğ VAD

²³⁴ Ḥayāt-ı zindegānıñ: ‘ Aliyyü’l- Murṭazānıñ VAD

²³⁵ Bu şiir Türkiye’de basılı Nesīmī divanlarında bulunmamakla beraber Bakü neşrinde ve bazı mecmualarda bulunmaktadır. M. Fatih Köksal, bu şiire makalesinde yer vermiştir (Köksal, 2009: 108).

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Ey gönül bî²³⁶-vücûddan cân umarsın ne ‘aceb
Bî-keremden luṭf-ıla iḥsân umarsın ne ‘aceb
- [27b] 2²³⁷ Bî-başarda ma‘ nâ-yı şevḳ-i kemâl-i ma‘ rifet
Bî-ḥaberdan ḥüccet²³⁸-i ‘irfân umarsın ne ‘aceb
- 3 Her ḳayanuñ la‘ li olmaz her deñizüñ gevheri²³⁹
Her şadefden lü’lü’-i mercân umarsın ne ‘aceb
- 4²⁴⁰ Bî-şerî‘ atlar ne bilsün enbiyânuñ sırrını²⁴¹
Bî-ṭarîḳatdan reh-i erkân umarsın ne ‘aceb
- 5 Çün ‘azâzîl aḥsen-i taḳvîme baş indirmedî
Anda sırr-ı Ka‘be-i cânân²⁴² umarsın ne ‘aceb
- 6²⁴³ Dîv-i nâ-maḥrem çü bilmez²⁴⁴ ism-i a‘zamdan ḥaber
Ehrimenden raḥmet-i raḥmân umarsın ne ‘aceb
- 7²⁴⁵ Hîç imiş zühdi vü zerḳı zâhidüñ efsânesi
Her²⁴⁶ faḳîhden ma‘ nâ-yı Ḳur‘ân umarsın ne ‘aceb
- 8²⁴⁷ Umma her ḳalbi zaḡalden ‘âşîḳuñ esrârını
Münkirüñ²⁴⁸ gönlinde sen îmân umarsın ne ‘aceb
- 9 Ey **Nesîmî** bî-vefâdan umma sen²⁴⁹ resm-i vefâ
Bî-vefâdan ‘ahd ile peymân umarsın ne ‘aceb

²³⁶ bî: bir MFK

²³⁷ MFK’de 8. beyittir.

²³⁸ hüccet: soḥbet MFK

²³⁹ gevheri: cevheri MFK

²⁴⁰ MFK’de 7. beyittir.

²⁴¹ sırrını: şartını MFK

²⁴² cânân: ḥannân MFK

²⁴³ MFK’de 3. beyittir.

²⁴⁴ Çü bilmez: ki dutmaz MFK

²⁴⁵ MFK’de 6. beyittir.

²⁴⁶ Her: Şol MFK

²⁴⁷ MFK’de 2. beyittir.

²⁴⁸ Münkirüñ: Kâfirüñ MFK

²⁴⁹ sen: gel MFK

Düvāzdeh-i ‘Arşî²⁵⁰

Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Mefā‘īlün
 . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Murādum kimseden yok tā ebed fażl-ı Hüdādandur
Şefā‘ at umduğum rüz-i cezāda Muştafādandur
- [28a] 2 Hālāyık el-‘ atış zıkr eyleyende havl-i maḥşerde
‘ İnāyet sāķī-yi kevşer ‘ Aliyyü’l-Murtażādandur
- 3 İçüp zehrini dehrin kāse kāse olduğum şābır
Habībüm kıurretü’l- ‘ aynüm Ḥasan ḥulķ-ı Rızādandur
- 4 Dil-i mazlūmunun kırtulması deşt-i felāketden
Hüseyn-i teşne-leb şāh-ı şehīd-i Kerbelādandur
- 5 ‘ Aba-puş olduğum dā‘ im tarīķ-ı āl-i Ḥaydarda
Emīn-i seyyid-i ber-Ḥaķ ‘ Alī Zeyne’l-‘ abādandur
- 6 Şafā-yı hāṭıram dilde sürūrum dīdede nūrum
Muḥammed Bāķır ol çeşmim²⁵¹ çerāğ-ı o ziyādandur²⁵²
- 7 Yaķīnem mezhebim ‘ ilmüm dilümde fıkrım ü zıkrım
İmām-ı Ca‘ fer ol ‘ allāme ‘ ilm-i Kibriyādandur
- 8 Yetişmek ḥāne-i ḳalb²⁵³ dem-ā-dem feyz-i Rabbānī²⁵⁴
İmām-ı Mūsā-yı Ḳāzım meh-i burc-ı evliyādandur
- 9 Behiştün heşt deri fetḥ olmuş ḥāşān-ı dergāh
İmām-ı heştümīn ya‘ nī ‘ Alī Mūsā Rızadandur
- 10 Velāyet çeşmesi bāğ-ı nübüvvetden revān olmak
Vaşıyy-i Aḥmedim nesl-i²⁵⁵ Taķīyy-i Müctebādandur

²⁵⁰ Bahattin Kahraman’ın hazırladığı *Arşî Dîvânı’nın Tenkidli Metni* adlı yüksek lisans tezinde Kasideler bölümünde yer alan 5. şiirdir (Kahraman, 1989: 64).

²⁵¹ çeşmim: çeşm-i ARD

²⁵² o ziyādandur: evziyādandur ARD

²⁵³ ḥāne-i ḳalb: feyz-i Rabbānī ARD

²⁵⁴ feyz-i Rabbānī: Tābi‘ -i āle ARD

²⁵⁵ Aḥmedim nesl-i: Aḥmed-i Mürsel ARD

- [28b] 11 Sülûk etmekde tahkîkiyle erbâb-ı sühan-dân
Naḳıyy-i muḳtedâdandur Naḳıyy-i muktedâdandur
- 12 Zuhûr-ı hüccet-ül ḳâ'im ki ma' mûr-ı peygamberdur
İmâm ibnü'l- imâm-i ' Askerî-i meh-liḳâdandur
- 13 Selâmet menziline fâriḡu'l-bâl olmak ey ' **Arşî**
Cemî' -i mü'minât Mehdî-i şâhib-i livâdandur
- 14 Edinmezler ricâ aṣlâ olardan ḡayre zîrâ kim
Muḥibb-i ḥânedânın hâceti âl-i ' Abâdandur

Āgahî²⁵⁶

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Tevellâsın teberrâsın bilen abdâla ' aşḳ olsun
Temennâsın tesellâsın bulan abdâla ' aşḳ olsun
- 2 Hevâyı seyr-i fillâh eyleyeñ dervîşe şehîdullâh
Fenâfillâh sûresin eden abdâla ' aşḳ olsun
- 3 Tecerrüd cür' asın nûş eyleyeñ abdâla eyvallâh
Ḥârâbat ehli ...²⁵⁷ çeken abdâla ' aşḳ olsun
- [29a] 4 ' Abâsından ḳabâsından geḳip bu dehr-i fânîniñ
Fenâ vü faḳr u dibâsın giyen abdâla ' aşḳ olsun
- 5 Dilâ bu çille-i merdân çıkarmış câna teslîmiz
Bu Esmâniñ müsemmasın duyan abdâla ' aşḳ olsun
- 6 Niyâz ile vücûdun eyleyip mir' at-ı Yezdânî
Göñül âyînesin pâsın sileñ abdâla ' aşḳ olsun
- 7 Muḥibb-i ḥânedâna şad-hezâran âferîn olsun
Erenler²⁵⁸ şol aḥibbâsın seven abdâla ' aşḳ olsun

²⁵⁶ Divanına ulaşamadığımız şairin bu şiirinin beş beyti SNE'de yer almaktadır.

²⁵⁷

²⁵⁸ Erenler: Olar kim SNE

- 8 Yeyip esrârını top top olup görünben kala hayrân
Varıp tenhâda helvâsın yiyen abdâla ‘aşk olsun
- 9 Güzel şâhım kıyamet Hâkdır eyvallâh gelir bir gün
Fe-emmâ anda Mevlâsın gören abdâla ‘aşk olsun
- 10 Kızan olsun gerekse nev-nihâl olsun gerek müfred
Dedim el-Hâk tesellâsın el-ân abdâla ‘aşk olsun
- 11 Erenler tâlib-i esrâra bizden çok niyâz eylen
Şarâb-ı ‘aşkın â‘lâsın içen abdâla ‘aşk olsun
- 12 Olup Mecnûn-şifât ser pâ bürehne deşt-i hayretde
Bu vâdilerde Leylâsın bulan abdâla ‘aşk olsun
- 13 Geçip peymân nice şâhib niyâz olanlara taḥsîn
Cihânda cenk ü gavgâsın koyan abdâla ‘aşk olsun
- [29b] 14 Kesip bâtın kılıc ile hevâ eşnâmını bir bir
Dilâ benlik çelîpâsın şoyan abdâla ‘aşk olsun
- 15 Bu nazm-ı ḥikmet ayâtıñ bu bâtın nuṭkuñ ey ‘ârif
Bugün meydânda imlâsın yazan abdâla ‘aşk olsun
- 16 Yine ey **Āgahî** bu tarz-ı dervîşâne nazm etdiñ
Hezârân ḥüsnü hemtâsın bilen abdâla ‘aşk olsun

Selâm-nâme-i Kamberî²⁵⁹

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Ey mâh-i burc-ı hidâyet vây imâm-ı pişvâ
Âsitân-ı ‘izzetindür secdegâh-ı evliyâ
Hâk-i dergâhıñ olupdur cism ü câna tûtiyâ
Eşiginde itdiler ervâh-ı kuds-ı ilticâ
Es-selâm ey nûr-ı çeşm-i Muştafâ vü Murtażâ
Es-selâm ey ḥazret-i şâh u şehîd-i kerbelâ
- 2 Olar kim resm olundu tâ ki fîrûze niḳâb

²⁵⁹ Bu şiire herhangi bir yerde rastlayamadık fakat şairin mecmuada Kamberî mahlaslı şairle aynı kişi olduğu kanısındayız.

Nūruñuzdan iltimās etdi mäh ile āfitāb
 Şānıñızda āl-i yāsīn geldi ‘ izzetden hıṭāb
 Nuṭṭuñuzdan münkeşifdir ma‘ nā-yı ümmü’l kitāb
 Es-selām ey nūr-ı çeşm-i Muştafā vü Murtaẓā
 Es-selām ey ḥazret-i şāh u şehīd-i kerbelā

- [30a] 3 Güfte Allāhda nebi keşfinde şāh-ı men ‘ aref
 ...²⁶⁰ kāfir tutduğı Lāt u Menāt ı bir taraf
 Ey kerāmet zī sa‘ ādet zī şeca‘ āt zī şeref
 Çün sizi omuza alıp dedi Eşter gibi ‘ af
 Es-selām ey nūr-ı çeşm-i Muştafā vü Murtaẓā
 Es-selām ey ḥazret-i şāh u şehīd-i kerbelā
- 4 Ol zamān kim kaşd etdi size ol mel‘ ūn-ı dīn
 Geldi Ḥaḫdan la‘ netullāhi ‘ aleyhim ecma‘ īn
 ...²⁶¹ cārī olupdur şibr-i cevri emīn
 Dünya vü ‘ ukbāda sizsiz ṭayyibīn ü ṭāhirīn
 Es-selām ey nūr-ı çeşm-i Muştafā vü Murtaẓā
 Es-selām ey ḥazret-i şāh u şehīd-i kerbelā
- 5 Hem nidā geldi Nebīden şīr ü şīr laḫab
 Tāpıñızda dā’im oldı melā’ik cümle heb
 Nīce a‘ mā gözlü oldu sunduğundan her bir ḫab
 Muştafādur size cedd ü Murtaẓādur size ab
 Es-selām ey nūr-ı çeşm-i Muştafā vü Murtaẓā
 Es-selām ey ḥazret-i şāh u şehīd-i kerbelā
- 6 Şāh Zeyne’l-‘ ābidīn Bāḫır ki ol faḫr-ı hümām
 Ca‘ fer ü Kāẓım ‘ Alīdür Velī-i Vāli ümem
 Şāh Taḫī vü ba-Naḫi ‘ Askerī Kāne Kerem
 Mehdī-i Hādi ki oldur şāhib-i seyf ü ālem
 Es-selām ey nūr-ı çeşm-i Muştafā vü Murtaẓā
 Es-selām ey ḥazret-i şāh u şehīd-i Kerbelā

- [30b] 7 Kurretü’l ‘ ayn-ı Nebisin ey imām-ı serveri
 Meşhed-i pākiñ durur nūr-u Ḥudānın mazḫarı
 Eşigine baş koyanlar kıldı ḥacc-ı ekberi

Ƙıl şefā' at geldi ƙapın üzere [ey] **Ƙanberī**
 Es-selām ey nūr-ı çeşm-i Muştafā vü Murtaẓā
 Es-selām ey haẓret-i şāh u şehīd-i kerbelā

Ġazel-İ Ĥatāyī²⁶²

Mefā'īlün / Mefā'īlün / Fe'ūlün

. - - - / . - - - / . - - - / . - -

- 1 Beni ser-mest [ü] hayrān eyleyeñ şāh
 Göñül şehrinde seyrān eyleyeñ şāh
- 2 Müsaḥḥar eyledüñ cümle cihānı
 Yezīd ƙavmüñ müselmān eyleyeñ şāh
- 3 Beni bed-nām idüp şaldın cihāna
 Dü çeşmim zār u giryān eyleyeñ şāh
- 4 *Ene'l-Ḥaḳ* çağırup Manşūr dārda²⁶³
 Gene özünü²⁶⁴ pinhān eyleyeñ şāh
- 5²⁶⁵ Yūsufu ƙurtaran cāh-ı belādan
 Mışır şehrinde sulṭān eyleyeñ şāh
- 6 Şu deşt erzende kim Selmān-ı Fārīsi
 Alup arslān elinden ƙurtaran²⁶⁶ Şāh

[31a] 7 **Ĥatāyī** gice gündüz şāh çağırur
 Yarın maḥşerde divān eyleyeñ şāh

Ġazel-i Ĥatāyī²⁶⁷

Mefā'īlün / Mefā'īlün / Fe'ūlün

. - - - / . - - - / . - -

- 1 Menem kim bu zamāna²⁶⁸ şimdi geldüm

²⁶² Hatâyî Dîvânı'nda 128 numaralı gazeldir (Ergun, 1956: 146).

²⁶³ dārda: dāre HD

²⁶⁴ özini: rāzını HD

²⁶⁵ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

²⁶⁶ arslān elinden ƙurtaran: arslandan ihvān eyleyen HD

²⁶⁷ Sadeddin Nüzhet Ergun neşrinde bulunmayıp Muhsin Macit neşrinde 265 numaralı gazeldir (Macit, 2017: 446).

²⁶⁸ zamāna: cihāna MM

- Devrân²⁶⁹ oldum devrâna²⁷⁰ şimdi geldüm
- 2 ‘Âşıkam mest ü hayrân-ı şâhım çün men²⁷¹
Muhibbem hânedâna şimdi geldüm
- 3 Şehâ²⁷² müştâk idüm gâyetde billâh
Şükür kim âsitâna şimdi geldüm
- 4 Yezîd ü müşriklerün²⁷³ kökin kesdim²⁷⁴
Çerâğım²⁷⁵ yana yana şimdi geldüm
- 5 Ezelden gelmişem şâh emri ile²⁷⁶
Şanma bu²⁷⁷ cihâna şimdi geldüm
- 6 Muhibbem ezeli on iki şâha²⁷⁸
Velikin bu dükâna şimdi geldüm
- 7 Süleymân hâtemi Mûşâ ‘aşası
Yine Nûhem²⁷⁹ tûfâna şimdi geldüm
- 8 Muhammed mu‘cizi şâh Zü’lfikârı
Elimdedür nişâne şimdi geldüm
- 9 Havâric aşlını koymam²⁸⁰ cihânda²⁸¹
Hâfâyîyim bürhâna²⁸² şimdi geldüm

[31b] Şâh Hâfâyî²⁸³

²⁶⁹ devrân: revân MM

²⁷⁰ devrâna: Revâna MM

²⁷¹ ‘Âşıkım mest ü hayrân-ı şâhım çün men: Şehâ men ‘âşık u hayrân u mestem MM

²⁷² Şehâ: Şehe MM

²⁷³ müşriklerün: müşrikün MM

²⁷⁴ kesdim: keserem MM

²⁷⁵ Çerâğım: çerâğa MM

²⁷⁶ ile: ilen MM

²⁷⁷ Şanma bu: Sağınmagil MM

²⁷⁸ ezeli on iki şâha: on iki şâha ezelden MM

²⁷⁹ Nûhem: Nûh MM

²⁸⁰ koymam: koyman MM

²⁸¹ cihânda: cihâna MM

²⁸² bürhâna: cihâna MM

²⁸³ Sadeddin Nüzhet Ergun neşrinde bulunmayıp Muhsin Macit neşrinde 305 numaralı gazeldir (Macit, 2017: 471).

Mefā'īlün / Mefā'īlün / Fe'ülün
 . - - - / . - - - / . - - - / . - -

- 1 Ulu lāf eyleyen meydāna gelsün
Muḥannet gelmesün merdāne gelsün
- 2 Erenler menzili Ḥaḳ menzilidür
Erenler şāhib-i 'irfāna gelsün
- 3 Cūş itdi²⁸⁴ Zü'lfikārum kında durmaz
Kim inkār ehlidür imāna gelsün
- 4²⁸⁵ Aḳan²⁸⁶ ırmağın çaylar bulaklar
Yirinden mevc urup 'ummāna gelsün
- 5 Aradan getürdigin getüren²⁸⁷
Sürüldü²⁸⁸ la' net ol şeytāna gelsün
- 6 Günāhkārlar günāhından geçerler
Yüz üstine²⁸⁹ sürünüp sultāna gelsün
- 7²⁹⁰ Ezelden şāh diyen ehl-i ṭariḳler²⁹¹
O kāndan sürünüp²⁹² bu kāna gelsün
- 8 Rivāyetdür ḥadiş-i Muştafādan
Biñ yıl ölü²⁹³ yağanlar cāna gelsün
- 9 **Ḥaṭāyi** ḥastedür kân-ı seḫāvet
Ḥaberdür²⁹⁴ dertlüler dermāna gelsün

²⁸⁴ Cūş itdi: kılavdur MM

²⁸⁵ Aḳan ırmağın çaylar bulaklar: Aḳan çaylay aḳan arḳlar bulaklar MM

²⁸⁶ Aḳan: aḳan MM

²⁸⁷ Aradan getürdigin getüren: Aralıḳdan küdürerler arındı MM

²⁸⁸ Sürüldü: Sürülsün MM

²⁸⁹ üstüne: üste MM

²⁹⁰ MM'de 4. beyittir.

²⁹¹ ṭariḳler: ṭariḳat MM

²⁹² sürünüp: sürülüp MM

²⁹³ Biñ yıl ölü: Ölüp miñ yıl MM

²⁹⁴ Ḥaberdür: Ḥaber vir MM

Nesîmî Hazretleri²⁹⁵*Meḥ'ülü / Mefā'îlü / Mefā'îlü / Fe'ülün*

- - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Cānāneyi ben sevdigimi cān daḥi bilmez
Cānım seveni²⁹⁶ dünyāda cānān daḥi bilmez
- 2 'Āriflik ile beglik idene dervīşi gör kim
Bu salṭanatūñ ḳadrini sulṭān daḥi bilmez²⁹⁷
- 3 'Aḳluñ gemisin ğarḳ idegör 'aşḳ deñizinde
Kim bu deñizüñ ḳa' rını 'ummān daḥi bilmez
- 4 Ey sāḳī getür dur ayağın devr ide gör²⁹⁸
Bu devr ayağı devrini devrān daḥi bilmez
- 5 Sūfiler iḳer²⁹⁹ cām-ı muṣaffāyı bu resme
Pinhān ḳeker³⁰⁰ şöyle ki şeyṭān daḥi bilmez
- 6 Fehm eyle **Nesîmî** bu sözüñ ma' nāsını kim
Bu ḳuş dilidür bunı Süleymān daḥi bilmez

[32a]**Fāriğ³⁰¹***Mefā'îlün / Mefā'îlün / Mefā'îlün / Mefā'îlün*

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Gel ey ḥasta şerāb-ı ıṣḳ nāb-ı Muṣṭafādan iḳ
Efendim sāḳī-yi kevşer ' Aliyyü'l-Murṭazādan iḳ
- 2 İḳenler cām-ı şaḥbāyı ezelden bāb-ı iḳrārda
İḳme ağıyar elinden şāḥ Ḥasan ḥulḳ-ı Rızādan iḳ
- 3 Göñül feyz-i ...³⁰² ṭolu bāṭında zāhirde

²⁹⁵ Divan neşrinde 195 numaralı gazeldir (Ayan, 2002: 420).²⁹⁶ Cānım seveni: Gönlüm dileğın ND²⁹⁷ Bu salṭanatūñ ḳadrini sulṭān daḥi bilmez: Abdāl oluban eden ârifi gör kim ND²⁹⁸ devr ide gör: devrile sungıl ND²⁹⁹ Sūfiler iḳer: Sūfiler yir iḳer ND³⁰⁰ ḳeker: iḳer ND³⁰¹ Şair tespit edilememiştir.³⁰²

- İçersen Haydar-ı Şāhı Hüseyin-i kerbelādan iç
- 4 Saña bir kaçre ger şunsa hayāt-ı cāvidāndır hep
Dü çeşmim dest-girim sırr-ı Haḡ Zeyne'l-‘ abādan iç
- 5 Benim bu pendimi gūş et saña cāy-ı selāmetdir
Muḡammed Bāḡır ol nūru'l imām-ı evliyādan iç
- 6 Şerī‘ at hem ṭarīḡat hem ḡaḡīḡat ma‘ rifet kānı
İmām-ı Ca‘ fer-es Şādıḡ cenāb-ı *ḡul keḡādan* iç
- 7 Mürüvvet kānıdır şāhib velāyet menba‘ -ı Hādī
İmām Mūsā-yı Kāzım şāh-ı müşkil-küşādan iç
- 8 İmām-ı nūr-ı Meşkāti velāyet gencīne serdār
Ḥorāsan Meşhedi yā Hū ‘ Alī Mūsa Rızādan iç
- 9 Şedefveş aç dehānıñ ka‘ r-ı deryādan ṭalebkār ol
Ger mekānım hem imānım hem Ṭaḡī-i Muktedādan iç
- [32b] 10 Rumūz-ı ‘ilm-ul esmā ser-a-pā hep müsemmādır
Şırāṭ-ı müstaḡim üzre Naḡī bedrū’d-ducādan iç
- 11 Şunar ‘uşşāḡa leb-rīzi ...³⁰³ peymāna peymāna
Şeḡāvet kānıdır şāhım Ḥasan ‘ Asker-livādan iç
- 12 Kerāmet şofrası olmuş küşāde meclisi el-ān
Muḡammed Meḡdī-yi şāhib zamān-ı pīşvādan iç
- 13 Şaḡın Fāriḡ ayaḡıñ kesmesin mey-ḡāne yanından
Şunar Selmān u Ḳamber iç hemān ‘ Al-i ‘ Abādan iç
- Ḡazel-i Fāriḡ³⁰⁴**
Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün
 . - - - / . - - - / . - - - / . - - -
- 1 Dilā biz bende-i ‘ al-i ‘ abāyız nāmımız vardır
‘ Aliyyü’l-Murṭazā Ḥaydar gibi nāmımız vardır

- 2 Ne bilsin zâhid-i ĥodbîn ne sırdır nokṭa-i ma‘nâ
Şükür kim men ‘arefden vâkıfız bayrāmımız vardır
- 3 Felekler çar ‘unşur zıkr eder âdem deyü el-ân
Melekler hem kirâmen kâtibin ĥuddāmımız vardır
- 4 Bize sâķī şarâb-ı nâbi şun devr eylesin meclis
Seherde nûş edip her-dem bizim aĥkāmımız vardır
- 5 İçenler bir ĥadeh destimizden biz yarıyız **Fâriğ**
Tolu peymânedir elde hazārân cāmımız vardır

[33a]

Ėazel i Râşid³⁰⁵*Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Bilmediler ĥadrini âl-i Resûlün câhilin
Yitdiler bunca ihânet sözde onlar müslimîn
Görmedi öyle gürûĥ çeşm-i semâvât u zemîn
Gelmedi gelmez daĥi dünyâya böyle ĥâ‘inin
Az gelir maĥż-ı Yezîd-i kâfire lafz-i la‘în
Cânıña şıçsın kilâb evvelîn ü aĥiriñ
- 2 Şad hezārân yuf anıñ enşârına ecdādına
Etmediler ĥiç ri‘âyet ehl-i beytiñ şânına
Girdiler evlâd u ensâb-i Resûlün ĥânına
Görsün anlarda ĥalır mı rûz-ı maĥşer yânına
Az gelir maĥż-ı Yezîd-i kâfire lafz-i la‘în
Cânıña şıçsın kilâb evvelîn ü aĥiriñ
- 3 Devlet-i dünyâ içün ĥavm-i Yezîd-i bî-şu‘ûr
Ol pelîde uydular deccâlveş edip zuhûr
Her birisi maṭlabından oldular dâreynde dūr
Anlara demek sezâdır hem revâ kelb-i ‘aĥûr
Az gelir maĥż-ı Yezîd-i kâfire lafz-i la‘în
Cânıña şıçsın kilâb evvelîn ü aĥiriñ

³⁰⁵ Şair tespit edilememiştir.

[33b] 4 ...³⁰⁶ mel'ün u 'Ubeyd ibn-i Ziyāde 'āşıkā
 La'net etmek 'ayn-ı farzdır bizlere şubḥ u mesā
 Oldu ol mel'ünler bādı bu kâre ibtidā
 Eyle inşāf sen daḥi söyle bu nuṭkı zāhidā
 Az gelir maḥẓ-ı Yezīd-i kâfire lafẓ-i la'în
 Cāniña şıçsın kilāb evvelîn ü ahiriñ

5 Dü cihānda bulmak istersen eger emn ü amān
Rāşidā dūñ eşk-i çeşmin eyleyip ah u figān
 La'net it da'im Yezīde eyleme şekk ü gümān
 Ḥūb demiş bu maṭla'yı baḡ bir muḥibb-i ḥānedān
 Az gelir maḥẓ-ı Yezīd-i kâfire lafẓ-i la'în
 Cāniña şıçsın kilāb evvelîn ü ahiriñ

Güfte-i Sākini³⁰⁷

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

1 Ey taleb-i yār edenler şehr-i berberden şorun
 N'al-ı pā-yı raḥşānı baḥr ile birden şorun
 Kadd-ı bālāsın anıñ naḥl-i şānevberden şorun
 Tāḡ-ı ebrūsın görüp miḥrāb u minberden şorun
 Bī-nevāya luṭf u iḥsānını ḡamberden şorun

[34a] 2 Ḥal eder müşkilleri cümle eger görse revā
 Luṭf u cūdundan yeter maḡşūduna çok bī-nevā
 Kişverinden ger eserse bir gözün bād-i hevā
 Cümle bī-mārlar andan eder ḡaşıl-ı devā
 Siz anıñ būy-i şifāsın müşk ü 'anberden şorun

3 Himmetinden ditreşir gökde anıñ şems ü ḡamer
 Destiñi çekse dayanmaz önüne kūh u kemer
 Ḥışm-ile başsa ḡıdem 'ālem olur zīr ü zeber
 Ta'nısın red eylemez cümle cibāl olsa siper
 Kuvvet-i bāzūsunu ol bāb-ı Ḥayberden şorun

4 Her mekānda istese bir cām-ı hem ber cem eder
 Bir nazarla 'ālemiñ mecrūḡuna merhem eder

³⁰⁶

³⁰⁷ Şair tespit edilememiştir.

Fevk-ı tahtı istese engüştüne hâtem eder
 Hâşâ ki ef' âlini anıñ benî-âdem eder
 Mu' cizât-ı 'ilm esrârını peygamberden sorun

- 5 Nice yıl ademden evvel tütüdü bağladı
 Min-ledün 'ilminden ızhâr eyledi nîk ü bedi
 Koydu dem beste o dem evşâf levh ü ebcedi
 Men ne haddim var diyem peygambere Cibrîl dedi
 Murtaşânıñ vaşfını Allâhu Ekberden sorun

- [34b] 6 Öyle çaldı zülfiķârı ' Amra kân-ı mu' cizât
 Darb etdi kesdi tâ sâbi' -i zemîni kat kat
 Emr olundu Cebrâ'île tîğine vire kanât
 Yetmeseydi Cebrâ'îl bu ' âlem bulmazdı necât
 Hüb tîğini şol gelmiş iki şehperden sorun

- 7 Şânına 'uşşâķına geldi kelâm-ı *lâ-teħaf*³⁰⁸
 Nüşâ-ı levlâk ile oldu sırr-ı *lev-keşef*
 İftihâr eyler anıñla 'arş bu hâk-ı necef
 Buldu mevlidinde beytû'l harem bunca şeref
 Ka' be kurbunda düşen ol seng-i mermerden sorun

- 8 İsmiñi baħrın içinde vaşf eder cümle semek
 Yerde insân gökde anıñ medħini eyler melek
 Her dü çeşmi olâ a' mā her kim eder aña şek
 Şevķ ile devir eder gökde anıñ çarķ u felek
 'Arş ile kürsi revân u heft aħterden sorun

- [35a] **Ġazel-i Ġâlib**³⁰⁹
Me'f' ulü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ulün
 - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Şanman bizi kim beste-dil-i nefsi-ğaviyiz
 Hâk-i qadem-i Āl-i ' Abâ Muştafaviyiz
 Ne havf-ı emirân biliriz ne bedeviyiz

³⁰⁸ Hz. Muhammed ile Hz. Ebubekir'in Sevr Mağarası'nda saklanırken müşriklerin mağaranın önüne geldikleri sırada sırada Hz. Ebubekir'in korkması üzerine, Hz. Muhammed'in "Korkma (üzülme), Allah bizimle beraberdir." (Tevbe, 9/40) sözüne gönderme yapılmıştır. Bu olay edebiyatımıza değişik ifedelerle (lâ-tahzen, yâr-i gâr...) geçmiştir (Yılmaz, 1992: 79).

³⁰⁹ Şeyh Ġâlib Dîvânı'nda yer alan 3 numaralı müseddestir (Kalkışım, 1992: 258).

Rāzī-şüde-i hüküm-i ³¹⁰Murtaşāviyiz
İkrārımıza ser veririz ‘ahde kavīyiz
Biz şāh-ı velāyet kuluyuz hem ‘Alevīyiz

2 ‘Alemlere işnā ‘aşere ebrāc degil mi
Her biri ser-i mihr ü māha³¹¹ tāt degil mi
Tīr-i siteme cümle³¹² āmac degil mi
Da‘ vā-yı maḥabbet aña³¹³ muḥtāt degil mi
İkrārımıza ser veririz ‘ahde kavīyiz
Biz şāh-ı velāyet kuluyuz hem ‘Alevīyiz

3 Şafḥa-i naḫş-ı dilden³¹⁴ sile geldik
³¹⁵Da‘ vī-i mihr-i neseb-i pāk ile geldik
³¹⁶Bezm-i kademden dile geldik bile geldik
Kurbān-ı ilāhī olup İsmā‘ ile geldik
İkrārımıza ser veririz ‘ahde kavīyiz
Biz şāh-ı velāyet kuluyuz hem ‘Alevīyiz

4 A‘ vān-ı Yezīdīn hele ḥaşmānıyız el-ḥaḫ
La‘ net-keş-i imān-ı dil ü cānıyız el-ḥaḫ
Bu ma‘ rekenīn Sām u Nerīmānıyız el-ḥaḫ
Evlād-ı Hüseyinīn kulı kurbānıyız el-ḥaḫ
İkrārımıza ser veririz ‘ahde kavīyiz
Biz şāh-ı velāyet kuluyuz hem ‘Alevīyiz

5 Yokdur bize tekdir Ḥavāricde liyāḫat
Ednāmız eder ‘ālemleri bir laḫzada³¹⁷ dehşet
Ammā n’edelim böyle imiş hüküm-i meşīyyet
Cān fedā eylesek Ğālibā³¹⁸ ne sa‘ ādet
İkrārımıza ser veririz ‘ahde kavīyiz
Biz şāh-ı velāyet kuluyuz hem ‘Alevīyiz

³¹⁰ Şeyh Galib Dîvânı’nda ‘hüküm-i kazā’ olarak geçmektedir.

³¹¹ māha: mehe ŞGD

³¹² cümle: cümlesi ŞGD

³¹³ aña: buña ŞGD

³¹⁴ Şafḥa-i naḫş-ı dilden: Naḫş-ı hevesi şafḥa-i dilden ŞGD

³¹⁵ Da‘ vī: Tā da‘ vī ŞGD

³¹⁶ Bezm: Çün bezm ŞGD

³¹⁷ ‘ālemleri bir laḫzada: ‘ālemi pür-lerze-i dehşet

³¹⁸ Ğālibā: Es‘ad ŞGD

[35b]

Nesîmî Hazretleri³¹⁹*Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ûlün**. - - - / . - - - / . - -*

- 1 Kılıñ her nesneyi emr-i Hudâdur
Bu remze ırmeyenler uyhudadır
- 2 Anuñ hikmetlerin kimse ıremez
Meger ki evliyâlar âşinâdur
- 3 Düzen bozan çün Oldur her bir şeyin
‘ Aceb câhil n’içün böyle uzâdur
- 4 Kimiñe bildürüpdür kâ‘ inatı
Kimi zâtı içinde mübtelâdur
- 5 Çün Oldur zâhir ü bâtında mevcûd
Arada pes buna çün ü çerâdur
- 6 Kimi ‘ aşk-ı tecelliden urur dem
Kimi âh eyleyüp şöyle bakâdur
- 7 Xamu ‘ âlemlere çün server Oldur
Buna dervîş buna sultân gedâdur
- 8 Gözüñ aç ‘ ârif ol ey merd-i kâmil
Kulâk ur kim benüm sözüm sañadur
- 9 Beķâ mülkine ‘ azm eyle kadem baş
Fenâdur bu cihân billâh fenâdur
- 10 Sa‘ âdet şol kulundur kim cihânda
Delîli hânedân-ı Muştâfâdur
- 11 ‘ Alîyyü’l- Murtaşâyâ tâlib ol kim
Anıñ İncilde adı İlyâdur
- 12 Haşan cismüm Hüseyin ‘ aynum çerâğı
‘ Alî Zeyne’l-abâ şâh-ı evliyâdur

³¹⁹ Bu şiir Nesîmî divan neşirlerinde yer almamaktadır, dil ve üslup açısından Kul Nesîmî’ye daha yakındır (Yıldız ve Yıldırım, 2019: 164).

- 13 Muḥammed Bâkır öldi dîn içinde
Şehîd-i ‘aşk-ı şâh-ı Kerbelâdur
- 14 Mevâlîler İmâm-ı Ca‘fer oldu
Hem andan Kâzım-ı Mūsâ Rızâdur
- 15 Taķî vü bâ-Naķî Şâh ‘asker oldu
Muḥammed Mehdi sırr-ı evliyâdur
- 16 Ezelden şâh ile tüccâr oldur
Benim anlarla işüm mâcerâdur
- 17 Nesîmîyem Yezîde la‘netim var
Velî gerçeklere cânım fedâdur

[36a]

Ġazel-i Virânî Abdâl³²⁰*Mef‘ûlû / Mefâ‘ilü / Mefâ‘ilü / Fe‘ûlün*

- - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 ‘Âlemde bugün bir şâh-ı hûbân olasın sen
Cismümde olan cânuma cânân olasın sen
- 2 Sen gündüzini yok yere harc eyleme zinhâr
Lâyık mı güzel hem-dem-i nādân olasın sen
- 3 Gel oku yüzünden tefsîrin âyet-be-âyet
Başdan ayağa cümle-i Qur’ân olasın sen
- 4 Mücrim olup gezme şakın divâne-tek dur
Merd-i mülk idüp kāmîl insân olasın sen
- 5 Men hasta dilûn senden ümîdi budur bu
Raḥm eylesin derdime dermân olasın sen
- 6 Pîrleri adını kırmaz isen dest-i dîlinden
Abdâl oluben şâhib erkân olasın sen
- 7 **Virânî** sözüñ dinler isen cân-ı gönülde

³²⁰ Virânî Abdâl Divanı’nda bulunmamaktadır.

...³²¹ eyleyesin vārını virān olasın sen

Ġazel-i Ĥākī³²²

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Rāz-ı yār-ile muḥabbet göre nedir göre ne
Bāde-i ' aşkı ne lezzet göre nedir göre ne
- [36b] 2 Olmayan mest-i müdām bezm-i elestden ne bilir
Sākiyā kıymetiñ elbet göre nedir göre ne
- 3 Şūret-i zāhirle echel-i a' mā göremez
Yār-ile tenhāda ülfet göre nedir göre ne
- 4 Zāhire kanmış olan bātına māhir olamaz
Bātin erlerine hizmet göre nedir göre ne
- 5 Ĥākīya sivri seniñ ehline sāz olsa gerek
İşbu esrārın ne ḥikmet göredir göre ne

' Arşiyā³²³

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Sākiyā el-ān bezm-i ' işreti āmāde kıl
Faşl-ı güldür sāğarı al destüñe ber-bāde³²⁴ kıl
- 2 Şun pey-ā-pey luṭf idüp cām-ı şarāb-ı hoş-güvār
Dām-ı ğamdan bu dil-i meftūnumı āzāde kıl
- 3 Pāk idüp āyīne-i ṭab' ı melāl ü jengden
Vir cilā şevk-i mey-i nāb ile ḳalbi sāde kıl
- 4 Ḳurtulup zühd ü vera' ḳaydından olsun dil emīn
Mest-i medhūş it der-i mey-ḥānede üftāde kıl

³²¹

³²² Şair tespit edilememiştir.

³²³ ' Arşî Dîvânı'nda yer alan 175. gazeldir (Kahraman,1989: 254).

³²⁴ ber-bāde: pür-bāde ARD

- [37a] 5 ‘Arşiyā pîr-i muğanınñ tût kulağ irşādına
Halka-i rindâne kendün şāhib-i seccāde kııl

Vahdeti³²⁵

Fe‘ilātün / Fe‘ilātün / Fe‘ilātün / Fe‘ilün

.. - - / .. - - / .. - - / .. -

- 1 Hāzret-i faẓl-ı Aḥadden³²⁶ gine rūz-ı ezeli
Şūret-i muḥkem ile irüşüp³²⁷ kudret eli
Kudret ile yoğurup âteş ü bād u āb u gili
Mesken idindi o dem kendi-çün cān u dili
Kimdür ol kim bileyim dirseñ eger kavı-i ‘Alī³²⁸

Sırr-ı Hāğ nūr-ı Muḥammed esedullāh-ı Velī
Vü ‘Alīyyün vü ‘Alīyyün vü ‘Alīyyün vü ‘Alī

- 2 Nokṭa-i bāb³²⁹-ı nübüvvet raqam-ı levḥ ü qalem
Menba‘-ı sırr-ı ḥaḳīḳat ma‘den-i cūd u kerem
Mazḥar-ı ekmel-i zāt-ı kelimāt-ı ā‘zam
Hādi-i cinn ü beşer mürşid ü nūr-i ekrem
Ezeli-yü ebedi-yü *fe-te’emmel fe-innehüm*

Sırr-ı Hāğ nūr-ı Muḥammed esedullāh-ı Velī
Vü ‘Alīyyün vü ‘Alīyyün vü ‘Alīyyün vü ‘Alī

- [37b] 3 Kāşif-i sırr-ı seḥa³³⁰ erbāb-ı ‘ulūm-i Aḥmed
Vāşıl-ı zāt-ı aḥaddan *ḳul hüve’llāhu aḥad*³³¹
Vaşf-ı zātından nüzül eyledi *Allāhü’ş-şamed*
Nuṭḳ-ı Hāğdur şıfatı *Lem-yelid ü lem yüled*
Lem-yekün dirsem olur aña *küfüven aḥad*

Sırr-ı Hāğ nūr-ı Muḥammed esedullāh-ı Velī

³²⁵ Vahdetî Dîvânı’nda Musammatlar bölümünde yer alan 13 numaralı müsebbâ‘ dır (Öztürk, 2006: 34).

³²⁶ Aḥadden: Ḥudādan VD

³²⁷ irüşüp: irişüben VD

³²⁸ ‘Alī: celi VD

³²⁹ bāb: bā VD

³³⁰ seḥa: suḥan VD

³³¹ Bendde İhlâs Sûresi iktibas edilmiştir. Meali, şu şekildedir: “De ki: ‘O, Allah’tır, bir tektir.’ Allah Samed’dır. (Her şey O’na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.) O’ndan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir). Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir). Hiçbir şey O’na denk ve benzer değildir.” (Altuntaş ve Şahin, 2013: 704).

Vü ‘Alīyyün vü ‘Alīyyün vü ‘Alīyyün vü ‘Alī

- 4 Ne ki var esfel ü a‘ lāda ser-ā-ser mā-hūt³³²
 Gökdeki şems ü kamer yerdeki l‘ ü l‘ ü yākut
 Dest-i qabzında durur ‘ālem-i mülk ü melekūt
 Feyz-i luṭfında³³³ anuñ buldı kamu nūr ile hūt
 Pādişāh-ı dil ü cān server-i şāh-ı lā-hūt

Sırr-ı Hāq nūr-ı Muḥammed esedullāh-ı Velī
 Vü ‘Alīyyün vü ‘Alīyyün vü ‘Alīyyün vü ‘Alī

- 5 Ḥasan ile Hüseyin şāh-ı kerem-kān-ı ‘atā
 Quds-ı zāhrından anuñ geldi vücuda ḥaqqā
 Biri şāh-ı şühedā³³⁴ birisi şāh-ı fuṣalā³³⁵
 Birisi farz³³⁶-i kamer birisi şems-i duḥā
 Sözümuñ mā-ḥaşalı bu durur ey ehl-i şafā

Sırr-ı Hāq nūr-ı Muḥammed Esedullāh-ı Velī
 Vü ‘Alīyyün vü ‘Alīyyün vü ‘Alīyyün vü ‘Alī

- [38a] 6 Ḥazret-i ‘Ābid ü Bākır ser-i ḥayl-i fuḳarā
 Ḥazret-i Cā‘ fer-i Şādıq siper-i tır-i ḳazā
 Mūsā-yı Kāzım ile ol şır-i teslīm-i rızā
 Şāh Taqī ile Naḳīy tāc-ı rü’ūs-ı fuṣaḥā
 Cümlesi nūr-ı ezel vāḳıf-ı sırr-ı Tāḥā

Sırr-ı Hāq nūr-ı Muḥammed esedullāh-ı Velī
 Vü ‘Alīyyün vü ‘Alīyyün vü ‘Alīyyün vü ‘Alī

- 7 **Vahdetī** seyf-i Hudā ḳātil-i aşḥāb-ı caḥīm
 ‘Askerīdir ki anuñdur yine cennāt-el na‘īm
 Mehdi-i devr-i zamān vāḳıf-ı esrār-ı ḳadīm
 Ḥazret-i faẓl-ı Hudā kāşif-i Qur‘ān-ı ‘azīm
 Nokṭa-i evvel ü āḥır süḥan-i Rabb-ul ḳadīm

Sırr-ı Hāq nūr-ı Muḥammed esedullāh-ı Velī

³³² mā-hūt: tāhūt VD

³³³ luṭfunda: nuṭṭından VD

³³⁴ şühedā: şühedādır VD

³³⁵ fuṣalā: ‘ulemā VD

³³⁶ farz: ḳurs VD

Vü ' Alīyyün vü ' Alīyyün vü ' Alīyyün vü ' Alī

Nesîmî³³⁷

Mef'ûlû / Mefâ'îlû / Mefâ'îlû / Fe'ûlûn

-- ./ .-- ./ .-- ./ .--

Mef'ûlû / Fe'ûlûn

-- ./ .--

- 1 Şal ref'î³³⁸ yüzünden yûri ey hüsrev-i hûbân
Tarh eyle gümânı
Her kim ki cemâlûn göre ey şûret-i Raḥmân³³⁹
Kurbân ede cânı

- 2 Fâriğ degülem şevk-i ruḥundan dün ü gün ben
Yanmaḳdayım ey dost
Ya' kûb-sıfât koyma³⁴⁰ beni zâr u perişân
Ey Yûsuf-ı sâni

- [38b] 3 Raḥm eyle ey server-i hûbân ki faḳîrem
Sen şâh-ı ğanîsin
Ol hâl ü hatîñ ' âşıkâ çün kıble-i îmân³⁴¹
Ey baḥr-i me'ânî

- 4 Her kim ki seni Hâḳ bilüben³⁴² secdeye inmez
İnkâra düşüpdür
Sürgil³⁴³ nazarından sen o merdûd çü şeyṭân
Ol yüzi qarânı

- 5 Pervâne-sıfat nâr-ı³⁴⁴ ruḥuñ şevkına³⁴⁵ yandı
Bî-çâre **Nesîmî**
Raḥm eyle aña lütfuñ ile ey şâh-i hûbân
Yandıрмаğıl aña

³³⁷ Dîvân neşrinde 4 numaralı numaralı müstezâddır (Ayan, 2002: 764).

³³⁸ Ref'î: burka'ı HA

³³⁹ şûret-i Raḥmân: hüsrev-i hûbân HA

³⁴⁰ koyma: kılmı HA

³⁴¹ çün kıble-i îmân: hem kıble-i îmân HA

³⁴² bilüben: diyüben HA

³⁴³ sürgil: kılğıl HA

³⁴⁴ nâr-ı: şem'-i HA

³⁴⁵ şevkına: nârına HA

‘Azbi Fermāyed³⁴⁶

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Levh-i dilden okusan ‘ilm-i ilāhiden sebak
Zerrece yanında kalmaz mahv olur hep masebak
- 2 Çün ledün ‘ilmi dem-â-dem qalbine ilhâm olur
Neyler ey dil ‘ârif-i billâh yazmak okumak
- 3 Baş u cân terkin ur Hakkı seversen ey gönül
*Len tenālū’lbirre hattā tunfikū*³⁴⁷ didi çü Hakk
- 4 Nūr-u Hakk qalbiñ münevver eylesin dirsens dilâ
Ateş-i tevhid ile gel masivâyı oda yak
- 5 Kıl u kâlî terk idüp dilden tıraş it hubbîñ
‘Azbiyâ yeter okursun bâb-ı ‘aşqdan bir varak

[39a] Gâzel-i Pîr-i Hünkâr Hacı Bektâş-ı Velî Tahmîs-i Muhibbî Kuddis-sırhu’l-‘Alî³⁴⁸

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Şol ezel ikrâra biz imâne gelmişlerdeniz
...³⁴⁹ peymân eyleyüp erkâna gelmişlerdeniz
Asitân-ı Haydara ‘üryan gelmişlerdeniz
Baş açık yalın ayak meydâna gelmişlerdeniz
Hâk-i pâý abdâl olup virâne gelmişlerdeniz
- 2 Ser koyup meydâna biz ikrâra olduk *yerci’ün*
Ehl-i vahdetden olup olduk hemânen mü’minün

³⁴⁶Bu şiir 18. yüzyılda yaşamış Bektâşî şairlerden olan Azbî Dîvânı’nda yer almamakla beraber Sadeddin Nüzhet Ergun’un *Türk Musikisi Antolojisi*’nde 16. yüzyıl şairlerinden İştîpli Hasan Adlî’ye ait görünmektedir.

³⁴⁷Âl-i İmrân sûresi 92. ayet iktibas edilmiştir ve ayetin tamamı şu şekildedir: “Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir.” (Altuntaş ve Şahin, 2013: 71).

³⁴⁸Bu tahmis Hacı Bektâş Velî mahlasını da kullanan Şîrî’ye aittir (Ergun, 1956: 117).

³⁴⁹

Terk-i Kevseyn eyleyüp ‘aşkla olduk biz cünûn
Lâtuḡabbel ‘indene ey ḡace *Elmā’l vel-benûn*
 Pes bu ‘âlem içre biz seyrâne gelmişlerdeniz

- 3 ‘Ahdimizde şādıkız biz rāz-ı pinhān söyleriz
 Veche bâḡī oḡunan ‘ilmine ey cān yüzleriz
 Meşreb-i divāneyiz ol vech-i cenān özleriz
 ‘Āşık-ı dīdār olup nūr-ı tecellā gözleriz
 Şanma zāhidler gibi bigāne gelmişlerdeniz
- 4 Ehl-i tecrīd ‘ākılız şeyṡānī-tek fikri değil
 Zerre māsiva şūfīveş ṡab‘ımız mekrī değil
 Mest-i ‘aşkız Ḥaḡ için şanma bizi sekrī değil
 Biz mevāliyiz faḡīh-u şūfī-i bekrī değil
 Şāhilerdir adımız merdāne gelmişlerdeniz
- [39b]
- 5 Gelmeye aṡlā ḡazer evlādı ‘Alī şādıkā
 ‘Ākil-i kām ile hem ‘irfān ile çok fā’ika
 Dü cihānda gelmeye mevt-i ecel Ḥaḡ ‘āşıkā
 Pādīşah-ı dehr olup hem *küllü nefsin zā’ika*³⁵⁰
- Bir iki gün ‘āleme mihmāne gelmişlerdeniz
- 6 Düşmeyenler uğruna ber rāh-ı erkān ṡam‘ına
 Döndü gönlümüz herṡe şun ḡannān sem‘ine
 Pervāne-i ‘aşkız her-dem ...³⁵¹ cem‘ine
 Ey müselmān ol şāhın nūr-ı cemāli şem‘ine
 Yek cihet olup bugün ĩmāne gelmişlerdeniz
- 7³⁵² Sırr-ı tevḡīd nidügün ey dil nola bilgil yaḡīn
 ĩmdi ‘ārif bu söziyin iç yüzü vardır yaḡīn
 Men ‘arefden ṡanıyıp irfāne gelmişlerdeniz
- 8 Ḥamdulillāh olmuşuz biz dü-cihāna bi-gümān
 Ebcediñ sırrın bilip olduk hemān ehl-i cenān
 ‘Āşıkā ne fark edin işbu sözü ey ‘ārifān
 Mü’miniñ mir’atı mü’mindir dedi şāh-ı cihān

³⁵⁰ Āl-i ĩmrān sūresi 92. ayet iktibas edilmiştir ve ayetin tamamı şu şekildedir: “Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir.” (Altuntaş ve Şahin, 2013: 71).

³⁵¹ اورسطانه

³⁵² Bu bendin üç mısraı eksiktir.

Küfr-güyi pāk edip bürhāna gelmişlerdeniz

- [40a] 9 Ehli beyti Aḥmed-i Muḥtār ol şāhıñ ki biz
Fırka-ı nāciyeden olduk ...³⁵³ biz
Bende-i ḳurbānıyız ol Āl u evladın ki biz
Yürü ey zerrāk-ı sālūs zāhid-i ḥodbin ki biz
Bāş u cānı terk edip meydāna gelmişlerdeniz
- 10 Evveli hem ahiri olduk o ikrāra āver
Baḥr-ı ‘aşqın biz hemān ğavvāşıyız ey mu‘teber
Būlbūl-i şūrīdeyiz gelmez bize ašlā ḥazer
Ol mu‘atṭar maẓhar-ı şūretine ḳılup naẓar
Ḳaṭreyüz kim güyiyā ‘ummāne gelmişlerdeniz
- 11 Ḳul iken işbu cihānda eyledik tūl-i emel
Yüz yere Maṣṣūrveş dār eyledik biz tā ezel
Cürmümüz bildik bugün iḥsāna geldik lem-yezel
Padişāh-ı lem-yezel dānā-yı bī-miṣl-ü bedel
Ya‘ni kim ol ğāfir-i ğufrāne gelmişlerdeniz
- 12 Şübhemiz yok luṭf ı Ḥaḳḳa ehl-i irfāndan yaḳın
Men ‘aref sırrı hemān anlarda mihmāndır yaḳın
Vech-i pāki zāt-ı bil ‘uşşāḳa iḥsāndır yaḳın
Aḥsen-i taḳvīmi bildik Hādī Raḥmāndır yaḳın
Ey şıfātıñ *ḳul hüvallāh* şāna gelmişlerdeniz
- [40b] 13 ‘Ālem-i ervāḥa var ikrārımız peymān-ile
Ehl-i vaḥdet olmağa ‘ahd eyledik ‘irfān-ile
Hamduli’llāh her cihet peymānımız Yezdān-ile
İḳtidārım var imiş hem tā ezel sultān-ile
Şad hezārān şükr [ile] dermāne gelmişlerdeniz
- 14 *Lā fetā illā ‘Alī* ezkārımız var āşikār
Hem daḡī vird eyleriz *lā seyfe illā zūlfikār*
Anları fehmi etmeyen olsun cihānda şermsār
Yā Muḥammed yā ‘Alī virdim durur leyl ü nehār
Yā Muḥammed yā ‘Alī iḥsāne gelmişlerdeniz
- 15 Ehl-i ‘irfān bakmaya her bende kānuñ ‘aybine

El emān vird eyleyen erse gerekir aşlına
 Yüz sürüp hāke düşen üftāde kânın şuçuna
 Enbiyā vü evliyanın hürmetiçün cürmüne
 Hamdülli'llāh kim bugün derbāne gelmişlerdeniz

- 16 Rāh-ı 'aşkında seniñ üftādenim bil āşikār
 'İtimādım sendedir ey fātih-i müşkil ne var
 Bir murād eyle n'ola kullarını perverdigār
 Ey Esdullāh-ı gālīb şāhibi dilden süvar
 Lā-fetā vird eyleyip şirāne gelmişlerdeniz

- [41a] 17 Cān u teni terk edip girdim o şāhın rāhına
 Vermişim billāh varım külliye hem uğruna
 Ser koyup meydāna men şāh-ı şehīdān 'aşkına
 Şāh Ḥasan ḥulk-ı Rızanın 'iyd-ı vişāl ḥaqqına
 Hem Ḥüseyn Kerbelā kurbāna gelmişlerdeniz
- 18 Vermeyen cān u seri uğrına o etmez kelām
 Bunca ma'şūm şehriyār gitdi rehinde ey hümām
 Hicr-i mātem çekmeden ḥālī degil dil ves-selām
 Şāh Zeyne'l-'ābidin hem Baqr u hem Ca'fer İmām
 Mūsā-yı Kāzım Rıza-çün yāne gelmişlerdeniz
- 19 On İki İmām degil mi ehli beytiñ serveri
 Yādına verdi rehinde cān u baş her biri
 Vaşlına ermek dilersen ey birāder gel beri
 Şāh Taqī vü bā-Nāqī şāhib livā'-yi 'Askerī
 Mehdi-i şāhib-i zamān sulṭāna gelmişlerdeniz
- 20 Tā ezel bu şāhib-i esrāra kâşd edenlerin
 Nesl-i pâki Ḥaydar-ı Kerrāra kâşd edenlerin
 ...³⁵⁴ düşmān olup ebrāra kâşd edenlerin
 Ḥanedān-ı Aḥmed-i Muḥtāra kâşd edenlerin
 Cāniña lâ' net edip giryāne gelmişlerdeniz
- [41b] 21 Rehlerinde dīdesi pür-ḥūn benim ey muttaqī
 Nehrveş giryān-ile Ceyḥūn benim ey muttaqī
 Şol **Muḥibbī** ḥānedāna meşhūd benim ey muttaqī
Ḥacı-yı Bektāş Velī bugün benim ey muttaqī

Şöyle yektâ-yı cünûn seyrâne gelmişlerdeniz

Nuṭṭ-ı Ḥatâî³⁵⁵

On Birli Hece Ölçüsü

6+5=11

- 1 Lâ-mekân ilinden misâfir geldüm
Şu fenâ mülkine başdım kademi
Ne yerin³⁵⁶ selâmın getürdüm dîrsen
Şu fenâ mülkine geldüm gideli³⁵⁷
- 2 Şu fenâ mülkine gelüp giderken
Şârvân idüm kaṭârımı³⁵⁸ yiderken
Yoğurup çamurı³⁵⁹ balçık iderken
Nereden³⁶⁰ şu taşıdım âdeme
- 3 Şu fenâ mülkine gelüp gitmeden³⁶¹
Ekilüben cân tohumı bitmeden
Ḳaldırup niḳâbı³⁶² tamâm itmeden
‘ Arş yüzinde yüzüm tutdum³⁶³ kıbleme
- 4 Kıblem baña ben kıbleme dönüpdür
Evliyâ enbiyâ beni bilipdür
Ben bilürüm anam benden olupdur
Yedi gün emek çekdüm şu dâme
- 5 Şol dâm içinde ırmaḳ akıtdum
Tutdum cemâlından insân ḥâḳ etdüm
Ṭıflî iken ben ḥ^vâcemi okutdum³⁶⁴
Dört kitâbdan ders virdüm ḥ^vâceme

³⁵⁵ SNE neşrinde On Bir Heceliler bölümünde 12 numaralı şiirdir. 5. dörtlükten sonra farklılık oldukça fazladır (Ergun, 1956: 49).

³⁵⁶ Ne yerin: nerenin HD

³⁵⁷ geldim gideli: gelip bu deme HD

³⁵⁸ idim kaṭârımı: olub bin bir katar HD

³⁵⁹ çamurı: çamurum HD

³⁶⁰ nereden: şecerimle HD

³⁶¹ gitmeden: yetmeden HD

³⁶² niḳabı: binâsın HD

³⁶³ ‘ Arş yüzünde yüzüm tutdum: Arş altında yönüm döndüm HD

³⁶⁴ Üçüncü dize eksik olup kurşun kalemle sonradan eklenmiştir.

[42a] 6 Ben h^vācemi kucağımda büyüttüm
 Kudret sütüyle emzirdüm uyutdum
 Muhkem tutup kalb evini eritdüm
 Anuñ için iblis girmez kabrime

7 Ben ...³⁶⁵ içinde bākī cān idüm
 ‘Alī idüm īmān idüm dīn idüm
 Kendim Haḫ ben aşılandan idüm
 Şimdi gelmiş sultān benim obama

8 Ben obām içinde mekān iken
 Muḫammed mi‘ rācda ben anda iken
 Doḫsan biñ kelāmı hem bilür iken
 Yüz yirmi biñ ‘ilim koydum ‘abāma

9 Şükr olsun Şāh Ḥaṭāyī sözlerim
 Vücūdum tanıdım kalbde gözlerim
 Sensiz? cihānı görmez gözlerim
 Āḫir demde bu virildi dilime

Nuṭṭ-ı Bedrī³⁶⁶

Fā‘ilātūn / Fā‘ilātūn / Fā‘ilātūn / Fā‘ilūn

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

1 Faḫr-ı ḫālde abdāl³⁶⁷-ı ābād kılan Bektāşīdūr
 Hırḫa-pūş olmuş velīkin kām olan Bektāşīdūr
 Ziyinet-i dünyāyı terk itmiş ābā-pūş gördigin³⁶⁸
 Nār-ı ‘aşḫu’llāha dā’im yaḫılan Bektāşīdūr

2 Var mıdur dırsen ḫaberdār bu oyundan nice³⁶⁹
 Oynadır hem daḫī oynadacak oynadır³⁷⁰ h^vāce
 Oynanılmış bir oyundur ‘ilm³⁷¹ oynar böylece
 Hem oyunbāz her oyunda bil çıkan Bektāşīdūr³⁷²

[42b]

³⁶⁵

³⁶⁶ SNE’de bir şiiri bulunmaktadır (Ergun, 1956: 36).

³⁶⁷ abdāl: ey dil SNE

³⁶⁸ gördigin: oldular SNE

³⁶⁹ nice: cüz’ice SNE

³⁷⁰ oynadacak oynadır: oynar çok oyunbazdır SNE

³⁷¹ ‘ilm: ālem SNE

³⁷² Hem oyunbāz her oyunda bil çıkan Bektāşīdūr: Oynadır hem dahi oynar oynayan Bektāşīdūr SNE

- 3 Ger Һarābāt yüzinden görünür dirsən dili³⁷³
 Hiç dimezsın şāhibi var Һacı Bektāş-ı Velī
 Mazhar-ı sırr-ı Һaķīķatdır vüçüd³⁷⁴-ı ‘ Alī
 Bātınen Leylā içün Mecnūn olan Bektāşīdūr
- 4 Sen şaķın³⁷⁵ Һa‘ n itme cānā dervīşe eyle Һazer
 Ƙalbinin çār³⁷⁶-gūşesinde sırr-ı feyzullāh gezer
 Sırdan sır olan³⁷⁷ Һaberdār var mıdur dersen eger
 Sırrı sır idüp o sırrı şaķlayan Bektāşīdūr
- 5 Nuṭķ-ı sırdır³⁷⁸ ey ne‘ am gūş eyle sen de bil
 Gerçi **Bedrī** Һa‘ an ider ‘ ālem saña olma melīl
 Ʀāş atan bizdendūr amma atdıran bizden degül
 Sen bilürsün baħr-i ‘ irfāna dalan Bektāşīdūr

Mu‘ ammā-yı Sırr-ı Nesīmī³⁷⁹

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Burc-ı ‘ aķreb zūfün olmış māh-i tābāndan çıkar
 Şu‘ leler şalmış³⁸⁰ cihāna āfitāb andan çıkar
- [43a] 2 Dāne dāne gül rüyunda³⁸¹ şol ‘ arak nendür didüm³⁸²
 Gül gibi güldi didi güldür gül-āb andan çıkar
- 3 Şöyle esīr burcī dirler dilberün beķāsıdır³⁸³
 Her seherde ‘ āleme bī-tāb andan çıkar³⁸⁴

³⁷³ Ger Һarābāt yüzünden görünür dersen dili: Her Һarābatı yüzünden görseler dirler veli SNE

³⁷⁴ Һaķīķatdır vüçüd: hakikat andadır sırr SNE

³⁷⁵ sen şaķın: sakınub SNE

³⁷⁶ çār: her SNE

³⁷⁷ Sırdan sır olan: sırr-ı esrāra SNE

³⁷⁸ sırdır: pirden SNE

³⁷⁹ Nesīmī Dīvānı neşirlerinde yer almamaktadır Filiz Kalyon bir makalesinde bu şiire yer vermiştir (Kalyon, 2015: 788).

³⁸⁰ şalmış: salar FK

³⁸¹ gül rüyunda: ârızında FK

³⁸² nendür didim: didim nedir FK

³⁸³ Şöyle esīr burcī dirler dilberin beķāsıdır: Şol esed burcī dediler dilberin yakasıdır FK

³⁸⁴ Her seherde ‘ āleme bī-tāb andan çıkar: Her seher ki āleme bin âfitāb andan çıkar FK

4³⁸⁵ Leblerin cennet ü adn çeşmesi rā-yı nigār
Kevşer-i hamr-ı ‘aseldür hem şerāb andan çıkar

5 Ey Nesîmî kimse bilmez bu mu‘ammâ sırrını³⁸⁶
İki nokta üç hurûf bu dört kitāb andan çıkar

Güfte-i Nesîmî³⁸⁷

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

- 1 Derdüm ondur çün toğuza dimezem ağıyāre men
Kaldı ‘aqlım her sekizde yediden āvāre men
- 2 Çün altı elime girse kaldum beşe ben
Dört eger elime nāşīb olursa üçde bulam çāre men
- 3 Ey Nesîmî çünki cānuñ bu ikiden hālî degül
Anuñ içün yalvarıram gice gündüz bire men

[43b]

Güfte-i Bazarî³⁸⁸

Müstef‘ilün / Müstef‘ilün / Müstef‘ilün / Müstef‘ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

- 1 Gör bizi nice Bektāşîleriz şöhet-i ‘irfān severiz
Derd-ile bîçāreleriz gerçeği hūbān severiz
- 2 Bu sözlerim gāyet fāşıl sizlere nakl itsem hāşıl
Çifteden Ermeni urdum gāhî Müslümān severiz
- 3 Hāq şāhibi Hāqqıñ komaz siyāhı sırrın dimez
Monlācımız imāmımız softayı darb zamānı severiz
- 4 Beline kuşatsam silāh başına giydirsem külāh

³⁸⁵ 4. beyit FK’de farklı olup şu şekildedir:

Zulmetinden saçınun ayn-ı hayāt akar meğer

Tā be çarha berk urur aks-i şarāb andan çıkar

³⁸⁶ Ey Nesîmî kimse bilmez bu mu‘ammâ sırrını: Bu mu‘ammâ sırrını bilmez Nesîmî her kişi FK

³⁸⁷ Nesîmî Dîvânı neşirlerinde yer almamaktadır.

³⁸⁸ Şair tespit edilememiştir.

Nemçe Moskov Ulāḥ³⁸⁹ Boġdān severiz

- 5 **Bāzari** çün kırdı tuzak belki bir usta uzak
Nev-reste çār ebru Qazāk keşiş-i ruḥbān severiz

‘ **Aṭṭār Fermāyed**³⁹⁰

Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün / Mefā‘ ilün

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Men ol ruḥbāndanım ki pūt-ḥāne binā etdim
Çıkıp put-ḥāne damında şalā deyü nidā etdim
- 2 Müslümanca şalā edip dönüp hem daḥi kāfirce
Menim ol eski put-ḥāne yine ana cilā etdim
- [44a] 3 Doğmuşum bir kız oğlandan anıñ-çün dediler ‘ İsā
Anadan süt yerine men dem südün ġidā etdim
- 4 Ol anādan ki men doğdum geri anıñla çift oldum
Anıñ-çün dediler kāfir anam ile zina etdim
- 5 Eger ‘ **Aṭṭār-ı** miskini bu sözler-çün yaqarlarsa
Müselmānlar olun şāhid ki men cānım fedā etdim

Ferd

Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilātün / Fā‘ ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ger şarāb-āsā cihānda mest ederdi her müdām
Ol vaḳit fark oldur[ur]du kimdir ‘ ālemde ayık

Ferd³⁹¹

Mef‘ ülü / Mefā‘ ilün / Mef‘ ülü / Mefā‘ ilün

- . . / . - - - / - . . / . - - -

‘ Āşıqda ne’ yler keder ġam ḥalk-ı cihānındır
Qoyma ḳadeḥi elden sür pīr-i muġānındır

³⁸⁹ Eflāk’ın diğeri ismidir.

³⁹⁰ Şair tespit edilememiştir.

³⁹¹ Şeyh Gālib’e ait müseddesin tekrar eden beytidir (Kalkışım, 1992: 261).

Ġazel-i Ecri³⁹²*Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Nokta-i rahmān okudum³⁹³ gizlidir ādemdedir
Nūr-ı eşyā-yı muḳaddem gizlidir ādemdedir
- 2 Yedi³⁹⁴ ḥaṭṭ-ı Muṣḥaf-ı hüsnünde taḥḳīḳ gördüler
Ey gönül bu ism-i ā' zam gizlidir ādemdedir
- [44b] 3 Şanma ki burc-ı felekde enver-i ḥürşīd-i yār
Şu' le-i mäh-ı muḥarrem gizlidir ādemdedir
- 4 Ger tavāf itmek dilerseñ bu ḥaḳīḳat ka' besin
Ka' be-i beyt'ül-mükerrem gizlidir ādemdedir
- 5 Tekke³⁹⁵-i ' aşka yürü Ecri³⁹⁶ ḳadem baş vāşıl ol
Himmet-i ' Alī-mu' azzam gizlidir ādemdedir

Ġazel-i Maḥzūnī³⁹⁶*Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Ey gönül Mısr-ı vücūda şāh-ı Ken' āndır gelen
Mürde diller zinde eyler Yūsuf-ı cāndır gelen
- 2 Dīv-i ṭab' ın ḳayd u bend it gezme divāne mişāl
Bu melāḥat mülküne añla Süleymāndır gelen
- 3 Melce'-i rāh-ı ḥaḳīḳat genc-i nā-mefhūmdur
Zāhir ü bāṭın mu' ayyen kenz-i pinḥāndır gelen
- 4 Āşina-yı sırr-ı vaḥdet ṭārīki tāc-ı ḳabā
Nesl-i evlād-ı Muḥammed zāt-ı merdāndır gelen
- 5 Mazḥar-ı sırr-ı düvāzdeh server-i ehl-i sülūk

³⁹² Ecri Dīvānı'ndaki 125. Gazeldir (Aykanat, 2011: 81).³⁹³ okudum: aḳdem ECD³⁹⁴ yedi: heft ECD³⁹⁵ tekke: tekye ECD³⁹⁶ Şair tespit edilememiştir.

Şāhib-i rāh-ı ḥaḳīḳat merd-i meydandır gelen

- 6 Perver-i pīr-i hidāyet peyrev-i şāh-ı Rasūl
Aç gözüñ ğafletten ey **Maḥzūnī** sultandır gelen

[45a] **Ġazel-i Şāfi‘ī**³⁹⁷

Fā‘ilātūn / Fā‘ilātūn / Fā‘ilātūn / Fā‘ilūn

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

- 1 ‘Aşka ikrār etmeyen vicdānı bilmez ḳandadır
Şevḳe hem-rāh olmayan devrānı bilmez ḳandadır
- 2 Dā‘imā ḳalbe bāḳıp seyr etmeyen cānānesin
Kendi zātūñ bilmedi insānı bilmez ḳandadır
- 3 Baḥr-ı ‘aşḳa dalayun dürr ü cevāhir bulmayan
Ol nice baḥri olur ‘ummānı bilmez ḳandadır
- 4 Pīre ḥizmet etmeyen cān-ile ikrār eyleyip
Derde mu‘tād olmuş dermanı bilmez ḳandadır
- 5 **Şāfi‘ī** zāhid olan nādān-ı cāhildir bugün
‘Ārif-i Ḥaḳ olmadı irfānı bilmez ḳandadır

Vaḳtiñ pādişāhına bir dervişin söylediği ve diliniñ altında koyup başını kesdikleri vaḳit bulunan ebyātdır³⁹⁸

Mef‘ūlū / Mefā‘ilū / Mefā‘ilū / Fe‘ūlūn

-. - / -. - / -. - / -. -

- 1 Būlbūl gibi ‘aşḳ ehli fiḡān eylemek olmaz
Esrār-ı sözin ḥalḳa beyān eylemek olmaz
Gencīne-i ‘uşşāḳa ziyān eylemek olmaz
Ser virmek olur sırrı ‘ayān eylemek olmaz
- 2 Hicr āteşine cānımı cānān yaḳar-ise
Bāzār-ı ḡama şem‘ gibi alup-tut³⁹⁹ isterse
Mikrāz-ı belā ile başımı daḡi keserse
Ser virmek olur sırrı ‘ayān eylemek olmaz

³⁹⁷ Şair tespit edilememiştir.

³⁹⁸ Sârbân Ahmed Dîvânî’nda 3 numaralı murabbanın ilk iki bendidir (Kavruk, 1995: 354).

³⁹⁹ Alup-tut: iletip SAD

[45b]

Ġazel-i Nebātī⁴⁰⁰*Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün**. - - - / . - - - / . - - - / . - - -*

- 1 Dilā 'ārif isen olma cihānda kimseye kincin
Kibr ü buğz u ġaraẓdan kubh olardır ḥālet-i siccīn
Silip mir'āt-ı ƙalbin hoş açagör göñül gencin
Şaƙın insānı ġuş etme ara bul misma' ...⁴⁰¹
Gözün aç cān ƙulağın tut bu nuṭƙum dilde it pür-çin
Ne kimse senden incinsin ne sen kimesneden incin
- 2 Baƙıp ma' mūr görüp kendin dili virānī incitme
Uyup nefsiñ hevāsına aƙl-ı sulṭānı incitme
Meşeldir yılanı öldür baƙan yılanı incitme
Cihānda 'ārif-i billāh isen bir cānı incitme
Gözün aç cān ƙulağın tut bu nuṭƙum dilde it pür-çin
Ne kimse senden incinsin ne sen kimesneden incin
- 3 Tabīb-i ḥāzıƙ-ı ekmel olandan ḥasta incinmez
Daḥi anıñ ġibi 'uşşāƙ olan nev-reste incinmez
Geçenler mā-sivāsından hem olur dem-beste incinmez
Cihānda 'āşık-ı şādık olandan nesne incinmez
Gözün aç cān ƙulağın tut bu nuṭƙum dilde it pür-çin
Ne kimse senden incinsin ne sen kimesneden incin
- 4 Ne lāzımdır saña ey dīl cihānda ey kim incitmek
Dil-āzürde-i cāna yokdur daḥi kim incitmek
Rızā yok dem-ā-dem rāh-ı 'aşƙ içre 'ālem incitmek
Revā mı ādeme ādem iken hıç ādem incitmek
Gözün aç cān ƙulağın tut bu nuṭƙum dilde it pür-çin
Ne kimse senden incinsin ne sen kimesneden incin

[46a]

- 5 **Nebātī** sen isen sür' at olup dünyāyı incitdiñ
Muḥaddesde āh kim tūtī-yi ġüyāyı incitdiñ
Bulup her bir köşesinde yed-i beyzāyı incitdiñ
Kemānıñ doldurup ƙaşdıƙca ƙahrın yāyı incitdiñ
Gözün aç cān ƙulağın tut bu nuṭƙum dilde it pür-çin

⁴⁰⁰ Şair tespit edilememiştir.⁴⁰¹

Ne kimse senden incinsin ne sen kimesneden incin

Ġazel-i Nesîmî⁴⁰²

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

- 1 Meşrebidür herkese yārān olur Bektāşīler
Kimse bilmez sırların seyrān olur Bektāşīler
- 2 Şofrasında nān u ni' met toptolu şām u seher
Varını şarf etmede merdān olur Bektāşīler
- 3 Öldiler ölmezden evvel buldılar Hāḡḡı 'āyān
Zümre-i 'irfān içinde cān olur Bektāşīler
- 4 Dest-i pīrden bir ḡadeh nūş itdiler bezm-i elest
Da'imā esrük gezüp mestān olur Bektāşīler
- 5 Hācī Bektāş-ı Velīniñ bende-i⁴⁰³ efgendesi
Tekke-i 'aşḡda bugün mihmān olur Bektāşīler
- 6 Tāc-ı pelheng⁴⁰⁴ tīḡ u bend-i mürşīde teslīm olur
Ey Nesîmî sīnesi 'üryān olur Bektāşīler

[46b]

Ġazel-i Nesîmî⁴⁰⁵

Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

- 1 Mü'minün ḡalbinde rūḡ-ı cism ile cāndur 'Alī
'Ayn-ı zātullāh ile hem-vech-i insāndur 'Alī⁴⁰⁶
- 2 Hem şeri' at hem ṡarīḡat hem ḡaḡīḡat ma' rifet
Āyet-i ilm-i ledün 'ilm-ile ḡur'āndur 'Alī⁴⁰⁷

⁴⁰² Kul Nesîmî Dîvânı'nda 83 numaralı gazeldir (Öztelli, 1969: 78).

⁴⁰³ bende-i: bendesi KND

⁴⁰⁴ pelheng: pelh KND

⁴⁰⁵ Hüseyin Ayan neşrinde bu şiir bulunmamaktadır. M. Fatih Köksal makalesinde bu şiire yer vermiştir (Köksal, 2009: 133)

⁴⁰⁶ 'Ayn-ı zātullāh ile hem-vech-i insāndır 'Alī: Ayn-ı zātī ālemün hem cümle insāndur Alī MFK

⁴⁰⁷ Āyet-i ilm-i ledün 'ilmle ḡur'āndır 'Alī: Sûre-i ilme'l-yakîn hem ilm-i Kur'āndur Alī MFK

- 3 Yeryüzinde çün senüñ ismüñ ‘ Alîdür yâ Vedūd⁴⁰⁸
Gökde melekler okurlar nûr-ı Yezdândur ‘ Alî
- 4 Kim ‘ Alîyi bilmedi mel‘undur ol Mervân-ı ħar
Cennet-i Adn [u] visâl-i hûr u rıdvândur ‘ Alî
- 4 Ey Nesîmî sen bu medĥi şubĥ u şâm yâd eylegil
Şöyle ki ‘ âlemde meşĥûr dîn ü îmandur ‘ Alî

Ġazel-i Nesîmî⁴⁰⁹

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Yüzün ĥaddinde ey dilber açıldı⁴¹⁰ cümle bâbullâh
Okur anı müderrisler kelâm⁴¹¹-ı *küntü kenzullâh*
- 2 Kaşunla kirpigün zülfün beyânîñ eyleyen ‘ ârif
Bilüpdür ebcedün sırrın anuñ adıdır ehlullâh
- 3 Yüzün *el-ĥamdu lillâhdur* anuñçün yedi âyet[dir]
Yazılmış naĥş ile gör kim menem şadr-ı kelânullâh⁴¹²
- [47a] 4 ‘ Acâyib mazĥar-ı Ĥaĥdır *hüvellâhu’l-eĥad* dâ’im
Eger Ĥaĥdur disem vâcib O’dur⁴¹³ celle celâllullâh
- 5 Bu bâlâ-yı dil-ârâyı temâşâ eylemek⁴¹⁴ ey dil
‘ Aceb şüret ‘ aceb hey’et ‘ aceb Tûr-ı Kelîmullâh
- 6 *Hüve’l-evvel hüve’l-âĥir hüve’l-ĥādî hüve’l-mehdî*
‘ Alî ferzendesin cânâ⁴¹⁵ ki sensin bâ-yı *bismillâh*
- 7 ‘ Alî sensin velî sensin vaşiyy-i ĥaĥ Nebî sensin

⁴⁰⁸ Yeryüzünde çün seniñ ismiñ ‘ Alîdir yâ Vedūd: Bir yüzünde çünki ismi yâ Alî’dür yâ Alî MFK

⁴⁰⁹ Hüseyin Ayan neşrinde bu şiir bulunmamaktadır. M. Fatih Köksal makalesinde bu şiire yer vermiştir (Köksal, 2009: 132)

⁴¹⁰ ĥaddinde ey dilber açıldı: harfinde açıldı i dil-ber MFK

⁴¹¹ kelâm: beyân MFK

⁴¹² gör kim menem şadr-ı kelânullâh: gördüm aceb satr-ı kelânullâh MFK

⁴¹³ O’dur: budur MFK

⁴¹⁴ dil-ârâyı temâşâ eylemek: dil-ârâdan temâşâ eylegil MFK

⁴¹⁵ cânâ: şaha MFK

Velî gerçeklerin şâhı ki sensin cümle⁴¹⁶ Fazlullâh

- 8 Melâ'ik Âdem ü Havvâ senün nuṭṭunladur gūyâ⁴¹⁷
Nesîmî ḥasbeten lillâh Mesîh-i zât-ı Rûḥullâh⁴¹⁸

Gazel-i Dehri⁴¹⁹

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ûlün

. - - - / . - - - / . - - - / . - -

- 1 Baña bir rind ü ḥarâbat dediler
Ḥarâbatîlere ustâd dediler
- 2 Ḥarabat-ḥâneyi mesken edinmiş
Ne tesbîḥ bilir ne ṭâ'ât dediler
- 3 Dâ'im mest ü ḥarâb mey-ḥânelerde
Bu müselmân degil feryâd dediler
- 4 Şarâb içip müdâm esrâr içdiñ
Maḳṣûdı yemekdir ni' met dediler
- [47b] 5 Ne belli tersâ-yı ḥod müselmân
Ne belli terk imiş ne tâat dediler
- 6 Belini bağlamış cāndan kılupdur
Pîr-i ḥarâbata ḥizmet dediler
- 7 Ne sünneti bilir ḳaṭ'â ne farzı
Ne delîl bilir ne âyet dediler
- 8 Dâ'im esrâr yiyip kırḳar şaḳalın
Görün şol **Dehri**yi bid'âd dediler
- 9 Süleymānlık yoluñ varmaz yetirmiş
Yola gelince bu heyhât dediler

⁴¹⁶ Cümle: sırr-ı MFK

⁴¹⁷ senin nuṭṭunladur gūyâ: anuñ nutkuyla gūyâdur MFK

⁴¹⁸ ḥasbeten lillâh Mesîh-i zât-ı Rûḥullâh: hasteye Hak'dan demîd ez-nefh-i Rûḥullâh MFK

⁴¹⁹ Şair tespît edilememiştir.

Ġazel-i Nesîmî⁴²⁰*Meḥ'ulü / Mefā'îlû / Mefā'îlû / Fe'ulün*

-- ./ . -- ./ . -- ./ . --

- [48a]
- 1 'Älem yüzüne şaldı ziyâ âl-i Muḥammed
Nādān ne bilür dānā bilür ḥāl-i Muḥammed
Seyfi şaḳıyup geldi gine âl-i Muḥammed
Tā şallû 'alā seyyidinā âl-i Muḥammed
 - 2 Kemter kuluyum men 'Alīnūñ şāh-ı keremdür
Haşan başımuñ tâcı Hüseyn gözdeki nemdür
İmām-ı Zeyne'l-'abā Bākır mihr-i ḥaremdür
Tā şallû 'alā seyyidinā âl-i Muḥammed
 - 3 Gelmemişdür 'āleme Ca'fer gibi 'irfān
Olmaya Kāzım gibi bir ulu sulṭān
Güneş yüzün görüp didi Şāh-ı Ḥorāsan
Tā şallû 'alā seyyidinā âl-i Muḥammed
 - 4 Şāh Taḳī gözlerime nūr u ziyādur
İmām bā-Naḳīnūñ sāyesi zıll-ı hümādur
Haşan el-'Askerī derde devādur
Tā şallû 'alā seyyidinā âl-i Muḥammed
 - 5 Mehdī zuhūr ide ḳalmaya 'āleme perde
Yezīd olan geḫse gerek tiĝ-ı şecerde
Nesîmî medḫūñ oḳur her şām u scherde
Tā şallû 'alā seyyidinā âl-i Muḥammed

Ġazel-i Ḥatāyî⁴²¹*Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün*

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Biz ezelden tā ebed meydāna gelmişlerdenüz
Şāh-ı Merdān 'aşḳına merdāne gelmişlerdenüz
- 2 Yazmağa Ḥaḳḳıñ kelāmu'llāh-ı nāṭıḳ şerḫini

⁴²⁰ Başlıkta “gazel” denilmekle beraber manzume murabba nazım şekliyle yazılmıştır. Kul Nesîmî Dîvânı'nda 104. şiirdir (Öztelli, 1969: 91). İlk birkaç bend ortak olmakla beraber sonraki bendlerde çok fazla farklılık bulunmaktadır.

⁴²¹ Hatayî Dîvânı'nda 183 numaralı gazeldir (Ergun, 1956: 177).

Bu beyānuñ ‘ilmine Ẓur’āna gelmişlerdenüz

- 3 Ğayb-ı muṭlaḳdan temāşa hem rūḥ-ı zibā için
Bu şehādet mülkine seyrāna gelmişlerdenüz

- [48b] 4 Kā’inātın şūret-i Raḥmāna tebdīl eylerüz
Rūḥ-ı ḳudsīn rūḥıyuz insāna gelmişlerdenüz

- 5 Bir mu’anber ṭurranuñ küfrine āmennā deyü⁴²²
Ḥaḳḳa teslīm olmuşuz imāna gelmişlerdenüz

- 6 Sāḳī-i bāḳī elinden mest olup mey içmekdeyiz
Ḳaṭreye mest olmuşuz mestāne gelmişlerdenüz

- 7 Ey Ḥaṭāyī ‘ıyd-ı ekberdür cemāli dilberün
Biz bu ‘ıyd-ı ekbere ḳurbāna gelmişlerdenüz

Virānī Abdāl⁴²³

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Dilberā māhım yüzinde genc-i Ẓur‘an bulmuşum
Nokṭa-i nuṭḳ-ı ruḥında şāḥ-ı merdān bulmuşum
- 2 Sen baña viridiñ murādım yā ‘Aliyyü’l-Murṭazā
Ben saña iḳrār ideli nūr-ı imān bulmuşum
- 3 Pā vü ḳā vü jā vü kā vü aṣl-ı vüçüd lām elif
Uş Zebūr u İncil ü Tivrāt u Furḳān bulmuşum
- 4 Cümle doḳsān biñ kelāmuñ sırrı vü māhiyeti
Sendedür sende muḥaḳḳaḳ vech-i Raḥmān bulmuşum

- [49a] 5 Dīn didi lā müferriḳu-hüm beyne eḥad?
Cümleñ cisminde cānı bende yeksān bulmuşum

- 6 Dört kitābuñ ma‘nāsıdur ḥaṭṭ-ı zātın defteri
Ḥāl-i ḥaṭṭuñda mu‘ayyen faẓl-ı Yezdān bulmuşum

⁴²² deyü: deyüb HD

⁴²³ Divan neşrinde bulunmamaktadır.

- 7 Yazılı neşri minallāh zülf ü kaçun kirpigün
‘Ārızuñ şakķu’l ķamerdir māh-ı tābān bulmuşum
- 8 Yetmiş yedi ĥarfüñ sırrı hem beyānı sendedür
Şāhidin naķş-ı yüzinde ulu destān bulmuşum
- 9 Gözlerüñ ĥaţtuñda meşţur on āyet-i mübīn
Bu rumūz-ı remz içinde *Āl-i ‘İmrān* bulmuşum
- 10 Bunca eşyānuñ vücūdda ‘ilm ile seyr eyledim
Cāhilüñ cismi ölüdür onu bī-cān bulmuşum
- 11 Ey **Virānī** bu fenā-yı genc içinde bī-ġalat
Her kelām vīrān olupdur ben de vīrān bulmuşum

Beyt

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

Ey sülūkda ķatl-ı kāfir eyleyen faķr etmesin
Nefsini źabţ eyleyen ‘ālemde ġāziyim desin

[49b]

Ġazel-i Kemter Kalendar⁴²⁴

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Tekke-i ‘aşķıñ dilā ferrāşıyım ben sen nesin
Ehl-i virdiñ hem-demi sırdāşıyım ben sen nesin
Yüz yere dergāhı ‘aşķa olmuşum ĥāk deri
Āsitānıñda anıñ bir taşıyım ben sen nesin
- 2 Ol büt-i Şīrīne cān u gönülden Ferhād olup
Teşnelikdendir yedim de seng-i ġır üstād olup
Şan‘at-ı naķşıñ muşavverde bugün Behzād olup
Levh-i dilde ĥüsnünüñ naķķaşıyım ben sen nesin
- 3 Dār-ı dünyādan ferāmūş eyleyip sevdāsını
Zāhidā ġuş etmezim ben va‘de-i ferdāsını
Doldurup ‘aşķıyla yārıñ dem-be-dem şahbāsını

⁴²⁴ Şair tespit edilememiştir.

Zehr-i cāmīñ nūş edeñ ‘ ayyāşıyım ben sen nesin

- 4 ‘ Ahd ü peymānım elimde vardır ikrārım benim
 ‘ Āşıkım çünkim ezelden yokdur ikrārım benim
 Kāh gālīb kāh mağlūb olmada kārım benim
 Nefs-i bed-ḥ‘āhla şavaşım ben sen nesin

- [50a] 5 Yād olup **Kemter Kalendar** dehr içinde ismimiz
 Defter-i ‘ uşşāka taḥrīr oldu ism ü resmimiz
 Tekke-yi aşk içre ‘ üryān eyleyip bu cismimiz
 Yār içün abdāl olan Bektāşīyım ben sen nesin

Güfte-i Şīrī⁴²⁵

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

-. - - / -. - - / -. - - / -. -

- 1 Men dilā anı kadīmim⁴²⁶ cān içinde bülbülüm
 Ol elest bezmindeki mestān içinde bülbülüm
 Āşiyān-ı tende ḥod cānān içinde⁴²⁷ bülbülüm
 Derdmendim dertliyim devrān içinde bülbülüm
 Hem gürūhu naci-i zişān içinde bülbülüm
- 2 Men ‘ aref esrārını gerçi nihān etmez miyim
 Kāl ile ḥāl ehlini amma imtiḥān etmez miyim
 Kellimünnās(?) muḳteżāsınca zebān etmez miyim
 İhtiyār-ı kenz-i maḥfīyım ‘ ayān etmez miyim
 Kuş dilin fehmi eyliyen ‘ irfān içinde bülbülüm
- 3 Mağz-ı Qur’ān bā-yı Bismillāh imiş gūş eyledim
 Kufl u bāb-ı mānī-yi miftāhını hūş eyledim
 Seyr edip seb‘ ul-meşānī bezmini gūş eyledim
 Bāde-i ‘ aşkıyım naşīb oldu şükür nūş eyledim
 ‘ İlmü’l-esmā benim cān içinde bülbülüm
- [50b]
- 4 Kuḥl-i ‘ ibret ile açdım ‘ ayn-ı dil-bünyānı men

⁴²⁵ Divanına ulaşamadığımız şairin bu şiiri SNE’de yer almaktadır (Ergun, 1956: 122).

⁴²⁶ anı kadīmim: nuru kadimim SNE

⁴²⁷ ḥod cānān içinde: canım can içinde SNE

Başmışım *innā hedeynāhus sebīle*⁴²⁸ pāyı ben
Semme vechullāh fevt eyledim sevdāyı ben
 Seyyidim ta' līm edip fehm eyledim esmāyı ben
 Murṭazānīn sırıyım pīrān içinde bülbülüm

5 Cümle ṭā' atdan cihānda el yumaḡ evvel⁴²⁹ yudum
 Tövbe urdum hem derūnum pāsına şayḡal yudum
 Bāḡuşuş seyrānı çeşmimden yüzüm evvel yudum
 Şükrilillāh kim hayatım çeşmesinden el yudum
 Ṭayyib ü ṭāhir olan rindān içinde bülbülüm

6 Çünkü **Şīrī** rāh-ı Ḥaḡḡa eyledi 'avn-i 'azīm
 Ḥaḡḡa tefvīz eyleyip ḡod şerr-i *seyṭānī'r-racīm*
 Fātiha içre okuyup kenzi *Raḡmānī'r-raḡīm*
 Bulmuşum ḡod menzil-i⁴³⁰ hāzā *şırāṭı'l müstaḡīm*
 Zāhidā inkārı ḡoy vildān içinde bülbülüm

⁴²⁸ Bendde İnsān Sûresi 3. ayet iktibas edilmiştir. Meali şu şekildedir: “Şüphesiz biz onu (ömür boyu yürüyeceği) yola koyduk. O bu yolu ya şükrederek ya da nankörlük ederek kat eder.” (Altuntaş ve Şahin, 2013: 669).

⁴²⁹ el yumaḡ evvel: elim ezel SNE

⁴³⁰ Bulmuşam ḡod menzil-i: Cennet içre menzilin SNE

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MİLLİ KÜTÜPHANEDE KAYITLI 06 HK 252/1 NUMARALI MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR VE FEVÂ‘İD MESTAP‘A GÖRE TASNİFİ

Yer Numarası: Ankara Milli Kütüphane, Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 06 Hk 252/1, Mecmû‘a-i Eş‘âr ve Fevâ‘id

Nüsha Tavsifi: Ankara Milli Kütüphane Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi koleksiyonunda 06 Hk 252/1 numarasıyla kayıtlı olan Mecmû‘a-i Eş‘âr ve Fevâ‘id, 154x110 mm ölçülerinde olup 147+5 yapraktan oluşmaktadır. Zencirekli meşin cilde sahiptir. Başta fihrist kısmı bulunmaktadır. 99b-117b arası boştur. Fiziki bakımdan oldukça iyi durumda olan mecmua siyah mürekkep kullanılarak “rika” hattıyla yazılmıştır. Sayfa numaraları ve mahlaslar yazılırken kırmızı mürekkep kullanılmıştır

Tablo 3.1. Mecmuanın MESTAP'a Göre Tasnifi

Yaprak Numarası	Mahlas	Matla' beyiti/ bendi	Makta' beyiti/ bendi	Nazım şekli/birimi	Vezin	Açıklamalar
1a	‘Askerî	Çalınmadı inkârımız ikrâra gelmişlerdenüz Terk idüp ağıyarı biz dildâra gelmişlerdenüz	<i>Küntü kenzün</i> sırrına mahrem olupdur cânımız ‘Askerî vaḥdet ilinden yâre gelmişlerdenüz	Gazel/7	- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Başlık: Gazel Askerî Divânı’ndaki 85. gazeldir.
1a-1b	Ḥâtem	Ağladır bülbül gibi her demde âh u devrân beni Şâd u hurrem eylemez nâşâd eder her ân beni	Ḥâtem'im râz i dilim yoktur cihânda bir bilen Derd-i ‘aşk-ı çekmeyen söyletmesin her ân beni	Gazel/6	- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Başlık: Gazel
1b-2a	‘Askerî	Meskenüm zâhid şorarsan dâ'imâ mey-ḥânedür Kim riyâdan ḥâlidür gerçi ki ḥum-ḥânedir	Deyr-i dilde bir büt-i ra' nâya virdüm gönülümü ‘Askerî der secdegâhum dem-be-dem ol ḥânedür	Gazel/7	- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Başlık: Gazel Askerî Divânı’ndaki 59. gazeldir.
2a-2b	Niyâzî	Saṇa ‘âşık olan diller n’ederler ḥur u ḡilmânı Cemâliñ seyr eden ‘âşık n’eder ol bâḡ u rıḍvânı	Niyâzî kaldı hayrette yanar ol nâr-ı fırkatde Düşüp bu dâr-ı ḡurbetde dün ü gün eyler eḡḡânı	Gazel/5	- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Başlık: Gazel
2b-3a	‘Askerî	Rabbûni görmek dilersen sûret-i insâna bak Aḡsen-i takvîm yüzinden şîret-i rahmâna bak	Ma' den-i ‘ilm-i ledündür ‘Askerî zâhid bugün Ḳudretu'llâhdan gelen dilindeki ‘irfâna bak	Gazel/ 8	- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Başlık: Gazel Askerî Divânı’ndaki 101.gazeldir.
3a-4a	Virâni	Biz ki Rûm Abdâliyuz serdârımız Kızıl Veli Cismimüzde şu'le-i envârımız Kızıl Veli Bülbül-i şeydâ biziz ḡülzârımız Kızıl Veli Dînimüz imânımız ikrârımız Kızıl Veli Nûr-ı Aḡmed Ḥaydar-ı Kerrârımız Kızıl Veli Çande baksañ dem-be-dem didârımız Kızıl Veli	Ey Virâni koyma elden dâmenün şâhın müdâm Tâ olasin gün be gün şâhın yolında müstedâm Kim bu medḡi yâd idüp şâm u seḡer yâ imâm Cedd-i evlâdñ ḡaḡḡ-çün sen anı eyle tamâm Nûr-ı Aḡmed Ḥaydar-ı Kerrârımız Kızıl Veli Çande baksañ dem-be-dem didârımız Seyid ‘Alî	Müseddes/7	- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Başlık: Gazel Virânî Abdal Divânı’nda 420 numaralı müseddestir.
4b-5a	Vekîlî Baba	Mazḡar-ı feyzi ilâhî maḡzen-i ‘ilmi ledün Bende-i ‘âl-i Muḡammed Muşṡafâ Fâtîḡ Baba	Merḡad-ı pâkine hadi yaz diyü geldi ḡitâb Arzu etdi Ḥüseyni rûḡ-ı pâk-i Muşṡafâ	Gazel/9	- . - - / . . - - / . . - - / . . -	Başlık: Târîḡ-i Vekîlî Baba
5a-6b	Ṣâhirâ	Sâḡiyâ mey şun bize âdem atânñ ‘aşḡına Menzil-i levlâke levlâk Muşṡafânñ ‘aşḡına Sâḡi-i kevşer ‘Alî müşḡül küşanñ ‘aşḡına Mey-i seḡîd ver Ḥasan ḡulḡ-ı Rızânñ ‘aşḡına	Varlḡına âl u evlâdın cihân buldu şebât Anlarıñ sırrı ile şâḡım küşâd oldu nikât Zinde oldu mürde diller cisme erişdi ḡayât Olmaḡ istersen saṇa dil himmet-i şâḡ-ı velât	Muhammes /13	. . - - / . . - - / . . - - / - -	Başlık: Sâḡî-nâme ḡüfte-i Ṣâhir

		Şun şarâb-i la'li şâh-i Kerbelânın 'aşkına	Ṭâhirâ cânın fedâ kıl Hânedânın 'aşkına			
6b-7a	Ca'ferî	İrişdi tecellî yine uş nûr-ı 'Alî'den Esrâr-ı Nebî oldı 'ayân cism-i velîden	Ey Ca'ferî buldın ebedî devlet-i câvid Gerek saña 'inâyet nazarı irdi 'Alî'den	Gazel/7	-. / . - . / . - . / . -	Başlık: Ca'ferî
7a		Ey dil tû çerâ muṭî'-i sübhân ne-şodi Ve-z kerde-i fil-i bed peşimân ne-şodi Şûfî fakıh ü zâhid ü danişmend În cümle şodi velî Süleymân ne-şodi				Başlık: yok Bu şiir farsçadır.
7a-7b	Ca'ferî	Ger hâlâş olmak dilersen <i>vesvâs-ı ḥannâs</i> dan İhtiyâr-ı 'uzlet et kaç'-ı nazar kıl nâsdan	Çünkü yok olmaktadır var olmak cihânda Ca'ferî Bil tecrid şükriyi ikrâh eyleme iflâsdan	Gazel/5	. - - / - . - / . - - / - . -	Başlık: Gâzel Müntezir Ca'ferî Divânı'nda bulunmamaktadır.
7b-8a	Ca'ferî	Bendeyüz bir şâha kim bu 'âlemün sultânıdır Kâinatın serveri bil ki cihânın cânıdır	Ca'ferî çün münşi-i 'ilm ü 'ameldür ol velî Aña kim pey-rev olursa ol alîm-i Rabbânîdür	Gazel/8	. - - / - . - - / - . - / - . -	Başlık: Gâzel Müntezir Ca'ferî Dîvânı'nda bulunmamaktadır.
8a-8b	Ca'ferî	Elḥamdülillâh kim bizim Ḥaydardur sultânımız Ḳurbân anuñ 'aşkına hem başımız cânımız	Ey Ca'ferî gam yimegil ni'dem ne kılam dimegil Çün rahmetin 'âm eyledi mü'minlere Rahmânımız	Gazel/13	. - . - / - . - . / - . - / - . - -	Başlık: Gâzel Ca'ferî Dîvânı'ndaki 60. gazeldir
8b		Şafdır zemm 'ârif ayık lebbü yâd Akıp âb-ı lâğıye az me'a irfân				Başlık: Beyt
9a-9b	Ca'ferî	'Adl ile çünki Mehdî-i gayb ola âşikâr Zulm-i 'adûyî def ide elṭâf-ı Kirdigâr	Faḫrın mezîd olsun eyâ Ca'ferî senün Kim ehl-i beyt-i Aḥmed ile kılduñ iftiḫâr	Gazel/11	. - . / - . - / . - . / - . -	Başlık: Gâzel Ca'ferî Divânı'ndaki 82. gazeldir.
9b-10a	Nesîmî	Tâ ezelden biz bu 'aşkuñ serveriyüz Ṭarîḳ-i ehl-i fazlun rehberiyüz	Nesîmî yim mevâlî âl-i Ḥayder 'Alînün Ḳamberinün Ḳamberiyüz	Gazel/10	. - - / . - - / . - -	Başlık: Gâzel-i Nesîmî
10a-10b	Ca'ferî	Beni mest eyledi nûr-ı Muḥammed 'aşkı Ḥaydardan Sâkî hem ḥamruñ içirdi 'Alî'niñ desti kevşerden	Yezidün cânına la'net kılırsan Ca'ferî dün gün Teberrânı unutmağıl murâdını iste Ḥaydardan	Gazel/10	. - - / . - - / . - - / . - - -	Başlık: Gâzel Müntezir Ca'ferî Divânı'nda bulunmamaktadır.

10b-11a	Niyâzî	Ey dost bugün mürşid-i ebrâr ‘ Alîdir Hem Hâdi-i muṭlaḳ Hem ‘ ilm-i hüner kâşif-i esrâr ‘ Alî’dir Bir nükte-i muḡlaḳ	Ol Kamberiniñ Kamberi şıdķile Niyâzî Şâhın etegini tut Şem ü kamer ü kevkeb ü seyyâr-ı ‘ Alîdir Hem çarḫ-ı mu’ allāḳ	Müstezad/1 0	-- ./-- ./ -- ./-- -- ./--	Başlık: Müstezâd-ı Niyâzi Niyâzi mahlasını kullanan hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.
11b		Sen Süleymân rütbe bir şâh-ı Celîlü’ş-şânsın Sâir erbâb-ı kerem yanında bir ıarıncağır	Luṭf edip bu tuḫfe-i nâçizimi eyle ḳabul Tuḫfesi ıarıncağın çün kendi miktarıncağır	Kıt’a/2	-. - - / -. - - / -. - - / -. - -	Başlık: Kıt’a Hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.
11b-12a	Virânî Abdâl	Du’ a-güyem erenler men be-gâyet Baña ta’ n idene Ḥaḳ ede raḫmet	Urun taşı Virânî Abdâla her dem Ḳayırmaz dest-girîdir velâyet	Gazel/11	-. - - / -. - - / -. - -	Başlık: Gazel Virânî Abdâl Dîvânı’nda 353. gazeldir.
12a		Ber-seri mihr-dâret şad şeref Astân-ı Ḥazret-i Şâh-ı Necef		1		Başlık: Beyt Bu şiir Farsçağır.
12a-12b	Virânî	Ey gönül içmek dilersen câm-ı Cem Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem Bu kelâmım virdüñ olsun dem-be-dem Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem	Fırşatı fevt eyleme vırme yile Gitdi elden bir daḫa girmez ele Ey Virânî dem bu dem geldi dile Dem bu demdir dem bu demdir dem bu dem	Murabba/9	-. - - / -. - - / -. - -	Başlık: Virânî Virânî Abdal Dîvânı’ndaki 358. Numaralı murabbadı.
12b-14a	Virânî	Gel istersen sa’ âdet şonı ḫayrı Naẓar ḳıl cân gözüyle gör bu sırrı Gözün aç baḳ ne var ‘ âlemde ayrı Hemân şâhı gör hiç görme ğayrı Nuşayriyem Nuşayriyem Nuşayrı Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı	Virâniyim bu yolda cân-nişarım ‘ Âliye ‘ aşḳ ile aḳl ile yârim Nuşayriyim ki bu ḳavle uyarım Gerek zerre zerre olsa pârim Nuşayriyem Nuşayriyem Nuşayrı Ne ölmüşem ne sağım ne şayrı	Müseddes/1 5	-. - - / -. - - / -. - -	Başlık: Yok Virânî Abdâl Dîvânı’ndaki 308 numaralı müseddestir.
13b-15a	Ḥatâyi	Lâyı iskât eyleyip bir bilmeyen illâsını Bilmedi nefy ile işbâtın nedir ma’ nâsını Vâdi-i ‘ işyânda ḳaldı aınmadı Mevlâsını	Vaşf-ı yâre ey Ḥatâyi söz demek şanımdadır Cilveler ḳılmaḳ benim tab’ -ı suḫan-danımdadır Hemdemim hem meşrebim derd ü belâ yanımdadır	Terci-i bend/4	-. - - / -. - - / -. - - / -. - -	Başlık: Terci’-i Bend Ḥatâyi

		Āb-ı tevḥīd ile zāhir kılmadı a‘zāsını İçmedi bezm-i elestīn bâde-i ḥamrāsını Açmadı nūr-ı hidāyet çeşm-i nâ-bināsını Görmedi gün taşrasından leyletü‘l-esrāsını Bulmadı rāh-ı yakının menzil-i â‘lāsını Ka‘be kaysevnin yanıldı kurb-ı ev ednāsını Fazl-ı yezdân silmedi dil şafḥasından pāsını Müftü-i ‘aşk böyle vermişdür bu sırr-ı fetvāsını Yâ çek el serden yâ cıñlatma ‘aşkın tāsını	Yâr için ölmek benim âyīn ü erkânımdadır On sekiz biñ ‘âlemin esmâsı divânımdadır Kâinatın şâbitâtı kaşr u evvânımdadır Sâye salmağ üstüme mihr-i dirahşânımdadır Muştafânın ümmetiyim derdi dermânımdadır Hem ‘Alîy-yel-Murtezânın derdi dermânımdadır On iki şehzâde imlâsı pinhânımdadır Müftü-i ‘aşk böyle vermişdir bu sırr-ı fetvāsını Yâ çek el serden yâ cıñlatma ‘aşkın tāsını			Hatâyî Dîvânı’ındaki numaralı Tercî-i Benddir (Ergun, 1956: 198).
15a		Yâra yol iki kâdemdir birisini câna baş Çünkü geldin bu meydâna ayâğın merdâna bas		1		Başlık: Beyt
15a		Namâz ‘âşıkâna terk-i vücûd est Namâz zâhidâna ruku‘ sücûd est		1		Başlık: Beyt Bu şiir Farsçadır.
15b-16a	Virânî	Biz Urum Abdâliyuz ‘âlemde burhânilerüz Nokta nokta ḥarf be ḥarf tevîl Qur’ânilerüz Aşlımız rûḥ-ı mücerred fazl-ı Yezdânilerüz Baş açık ser-pâ bürehne şâhı-merdânilerüz	Faḥr eyle çün-kim bizim oldu Virânî ismimüz Levḥ-i dilde yazdılar zerrin kalemle reşmimüz Zîynet itdik rengarenk altun bitikle cismimüz Baş açık ser-pâ bürehne şâh-ı merdânilerüz	Murabba/7	- - - / - - - / - - - / - -	Başlık: Virânî Virânî Abdal Dîvânı’ında 159.şiirdir.
16a-16b	‘Ârif	Kadrim ola pertev şeref-i nâd-ı ‘Alîden Nuşrat bulayım dem-be-dem imdâd-ı ‘Alîden Meydân-ı muḥabbetdeki feryâd-ı ‘Alîden Şehzâde-i ‘Alî iki şemşâd-ı ‘Alîden Yâ Rab beni dūr eyleme evlâd-ı ‘Alîden	Evşâf-ı ‘Alî oldu benim ma‘den-i kânım Evlâd-ı ciğer-pâresidir cân u cânânım ‘ Ârif dil-i erbâb-ı ḥaḳîkatde mekânım Bu nuṭḡ-ı şerîf oldu benim vird-i zebanım Yâ Rab beni dūr eyleme evlâd-ı ‘Alîden	Muhammes /5	- - . / - - . / . - - . / . - -	Başlık: Gâzel-i ‘Ârif Kethüdazâde Ârif Efendi Dîvânı’nda yer almamaktadır.
17a	Ḳaygusuz Abdâl	Derdiyle cânım yandı bu dermâna irince Cism [ü] şüretim kalmadı tâ câna irince	Boyanmış idim Ḥaḳ derdiyle Ḳaygusuz Abdâl Bî-müşkül idim müşkülüm ihsâna irince	Gazel/6	- - . / - - . / . - - . / . - -	Başlık: Ḳaygusuz Sulṭân

						Bu şiir, Abdurrahman Güzel'in hazırladığı "Kaygusuz Abdâl Külliyyatı"nda bulunmamaktadır.
17a-17b	Şâh Tahmâs	Şâh-ı Merdân devletinde geydügüm nârencidür Nâre karşı durmazam zîrâ beni nâr incidür	Şâh Tahmâs am cihânda Şâh 'Alînün nesliyim Yâr ile yâr olmuşam şanma beni yâr incidür	Gazel/5	- . - / - . - / - . - / - . -	Başlık: Şâh Tahmâs
17b-18a	Qasımî	Dürr-i deryâ-yı me' anî genç-i pinhân nokţadır Feyz-i envârî Hudâ cân içre cânân nokţadır Kenz-i esrâr-ı ilâhî 'ilm ü 'irfân nokţadır Harf-i bismillâh ile ayât-ı Qur'an nokţadır	Noқта-i tâc-ı serimdir çârdeh-i ma' şum-ı pāk Çâker-i Âl-i 'abâyım hâk-pây-ı sine-çāk Bâb-ı Hayderde Qasımî dâim ol hâkiyle hâk Şîr-i Haq Şâh-ı Velâyet fażl-ı Yezdân nokţadır	Murabba/1 2	- . - / - . - / - . - / - . -	Başlık: Qasımî
19a-19b	Qasımî	Sırr-ı nihânım velî seyr-i Hudadan gelmişim Hâlîka ikrâr edip <i>çalû belâdan</i> gelmişim	Kevne mihmânem Qasımî geldüm ez-mülk-i 'adem Ser-güzeştümdür bu deñlü mâcerâdan gelmişim	Gazel/16	- . - / - . - / - . - / - . -	Başlık: Güfte-i Qasımî
20a		Qahr-ı dehriyle ... ⁴³¹ tûti ğurâba hem-nişin Yine şükr-i ğurâb eyler ğarâbet bundadır			- . - / - . - / - . - / - . -	Başlık: Ferd
20a		'Azm-i pirinden ... ⁴³² istedi aldı uşul Sen baña dersin kızılbaş men derim şıdk? Resûl				Başlık: Yok
20a-20b	Qaygusuz Abdâl	Âdem demek ey h'âce bü yu şakâl degül Şaç u şakâl gözetmek ma' nâda eyu kâl degül	Cümle 'âlemün hemân maqşûdı insân imiş Söyleyeni gör nedür Qaygusuz Abdâl degül	11	- . - / - . - / - . - / - . -	Başlık: Qaygusuz Abdâl Bu şiir, Abdurrahman Güzel'in hazırladığı "Kaygusuz Abdâl Külliyyatı"nda bulunmamaktadır.

20b-21b	Ḳamberî	Ey şâh-ı mülk-i velâyet ey Hâkkin kûdret eli Asitânın ‘ izzetine yüz sürüp dediñ belî Ravza mıdır eşiğñ yâ bâğ-ı rıdvânñ güli Zikriñ okur cân u dilden her seher cân bülbuli Es-selâm ey hâdî-i râh-ı Hudâ nesl-i ‘ Alî Es-selâm ey kuṭb-ı ‘ âlem Hacı Bektâş-ı Velî	Şâhı Taķî vü bâ-Naķî bedr’el-ḡucâ ḥaḳķıçün ‘ Askerî Mehdî-i şâhib-zamanıñ ḥaḳķıçün Sûre-yi Tâha vü Yâsîn Hel Etânıñ ḥaḳķıçün Raḥmet eyle Ḳamberî ye ḥânedânıñ ḥaḳķıçün Es-selâm ey hâdî-i râh-ı Hudâ nesl-i ‘ Alî Es-selâm ey kuṭb-ı ‘ âlem Hacı Bektâş-ı Velî	Müseddes/7	- . - . - / - . - . - / - . - . - / - . - . -	Başlık: Selâm-nâme-i Ḳamberî
22a-22b	Virânî	Biz Urûm Abdâliyuz Haydardurur sultân bize Muştafânıñ fakridür uş dîn-ile îmân bize	Ey Virânî fazlı-ı Ḥaḳķuñ sırrını bir zerrece Fehm idenden keşf olupdur ma’ nâ-yı Ḳur’ân bize	Gazel/12	- . - . - / - . - . - / - . - . - / - . - . -	Başlık: Ğazel-i Virânî Sultân Virânî Abdal Dîvânı’nda 345 numaralı gazeldir.
22b		Erligiyle çün vara mağlûb ola bir er zene Ḳıymeti gevher olursa olmağıl bi er zene			- . . - / - . . - / - . . - / - . . - -	Başlık: Beyt
22b-23a	Ḳalender	Ḥamdülillâh ol Hüseyîne cân olan cânlardanız Kerbelâ deştinde şol ḳurbân olan cânlardanız	Şâh-ı evvânıñda Ḳalender dedi pîrlar ismimiz Kerbelâ deştinde şol ḳurbân olan cânlardanız	Gazel/5	- . - . - / - . - . - / - . - . - / - . - . -	Başlık: Ğazel-i Ḳalender
22b-23a	Ḳalender	Her ne gelirse Ḥakdan şükr it beşâret eyle ‘ Ârife bir söz hemân besdir işâret eyle	Ḳalender dervîş isen geç benlik menzilinden Niyâz u miskinligi kendüne ‘ âdet eyle	Gazel/7	- . - . - / - . - . - / - . - . - / - . - . -	Başlık: Ğazel-i Ḳalender
23b-24b	Virânî	Cevâbım ğuş-ı cân eyle işit ey tali’ -i mes’ûd Yüzüñ harfinden açıldı cihânda her ne var mevcûd Eger serçe degilseñ sen bu ‘ anka loḳmasın gel yûd Hüve’l evvel hüve’l-âḥir yüzünden ḳible-i ma’bûd Bu ma’ nâyı ḥadîşinde buyurmuş Aḥmed ü Maḥmûd Cihâna gelmeden cânâ hemân dîdâr imiş maḳşûd	Virânî niñ ezel ebed bu oldu ahd u ikrârı Hemân bir loḳma bir hırķa ola bu dünyâda kârı Budur bu ehl-i ‘ işyânıñ murâdı istegi vârı İki ‘ âlemde maḳşûdı ‘ Alî vü âl-i dîdârı Bu ma’ nâyı ḥadîşinde buyurdı Aḥmed ü Maḥmûd Cihâna gelmeden cânâ hemân dîdâr imiş maḳşûd	Müseddes/7	- . - . - / - . - . - / - . - . - / - . - . - -	Başlık: Ğazel-i Virânî Virânî Abdal Dîvânı’nda 409 numaralı müseddestir.
24b-25a	Virânî	Görmüşüm ‘ ayne’l-yâķîni sırr-ı zâtımdur ‘ Alî Fazl-ı Ḥaḳdan keşf olan ḥaṭṭ-ı şifâtımdur ‘ Alî	Çünki meyyit olmuşım ḳaḳpup namâzım ḳılmışım Men Virânî dervîşim heft deh şalâtımdur ‘ Alî	Gazel/7	- . - . - / - . - . - / - . - . - / - . - . -	Başlık: Ğazel-i Virânî Abdâl Virânî Abdal Dîvânı’nda 195 numaralı gazeldir.

25b-25a	Virānī	Gel ey ma‘būd u maḫṣūdum senüñle ‘ahd amān olsun Yolıña başıyla cânım nigārā tercümān olsun	Virān Abdāl haḫīrindir taraḫḫüm eylemek senden Kerimā raḫmetüñ çokdur bi-ḫaḫḫ-ı ḫānedān olsun	Gazel/ 7	. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Başlık: Ğazel-i Virānī Abdāl Virānī Abdal Dīvānı’nda 261 numaralı gazeldir.
25a-25b	Ca‘ferī	Ma‘rifet nūrına ğarḫı ıdeyi Ḥaḫ cānımız Gösterür cān gözine şu‘le-yi peymānemizi	Yine bu Ca‘ferī ye irdi ḫayāt-ı ebedī Çünkü feth etdi Hızır çeşme-i ḫayvānımız	Gazel/7	. . - - / . . - - / . . - - / . . - -	Başlık: Ğazel-i Ca‘ferī Ca‘ferī Dīvānı’nda bulunmamaktadır.
25b-26a	Virānī	Bugün mātem günü meydān bizimdür Dökilen yerlere bu ḫān bizimdür	Virānī dem bu demdir devrān bu dem Severiz dem bizim devran bizimdür	Gazel/9	. - - - / . - - - / . - -	Başlık: Ğazel-i Virānī Abdāl Virānī Abdal Dīvānı’nda 280 numaralı gazeldir.
25b-27a	Virānī	Bugün fażl-ı Ḥudānuñ perveriyüm Kelām-ı vaḫy-ı Ḥaḫḫuñ ezberiyüm	Virānī yim sözü budur muḫaḫḫaḫ Muḫibb-i ḫānedānıñ kemteriyüm	Gazel/21	. - - - / . - - - / . - -	Başlık: Ğazel-i Virānī Abdāl Virānī Abdal Dīvānı’nda 243 numaralı gazeldir.
27a-27b	Nesīmī	Ey gönül bī-vücūddan cān umarsın ne ‘aceb Bī-keremden luṭf-ıla iḫsān umarsın ne ‘aceb	Ey Nesīmī bī-vefādan umma sen resm-i vefā Bī-vefādan ‘ahd ile peymān umarsın ne ‘aceb	Gazel/9	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Seyyid Nesīmī
27b-29a	‘Arşī	Murādım kimseden yok tā ebed fażl-ı Ḥudādandır Şefā‘at umduğum rüz-i cezāda Muṣṭafādandır	İdinmezler ricā aṣlā olardan ğayre zirā kim Muḫibb-i ḫānedānın ḫāceti āl-i ‘Ābādandır	Gazel/14	. - - - / . - - - / . - - - / . - - - -	Başlık: Dīvāzdeh-i ‘Arşī ‘Arşī Dīvānı’nda Kasideler bölümünde yer alan 5. şiiirdir(Kahraman, 1989: 64).
28b-29b	Āgahī	Tevellāsın teberrāsın bilen abdāla ‘aşḫ olsun Temennāsın tesellāsın bulan abdāla ‘aşḫ olsun	Yine ey Āgahī bu tarz-ı dervīṣāne nazm etdiñ Hezārān ḫüs-n-i hemtāsın bilen abdāla ‘aşḫ olsun	Gazel/16	. - - - / . - - - / . - - - / . - - - -	Başlık: Āgahī
29b-30b	Ḳanberī	Ey mäh-i burc-ı hidāyet vāy imām-ı pişvā Āsitān-ı ‘izzetindir secdegāh-ı evliyā Ḥāk-i dergāhıñ olupdur cism ü cāna ṭutiya Eşiginde etdiler ervāh-ı ḳuds-ı ilticā Es-selām ey nūr-ı çeşm-i Muṣṭafā vü Murṭazā	Ḳurretü’l ‘ayn-ı Nebīsın ey imām-ı serverī Meşhed-i pākiñ durur nūr-u Ḥudānıñ mazḫarī Eşigine baş koyanlar kıldı ḫacc-ı ekberī Ḳıl şefā‘at geldi ḳapun üzre Ḳanberī Es-selām ey nūr-ı çeşm-i Muṣṭafā vü Murṭazā	Müseddes/7	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Selām-nāme-i Ḳanberī

		Es-selâm ey hazret-i şâh u şehîd-i kerbelâ	Es-selâm ey hazret-i şâh u şehîd-i kerbelâ			
30b-31a	Haṭâyî	Beni ser-mest hayrân eyleyeñ şâh Gönül şehrinde seyrân eyleyeñ şâh	Haṭâyî gice gündüz şâh çağırur Yarın maḥşerde divân eyleyeñ şâh	Gazel/7	. - - - / . - - - / . - - - / . - -	Başlık: Ğazel-i Haṭâyî Haṭâyî Divân'nda 128 numaralı gazeldir(Ergun, 1956: 146).
31a	Haṭâyî	Menem kim bu zamâna şimdi geldüm Devrân oldum devrâna şimdi geldüm	Ḥavâric aşlını kıymam cihând Haṭâyîyim bürhâna şimdi geldüm	Gazel/9	. - - - / . - - - / . - -	Başlık: Ğazel-i Haṭâyî Muhsin Macit neşrinde 265 numaralı gazeldir (Macit, 2017: 446).
31b	Haṭâyî	Ulû lâf eyleyen meydâna gelsün Muḥannet gelmesin merdâne gelsün	Haṭâyî ḥastedür kân-ı şehâvet Ḥaberdür dertliler dermâna gelsün	Gazel/9	. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Başlık: Şâh Haṭâyî Sadeddin Nüzhet Ergun neşrinde bulunmayıp Muhsin Macit neşrinde 305 numaralı gazeldir (Macit, 2017: 471).
31b	Nesîmî	Cânâneyi ben sevdigimi cân daḥi bilmez Cânım seveni dünyâda cânân daḥi bilmez	Fehm eyle Nesîmî bu sözüñ ma' nâsını kim Bu kuş dilidür bunu Süleymân daḥi bilmez	Gazel/6	- - . / . - - . / . - - . / . - -	Başlık: Nesîmî Ḥazretleri
32a-32b	Fâriğ	Gel ey ḥasta şerâb-ı ışk nâb-ı Muştafâdan iç Efendim sâķî-i kevşer 'Alîyyü'l-Mürtezadan iç	Şaķın Fâriğ ayağın kesmesin meyhâne yanından Şunar Selmân u Kamber iç hemân 'Al-i 'Abâdan iç	Gazel/13	. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Başlık: Fâriğ
32b	Fâriğ	Dilâ biz bende-i 'al-i 'abâyız nâmımız vardır 'Aliyyü'l-Murtaẓâ Ḥaydar gibi nâmımız vardır	İçenler bir kadeh destimizden biz yâriyız Fâriğ Tolu peymânedir elde hazârân câmımız vardır	Gazel/5	. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Başlık: Ğazel-i Fâriğ
33a-33b	Râşidâ	Bilmediler kâdrini âl-i Resûlün câhilin Yitdiler bunca ihânet sözde onlar müslimîn Görmedi öyle gürûḥ çeşm-i semâvât u zemîn Gelmedi gelmez daḥi dünyâya böyle ḥâ'inin Az gelir maḥz-ı Yezîd-i kâfire lafz-i la'în	Dü cihânda bulmak istersen eger emn ü amân Râşidâ dün eşk-i çeşmin eyleyip ah u figân La'net it da'im Yezîde eyleme şekk ü gümân Ḥûb demiş bu maṭla'yı bak bir muḥibb-i ḥânedân Az gelir maḥz-ı Yezîd-i kâfire lafz-i la'în	Müseddes/ 5	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Ğazel i Râşid

		Cânına sıçsın kilâb evvelîn ü ahiriñ	Cânına sıçsın kilâb evvelîn ü ahiriñ			
33b-34b	Sâkini	Ey taleb-i yâr edenler şehr-i berberden şorun N‘al-ı pâ-yı raḥşanı baḥr ile birden şorun Ḳadd-ı bâlâsın anıñ naḥl-i şanevberden şorun Tâḳ-ı ebrûsun görüb mihrâb u minberden şorun Bî-nevâya luṭf u iḥsânımı ḳamberden şorun	İsmiñi baḥrın içinde vaşıf eder cümle semek Yerde insân gökde anıñ medḥini eyler melek Her dü çeşmi olâ a‘mâ her kim eder aña şek Şevḳ ile devir eder gökde anıñ çarḥ u felek ‘Arş ile kürsi revân u heft aḥterden şorun	Muhammes /8	-. - - / - . - - / - . - - / - . -	Başlık: Güfte-i Sâkini
35a	Ġalib	Şanman bizi kim beste-dil-i nefs-i ğavîyiz Ḥâk-i ḳadem-i Âl-i ‘Abâ Muṣtafavîyiz Ne ḥavf-ı emîrân biliriz ne bedevîyiz Râzî-şüde-i ḥükm-i Murtażavîyiz İḳrârımıza ser verimiz ‘ahde ḳavîyiz Biz şâh-ı velâyet ḳuluyuz hem ‘Alevîyiz	Yokdur bize tekdir Ḥavâricde liyâḳat Ednâmız eder ‘âlemleri bir laḥzâda dehşet Ammâ n‘edelim böyle imiş ḥükm-i meşîyyet Cân fedâ eylesek Ġalibâ ne sa‘âdet İḳrârımıza ser verimiz ‘ahde ḳavîyiz Biz şâh-ı velâyet ḳuluyuz hem ‘Alevîyiz	Müseddes/5	- - . / . - - . / . - - . / . - -	Başlık: Ġazel i Ġalib Şeyh Galib Divânı’nda yer alan 3 numaralı müseddestir (Kalkışım,1992: 258).
35b	Nesîmî	Ḳıluñ her nesneyi emr-i Ḥudâdur Bu remze irmeyenler uyḥudadır	Nesîmîyim Yezîde la‘netim var Velî gerçeklere cânım fedâdur	Gazel/17	. - - - / . - - - / . - -	Başlık: Nesîmî Ḥazretleri
36a	Virânî	... ⁴³³ bugün bir şâh-ı ḥübân olasın sen Cismümde olan cânıma cânân olasın sen	Virânî sözün diñler isen cân-ı gönülden ... ⁴³⁴ eyleyesin vârim virân olasın sen	Gazel/7	- - . / . - - . / . - - . / . - -	Başlık: Ġazel-i Virânî Abdâl
36a-36b	Ḥâkî	Râz-ı yâr-ile muḥabbet göre nedir göre ne Bâde-i ‘aşḳı ne lezzet göre nedir göre ne	Ḥâkîya sivri seniñ ehline sâz olsa gerek İşbu esrârın ne ḥikmet göredir göre ne	Gazel/5	- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Başlık: Ġazel-i Ḥâkî
36b-37a	‘Arşiyâ	Sâkiyâ el-ân bezm-i ‘işreti âmâde ḳıl Faşl-ı güldür sāḡarı al destîne ber-bâde ḳıl	‘Arşiyâ pîr-i muḡanınıñ tūt ḳulaḳ irşâdına Ḥalḳa-i rindâne kendin şâhib-i seccâde ḳıl	Gazel/5	- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Başlık: ‘Arşiyâ ‘Arşî Divânı’nda yer alan 175. gazeldir (Kahraman,1989: 254).

37a-38a	Vaḥdetī	Ḥazret-i faẓl-ı Aḥadden gine rûz-i ezeli Şûret-i muhkem ile erişip kudret eli Kudretiyle yoğurup âteş ü bād u âb ü gili Mesken idindi o dem kendi-çün cân ü dili Kimdir ol kim bileyim dersin eger kavı-i ‘Alî Sırr-ı Haḳ nûr-ı Muḥammed Esedullâh-ı Velî Vü ‘Alîyyün vü ‘Alîyyün vü ‘Alîyyün vü ‘Alî	Vaḥdetī seyf-i Ḥudâ kâtil-i aşḥâb-ı caḥîm ‘Askerîdir ki anıdır yine cennât-el na‘îm Mehdi-i devr-i zamân vâkıf-ı esrâr-ı kadîm Ḥazret-i faẓl-ı Ḥudâ kâşif-i Qur‘ân-ı ‘azîm Nokta-i evvel ü âḥır sühân-i Rabb-ul kadîm Sırr-ı Haḳ nûr-ı Muḥammed Esedullâh-ı Velî Vü ‘Alîyyün vü ‘Alîyyün vü ‘Alîyyün vü ‘Alî	Müsebba‘/7	...-/.../ /...-/...	Başlık: Vaḥdetī Vaḥdetī Dîvânı’nda Musammatlar bölümünde yer alan 13 numaralı müsebba‘dır (Öztürk, 2006: 34).
38a-38b	Nesîmî	Şal ref’i yüzinden yûri ey ḥüsrev-i ḥübân Tarḫ eyle gümânı Her kim ki cemâlün göre ey şûret-i Raḥmân Ḳurbân ide cânı	Pervâne-şîfat nâr-ı ruḥuñ şevkına yandı Bî-çâre Nesîmî Raḥm eyle aña lütfuñ ile ey şâh-i ḥübân Yandıрмаğıl aña	Musammat Gazel/5	.../.-.../ .../.-... - -./.-	Başlık: Nesîmî
38b	‘Azbi	Levḥ-i dîlden okusan ‘ilm-i ilâhîden sebak Zerrece yanında kalmaz maḥv olur hep mâsebak	Ḳıl u kâhı terk idüp dilden tıraş it ḥubbuñı ‘Azbiyâ yeter okursun bâb-ı ‘aşḳdan bir varak	5	...-/...- /-...-/...-	Başlık: ‘Azbi Fermâyed Bu şiir XVIII. yüzyılda yaşamış Bektâşî şairlerden olan Azbi Dîvânında yer almamakla beraber Sadeddin Nüzhet Ergun’un <i>Türk Musikisi Antolojisi</i> ’nde XVI. yüzyıl şairlerinden İştîpli Hasan Adlî’ye ait görünmektedir.
39a-41b	Muḥibbî	Şol ezel ikrâra biz imâne gelmişlerdeniz ... ⁴³⁵ peymân eyleyip erkâna gelmişlerdeniz Âsitân-ı Ḥaydara ‘üryan gelmişlerdeniz Baş açık yalın ayak meydâna gelmişlerdeniz	Rehlerinde dîdesi pür-ḥün benim ey muttakî Nehrveş giryân ile Ceyḥün benim ey muttakî Şol Muḥibbî ḥânedâna meşhûd benim ey muttakî Ḥacı Bektâş Velî bugün benim ey muttakî	Tahmis/20	...-/...- /-...-/...-	Başlık: Gazel-i Pir-i Ḥünkâr Ḥacı Bektâş-ı Velî Tahmîs-i Muḥibbî Ḳuddis-sırruḥu'l-‘Alî

		Hâkîpây abdâl olup virâne gelmişlerdeniz	Şöyle yektâ-yı cünün seyrâne gelmişlerdeniz			
41b-42a	Hatâyî	Lâ-mekân ilinden misâfir geldüm Şu fenâ mülküne başdım kademi Ne yerin selâmın getürdüm dersin Şu fenâ mülküne geldüm gideli	Şükr olsun Şâh Hatâyî sözlerim Vücûdum tanıdım kalbde gözlerim Sensiz? cihânı görmez gözlerim Âhîr demde bu virildi dilime	Koşma/9	On birli hece ölçüsü	Başlık: Nutk-ı Hatâyî SNE neşrinde On Bir Heceliler bölümünde 12 numaralı şiiirdir(Ergun, 1956: 49).
42a-42b	Bedrî	Fakr-ı hâlde abdâl-ı âbâd kılan Bektâşîdür Hırka-püş olmuş velîkin kâm olan Bektâşîdür Ziynet-i dünyâyı terk etmiş âbâ-püş gördigin Nâr-ı ‘aşku’llâha dâ’im yakılan Bektâşîdür	Nutk-ı sırdır ey ne‘ am güş eyle sen de bil Gerçi Bedrî t‘an ider ‘âlem saña olma melîl Tâş atan bizdendür amma atdıran bizden degül Sen bilürsün bahr-i ‘irfâna dalan Bektâşîdür	Murabba/5	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Nutk-ı Bedrî SNE’de bir şiiiri bulunmaktadır (Ergun, 1956: 36).
42b-43a	Nesîmî	Burc-ı ‘akreb zülfûn olmuş mâh-i tâb andan çıkar Şu‘ leler şalmış cihâna âfitâb andan çıkar	Ey Nesîmî kimse bilmez bu mu‘ ammâ sırrını İki nokta üç hurûf bu dört kitâb andan çıkar	Gazel/5	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Mu‘ ammâ-yı Sırr-ı Nesîmî
43a	Nesîmî	Derdim ondur çün tokuza dimezem agyâre men Çaldı ‘aqlım sekizide yediden âvâre men	Ey Nesîmî çün cânun bu ikiden hâli degil Anıñ için yalvarırım gice gündüz bire men	? 3	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Güfte-i Nesîmî Üç beyitten oluşmaktadır.
43b	Bâzarî	Gör bizi nice Bektâşîleriz şöhet-i ‘irfân severiz Derdiyle biçâreleriz gercegi hûbân severiz	Bâzarî çok kurdu tuzak belki bir üste uzak Nevreste çâr ebru Kazâk keşîş-i Ruhbân severiz	Gazel/5	- - . - / - - . - / - - . - / - - . -	Başlık: Güfte-i Bâzarî
43b-44a	‘Attâr	Men ol ruhbandanım ki puthâne binâ etdim Çıkup puthâne damında şalâ deyü nidâ etdim	Eger ‘Attâr-ı miskini bu sözler çün yaarlarsa Müslümânlar olun şahid ki men cânım fedâ etdim	Gazel/5	. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Başlık: ‘Attâr Fermâyed
44a		Ger şarâb-âsâ cihânda mest ederdi her müdâm Ol vakit farq oldururdu kimdir ‘âlemde ayık			- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Ferd
44a	Şeyh Gâlib	‘Âşıkda neyler keder gam halk-ı cihânındır Koyma kadehi elden sor pîr-i muğânındır			- - . / . - - - / - - . / . - - -	Başlık: Ferd
44a-44b	Ecrî	Nokta-i rahmân okudum gizlidir âdemdedir Nûr-ı eşyâ-yı muqaddem gizlidir âdemdedir	Tekke-i ‘aşka yürü Ecrî kadem baş vâşıl ol Himmet-i ‘Alî-mu‘azzam gizlidir âdemdedir	Gazel/5	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Ğazel-i Ecrî Ecrî Divânı’ndaki 125. gazeldir (Aykanat, 2011: 81).

44b	Maḥzūnī	Ey gönül Mısr-ı vücûda şâh-ı Ken'andır gelen Mürde diller zinde eyler Yûsuf-ı cândır gelen	Perver-i pîr-i hidâyet peyrev şâh-ı Resûl Aç gözüñ ğafletden ey Maḥzūnī sultândır gelen	Gazel/6	- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Başlık: Ğazel-i Maḥzūnī
45a	Şâfi'î	‘Aşka ikrâr etmeyen vicdânı bilmez kânadır Şevke hem-râh olmayan devrânı bilmez kânadır	Şâfi'î zâhid olan nâdân-ı câhildir bugün ‘Ârif-i Hâk olmadı irfânı bilmez kânadır	Gazel/5	- . - - / - . - - / - . - - / - . -	Başlık: Ğazel-i Şâfi'î
45a-45b	Ahmed Sarbân	Bûlbül gibi ‘aşk ehli fiğân eylemek olmaz Esrâr-ı sözün halka beyân eylemek olmaz Gencîne-i ‘uşşâka ziyân eylemek olmaz Ser vermek olur sırrı ‘ayân eylemek olmaz		Murabba/2	- - . / . - - . / . - - . / . - -	Başlık: Vaktiñ pâdişâhına bir dervişin söylediği ve diliniñ altında koyup başını kesdikleri vâkit bulunan ebyâtdır Sârbân Ahmed Dîvânı’nda 3 numaralı murabbanın sadece ilk iki bendidir (Kavruk, 1995: 354).
45b-46a	Nebâtî	Dilâ ‘ârif isen olma cihânda kimseye kincin? Kibr ü buğz u ğarazdan genç olur der-ḥâlet siccîn Silip mirât-ı kalbin hoş açagör gönül gencîn Şakın insânı gûş etme ara bul misma’ ... ⁴³⁶ Gözün aç cân kulağın tut bu nuṭkum dilde it pur-çîn Ne kimse senden incinsin ne sen kimseden incin	Nebâtî sen isen sür’ at olup dünyâyı incitdiñ Muḳaddesde âh kim tûṭî-güyâyı incitdiñ Bulup her bir köşesinde yedi beyzâyı incitdiñ Kemânıñ doldurup kaşdıķca kaḥrın yâyı incitdiñ Gözün aç cân kulağın tut bu nuṭkum dilde it pur-çîn Ne kimse senden incinsin ne sen kimseden incin	Müseddes/5	. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Başlık: Ğazel-i Nebâtî
46a	Nesîmî	Meşrebidir herkese yârân olur Bektâşîler Kimse bilmez sırların seyrân olur Bektâşîler	Tâc-ı pelheng tîğ u bend-i mürşide teslîm olur Ey Nesîmî sînesi ‘üryan olur Bektâşîler	Gazel/6	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Ğazel-i Nesîmî Kul Nesîmî Dîvânı’nda 83 numaralı gazeldir (Öztelli, 1969: 78).
46b	Nesîmî	Mü’minün kalbinde rûḥi cism ile cândur ‘Alî ‘Ayn-ı zâtullâh ile hem-vech-i insândur ‘Alî	Ey Nesîmî sen bu medḥi şuhb u şâm yâd eylegil Şöyle ki ‘âlemde meşḥûr dîn ü imândur ‘Alî	Gazel/4	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Ğazel-i Nesîmî

46b-47a	Nesîmî	Yüzün haddinde ey dilber açıldı cümle bâbullâh Okur anı müderrisler kelâm-ı küntü kenzullâh	Melâ'ik Âdem ü Havvâ seniñ nuṭkunladur güyâ Nesîmî ḥasbeten lillâh Mesîh-i zât-ı rûḥhullâh	Gazel/8	. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Başlık: Ğazel-i Nesîmî
47a-47b	Dehrî	Baňa bir rind ü ḥarâbat dediler Ḥarâbatîlere ustâd dediler	Süleymânîlik yoluñ varmaz yitirmiş Yola gelince bu heyhât dediler	Gazel/9	. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	Başlık: Ğazel-i Dehrî
47b-48a	Nesîmî	‘ Âlem yüzine şaldı zîyâ âl-i Muḥammed Nâdân ne bilür dâna bilir ḥâl-i Muḥammed Seyfi şakiyup geldi gine âl-i Muḥammed Tâ şallû ‘ alâ seyyidînâ âl-i Muḥammed	Mehdî zuhûr ide kalmaya ‘ âleme perde Yezîd olan geṣse gerek tîğ-i şecerde Nesîmî medḥûñ okur her şâm u seherde Tâ şallû ‘ alâ seyyidînâ âl-i Muḥammed	Murabba/5	- - . / . - - . / . - - . / . - - .	Başlık: Ğazel-i Nesîmî
48a-48b	Ḥaṭâyî	Biz ezelden tâ ebed meydâna gelmişlerdenüz Şâh-ı Merdân ‘ aşkına merdâne gelmişlerdenüz	Ey Ḥaṭâyî ‘ ıyd-ı ekberdir cemâli dilberüñ Biz bu ‘ ıyd-ı ekbere kurbâna gelmişlerdenüz	Gazel/7	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Ğazel-i Ḥaṭâyî
48b	Virânî	Dilberâ mâhım yüzünde genc-i Ḳur‘an bulmuşum Nokṭa-i nuṭḡ-ı ruḥunda şâh-ı merdân bulmuşum	Ey Virânî bu fenâ genc içinde bî-ğalat Her kelâma vîrân olup ben de vîrân bulmuşum	11/Gazel	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Virânî Abdâl
48b		Ey sülûkda ḡatl-ı kâfir eyleyen fâhr etmesin Nefsini zâbṭ eyleyen ‘ âlemde ġâziyim desin		Beyit	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Beyt
49b-50a	Kemter Ḳalender	Tekke-i ‘ aşkıñ dilâ ferrâşım ben sen nesin Ehl-i virdiñ hem-demi sırdâşıyım ben sen nesin Yüz yere der-ğâhı ‘ aşka olmuşum ḥâk deri Âsitânında anıñ bir taşıyım ben sen nesin	Yâr olup Kemter Ḳalender dehr içinde ismimiz Defter-i ‘ aşka tahrîr oldu ism ü resmimiz Tekke-yi aşḡ içre ‘ üryan eyleyip bu cismimiz Yâr içün abdâl olan Bektâşıyım sen nesin	Murabba/5	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Ğazel-i Kemter Ḳalender
50a-50b	Şîrî	Men dilâ anı ḡadîm cân içinde bûlbûlüm Ol Elest bezmindeki mestân içinde bûlbûlüm Aşiyânı tende ḥod cânân içinde bûlbûlüm Derdmendem 'dertliyim devrân içinde bûlbûlüm Hem gürûhu naci-i zişân içinde bûlbûlüm	Çünkü Şîrî râhı Ḥaḡḡa eyledi ‘avn-i ‘aẓîm Ḥaḡḡa tefvîz eyleyip ḥod şerr-i <i>şeyṭânî’r-racîm</i> Fâtiha içre okuyup kenzi <i>Raḥmânî’r-raḥîm</i> Bulmuşum ḥod menzil-i hazâ <i>şırâṭı’l müstaḡîm</i> Zâhidâ inkârı koy vildân içinde bûlbûlüm	Muhammes /6	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Başlık: Güfte-i Şîrî

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MİLLÎ KÜTÜPHANE'DE KAYITLI 06 HK 252/1 NUMARALI MECMÛ' A-İ EŞ'ÂR VE FEVÂ'İD (1A-50B)'DE YER ALAN ŞAİRLERİN BİYOĞRAFİLERİ⁴³⁷

4.1. AGÂHÎ

Şair ile ilgili pek fazla bilgi bulunmamakla beraber Sadeddin Nüzhet Ergun'un *Bektaşî Şairleri* adlı eserinden şairin nereli olduğu ve kaçınıcı yüzyıl şairi olduğu bilgisine ulaşmaktayız. Asıl adı Yaşar olan şairin mahlası *Agâhî*'dir. Doğum yeri Belgrad'dır. Kırşehir Bektaşî Dergâhına vakfettiği bir nefes mecmuasında mührünün tarihi 1869 olmasından dolayı XIX. asır şairi olduğu ortaya çıkmaktadır (Ergun, 1956:5).

4.2. AHMET SÂRBÂN

XVI. yüzyıl şairlerinden olan Ahmed Sârbân'ın doğum ve ölüm tarihi tam olarak bilinmemektedir. Kanuni Sultan Süleyman'ın Irak seferine katılıp ordunun başdevecisi olarak görev yaptığı için kendisine “sârbân” denmiştir. Bayrâmî şeyhlerinden Pir Ali Aksarâyî'ye intisap etmiştir. Alevî-Bektaşî geleneğinde oldukça sevilen şair Melâmîlerin şeyhliğini yapmıştır (Gölpınarlı, 1931: 54-70). *Ahmed Baba*, *Ahmedî Abdal* gibi mahlaslar kullanan şairin *Dîvânı* vardır.

4.3. ÂRİF (KETHÜDÂZÂDE)

XIX. yüzyıl şairlerinden olan Kethüdâzâde Ârif, İstanbul'da doğmuştur. Medine kadısı olan babasıyla Mediye'ye gitmiştir. İstanbul'a döndükten sonra tahsiline devam eden şair Farsça, matematik, astronomi, felsefe, gibi dersler almıştır. Halep ve Bursa Mevlevihanelerinde müderrislik yapmıştır. Birçok şiir yazdığını söyleyen şairin şiirlerini bir Arnavut uşağı kaybetmiştir. Bugün elimizde elli yaşından sonra yazdığı şiirleri bulunmaktadır (Gök, 2012:19).

⁴³⁷ Mecmuada yer alan şairlerin biyografileri alfabetik sıraya göre verilmiştir.

4.4. ARŞÎ

XVI. yüzyılın sonu ile XVII. yüzyılın başında yaşamış olan şairin asıl adı hakkında bilgi bulunmamaktadır. Muhiî adlı bir Hurûfî şeyhine bağlı olduğu şiirlerinden anlaşılmaktadır. Tezkirelerde Arşî ile ilgili pek bilgi bulunmamakla beraber bazıları Arşî'leri birbirine karıştırmışlardır (Kahraman, 1989: 4). Şairin ilk beyti meşhur olan bir şiirinden Bektaşî olduğu anlaşılmaktadır (Ergun, 1956: 140).

4.5. ASKERÎ

XVII. yüzyıl şairlerinden olan Askerî'nin asıl adı Muhammed'dir. Kütahya'nın Altıntaş ilçesine bağlı Zemme köyünde doğmuştur. Kütahya'da tahsiline devam ettikten sonra Halveti şeyhi Sinan Ümmî'ye intisap etmiştir. *Dîvânında* “*Askerî*”, “*Gülâboğlu*”, “*Gülâboğlu Muhammed*”, “*Derviş Askerî*” gibi mahlasları kullanmıştır (Karagöz, 1997: 1). Ünlü Halvetî şeyhi ve mutasavvıf şair Niyâzî Mısrî'nin yakın arkadaşısıdır. Mutasavvıf şairin kütüphanelerde birçok nüshası olan *Dîvânı* vardır. Divanı olan Askerî mahlaslı tek şairimizdir.

4.6. ATTAR

Şairin gerçek kimliği ve eserleri hakkında herhangi bir bilgi elimizde mevcut değildir. Mecmuada bir şiiri mevcuttur.

4.7. AZBÎ

Mecmuada Azbî mahlaslı bir şiir bulunmaktadır. Bu şiir XVIII. yüzyılda yaşamış Bektâşî şairlerden olan *Azbî Dîvânında* yer almamakla beraber Sadeddin Nüzhet Ergun'un *Türk Musikisi Antolojisi*'nde XVI. yüzyıl şairlerinden İştîpli Hasan Adlî'ye ait görünmektedir.

4.8. BÂZARÎ

Şairin gerçek kimliği ve eserleri hakkında herhangi bir bilgi elimizde mevcut değildir. Mecmuada bir şiiri bulunmaktadır.

4.9. BEDRÎ

Hayatı hakkında bilgi sahibi olmadığımız Bedrî'nin XVII. yüzyılda yazılmış bir mecmuada Bektaşileri metheden bir şiirine tesadüf olunduğundan bu yüzyılda yaşadığı tahmin edilmektedir (Ergun, 1956: 36).

4.10. CA'FERÎ

Hayatı hakkında hiçbir bilgi olmamakla beraber XVI. yüzyıl şairi olduğu düşünülmektedir (Ergun, 1956: 134) *Dîvânı* bulunan şair, Alevî-Hurûfî olup ehl-i beyt yoluna gönül vermiştir. Bazı şiirlerinden hiç evlenmediği, Meşhed'de Ali er-Rızâ türbesini ziyaret ettiği anlaşılmaktadır (Bedir, 2004: 3).

4.11. DEHRÎ

Şairin gerçek kimliği hakkında herhangi bir bilgi elimizde mevcut değildir. Mecmuada bir şiiri bulunmaktadır.

4.12. ECRÎ

Tezkirelerde ve edebiyat tarihlerinde adı geçmeyen şairin divan nüshasından en erken XVIII. yüzyılda yaşadığı ortaya çıkmaktadır. *Dîvânının* dil hususiyetleri ile üslubu, şairin son dönem divan şairleri arasında yer aldığını göstermektedir. Şiirlerinden hareketle şairin Halveti ve ehl-i beyte sonuna kadar bağlı olduğu söylenebilir (Aykanat, 2011: 1).

4.13. FARÎĞ

Mecmuada iki şiiri bulunmakla beraber Farîğ mahlasını kullanan hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.

4.14. GÂLİB

1757 (H. 1171) yılında İstanbul'da Yenikapı Mevlevihanesi yakınında bir evde dünyaya gelen şairin asıl adı Muhammed Es'ad'dır. Babası Mustafa Reşid, annesi Âmine Hatun'dur. Ailesi Mevlevî olan Şeyh Gâlib de bu ananeyi takip etmiştir. İlk tahsilini babasından alan şair daha sonra Galata Mevlevihane'si şeyhlerinden Arapça, Farsça dersleri almıştır (Kalkışım, 1992: 2). Bir süre Es'ad mahlasını kullanan şair daha sonra Gâlib mahlasını tercih etmiştir. İstanbul ve Konya'da çilesini tamamlayıp Galata Mevlevihanesi postnişini olmuştur.

Şeyh Gâlib, divan şiirinin son büyük şairi olarak kabul edilmiştir. Şiirlerinde klasik mazmunları kullanmakla beraber alışılmışın dışında benzetmeler, semboller, girift mazmunlar da kullanarak şiirde büyük bir hamle yapmıştır. *Divan*, *Hüsn ü Aşk*, *Şerh-i Cezire-i Mesnevi*, *Es-Sohbetü's-Safiyye* adlı eserleri bulunmaktadır.

4.15. HÂKÎ

Mecmuada bir şiiri bulunmaktadır. Hâkî mahlasını kullanan hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.

4.16. HATÂYÎ

Safevî Devleti'nin kurucusu ve en meşhur hükümdarı olan Şah İsmail, 1487 (H. 892) yılında Erdebil'de doğmuştur. Babası Safevî şeyhi Haydar, annesi ise Akkoyunlu Uzun Hasan'ın kızı Halime Begüm'dür. Osmanlı'nın doğusunda bulunan Safevîlerin Şia politikası nedeniyle meşhur Osmanlı-Safevî savaşları yüz yıldan fazla sürmüştür. Şah İsmail, Çaldıran Savaşı'nda (M.1514) Yavuz Sultan Selim ile girdiği mücadeleyi kaybetmiştir.

Şiirlerinde Hatayî mahlasını kullanan şairin, Alevi-Bektaşî edebiyatının teşekkülünde payı büyüktür. Aruz ve heceyle yazdığı şiirler Anadolu'daki tekke şairlerini büyük ölçüde etkilemiştir (Macit, 2017: 58). Eserlerini hem Türkçe hem de Farsça kaleme almıştır. *Dîvânı* bulunan şairin ayrıca *Deh-nâme* ve *Nasihat-nâme* adlı mesnevileri bulunmaktadır.

4.17. HATEM

Mecmuada bir şiiri bulunmakla beraber Hatem mahlasını kullanan hangi şair olduğu tespit edilememiştir.

4.18. KALENDER

Mecmuada bulunan şiirin Kalender mahlaslı hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.

4.19. KANBERÎ

XVI. yüzyıl şairlerinden olduğu bilinen Kanberî'nin hayatı hakkında pek bilgi yoktur. Bektaşî mecmualarında birçok şiirine rastlanmaktadır. XV. yüzyılda yaşayan Kanber'le karıştırmamak gerekir. Kanber, vahdet-i vücud anlayışına sahipken Kanberî ise Bâtınîliği benimsemiştir (Ergun, 1956: 77). Mecmuada Kanberî ve Kamberî mahlaslı iki şiir bulunmaktadır. Muhtemelen ikisi aynı kişidir.

4.20. KASIMÎ

XVII. yüzyıldan sonra yazılan bazı mecmualarda şiirlerine rastlanan Kasımî'nin hakkında bilgi bulunmamaktadır. Şiirlerinden Bektaşî olduğu anlaşılmaktadır (Ergün, 1956: 63).

4.21. KAYGUSUZ ABDÂL

Asıl ismi Gaybî'dir. Babası Alâiye beyi Hüsamettin Mahmut'tur. XIV. yüzyılın son yarısında yaşayan Bektaşî şairlerindendir. Hayatı hakkındaki bilgilerin çoğuna menâkıbnâmelerden ulaşıldığı için kesin bilgi vermek mümkün değildir. Alâiye Sancağında ve sarayda yetiştiği için iyi bir eğitim almıştır (Güzel, 2004). Abdal Musa'nın halifesi olarak görülmüştür.

Eserlerinde Kaygusuz Abdâl, Miskin Kaygusuz, Kul Kaygusuz, Kul Sarâyî gibi mahlaslar kullanmıştır. *Dîvân*, *Gülistan*, *Gevher-nâme*, *Dolab-nâme*, *Minber-nâme*, *Salât-nâme* gibi manzum eserleri ve *Budala-nâme*, *Miğlata-nâme*, *Vücûd-nâme*, *Risale-i Kaygusuz Abdâl* gibi mensur eserleri bulunmaktadır.

4.22. KEMTER KALENDER

Mecmuada bulunan şiirin Kemter Kalender mahlaslı hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.

4.23. MAHZÛNÎ

Mecmuada bulunan şiirin Mahzunî mahlaslı hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.

4.24. MUHİBBÎ

Mecmuada “*Ġazel-i Pîr-i Hünkâr Hacı Bektâş-ı Velî Tahmîs-i Muhibbî Kuddis-sırruhu'l-‘Alî*” başlığı ile bir tahmisi bulunmaktadır. Muhibbî mahlasını kullanan hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.

4.25. NEBÂTÎ

Mecmuada bulunan şiirin Nebâtî mahlaslı hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.

4.26. NESÎMÎ

Asıl ismi İmâdüddin olan Seyyid Nesîmî, XIV. yüzyılın ikinci yarısı ile XV. yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamıştır. Hayatı hakkında kesin bilgi yoktur, tezkirelerde Nesîmî ile ilgili verilen bilgiler birbirini tutmamaktadır. Ayet, hadis, kafiye aruz bilgisi onun iyi bir eğitim aldığını göstermektedir. Şiirleri Hurûfîler arasında çok beğenilmiş ve şiir meclislerinde okunmuştur. Şiirlerini Türkçe, Arapça ve Farsça olarak yazan şairin *Türkçe ve Farsça Dîvânı* ve *Mukaddimetü'l-Hakâyık* adlı mensur bir eseri vardır (Bilgin, 2007: 5).

4.27. NİYÂZÎ

Asıl adı Mehmed olan Niyâzî Mısırî, Genç Osman'ın tahta çıktığı yıl, 1618(H. 1027)'de Malatya'da doğmuştur. Niyazi mahlasını döneminde sadece kendisi

kullanmıştır. Mısırî mahlasını ise tahsilini yaptığı Mısır'dan dolayı almıştır. Çeşitli medreselerde eğitim alan Niyazi Mısırî, memleketin birçok yerinde vaaz vermiştir. Hakkında çıkan iftiralarından dolayı Limni'ye sürülmüş ve on beş yıl orada yaşamış ve vefat etmiştir. Türkçe ve Arapça birçok eseri bulunmaktadır (Altuntaş, 2011: 49).

4.28. RÂŞİD

Mecmuada bulunan Râşid mahlaslı şiirin bu mahlası kullanan hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.

4.29. SÂKİNÎ

Mecmuada bulunan Sâkinî mahlaslı şiirin bu mahlası kullanan hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.

4.30. ŞÂFÎ

Mecmuada bulunan Şâfî mahlaslı şiirin bu mahlası kullanan hangi şaire ait olduğu tespit edilememiştir.

4.31. ŞAH TAHMASB

1514 (H. 919)'te Isfahan'da doğan şair, Şah İsmail'in oğludur. Babasının ölümü üzerine on yaşında tahta çıkmıştır. Farsça *Tezkire*'si elde bulunan tek müstakil eseridir. Adil mahlasını kullanan şairin divanı bulunmamaktadır (Gündüz, 2010:413).

4.32. ŞÎRÎ

XVIII. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen Şîrî, Bektaşî şairlerdendir. Bir devriyesindeki “Urum diyarını ben irşad ettim/ Horasan'dan gelen Bektaş idim ben” beytinden dolayı birçok kişi tarafından Hacı Bektaş Veli addedilmiştir. Bu manzumedeki ifade hususiyeti XVI. yüzyıldan aşağı inmeyeceğinden Hacı Bektaş Veli olma ihtimali yoktur (Ergun, 1956: 116). Şair, *Şîrî* mahlasıyla birlikte *Hacı Bektaş Veli* mahlasını da kullanmıştır. Mecmuada 38a'da tahmis edilen *Hacı Bektaş Veli* şiiri de Sadeddin Nüzhet Ergun tarafından Şîrî'ye ait olarak gösterilmiştir.

4.33. TÂHİR

XVIII. yüzyıl Bektaşî şairlerindendir. Bir süre Mısır'da Kaygusuz dergâhında bulunmuştur. Kendi kalemiyle yazılmış bir mecmuası bulunmaktadır (Ergun, 1956: 161).

4.34. VAHDETÎ

Kaynaklarda hayatı hakkında bilgi bulunmamaktadır. XVI. yüzyılda Bosna'da yaşamış olan şairin Hurufî olduğu bilinmektedir. *Divanının* üç nüshası bulunmaktadır (Öztürk, 2006: 8).

4.35. VEKÎLÎ BABA

Hakkında bilgi bulunmamakla birlikte mecmuada yer alan “*Merķad-ı pākine hadi yaz diyü geldi hitāb /Arzu etdi Hüseyni rūḥ-ı pāk-i Muṣṭafā*” tarih mısraından hareketle XIX. yüzyıl şairi olduğu söylenebilir.

4.36. VİRÂNÎ ABDÂL

Bektaşî edebiyatı içinde önemli yeri olan Virânî'nin doğum ve ölüm tarihi bilinmemektedir. Balım Sultan'a intisap ettiği şiirlerinden anlaşılmaktadır (Sağır, 2015: 15).

Alevî-Bektâşîlerin yedi ulu ozanlarından biridir. Şiirlerinde tasavvufî öğelere yer yeren Virânî, Hurûfîlik düşüncesinden etkilenmiştir. Hz. Ali ve On iki İmama bağlılığını şiirlerinde dile getirmiştir. Aruz ölçüsünün yanında hece ölçüsünü de kullanmıştır. *Fakr-nâme* olarak bilinen *Virânî Baba Risalesi* ve *Dîvânı* vardır (Sağır, 2015: 17).

SONUÇ

Çalışmamızın konusu, Milli Kütüphane’de 06 Hk 252/1 numarasıyla kayıtlı olan Mecnû‘a-i Eş‘âr ve Fevâ‘id (1a-50b)’in çeviri yazılı metni ve Şiir Mecnualarının Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)’ne göre tasnifidir. İncelediğimiz mecmua ile ilgili ulaştığımız sonuçlar şu şekildedir:

Mecnû‘a-i Eş‘âr ve Fevâ‘id’in derleyicisi ve derlenme tarihi ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Mecmuada bulunan en erken tarihli şiir 14. yüzyıla, en geç tarihli şiir ise 19. yüzyıla ait olduğundan mecmuanın 19. yüzyıl veya daha sonrasında tertip edildiği söylenebilir. Mecmuada yer alan şiirlerin tamamına yakınının Alevî-Bektaşî geleneğine bağlı şairlerce yazılan şiirler olması, mecmuanın derleyicisinin de bu kültüre yakın olduğunu göstermektedir.

Mecnû‘a-i Eş‘âr ve Fevâ‘id (1a-50b)’de 77 şiir ve kime ait olduğu tespit edilemeyen 8 beyit ve 1 kıta bulunmaktadır. Ayrıca kime ait olduğu tespit edilemeyen Farsça 2 beyit ve 1 kıta da yer almaktadır. Mecmuada gazel, murabba, muhammes, müseddes, müstezad gibi farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirler yer almaktadır. Derleyici tekrar eden beyit ve mısralar yerine çoğu zaman “eyzan” yazarak tasarrufta bulunmuştur fakat çeviri yazılı metinde bu beyit ve mısraların şiirde bütünlük oluşturması açısından tarafımızca yazılması tercih edilmiştir. Mecmuada çok fazla vezin kusuru bulunduğundan bu kusurlar dipnot olarak belirtilmemiştir. Mecmuada en çok şiiri bulunan şair Virânî Abdâl’dır. Şairin 7 gazel, 3 müseddes, 2 murabbası bulunmaktadır. Nesîmî ve Ca‘ferî onu takip etmektedir. Mecmuada hece ölçüsüyle yazılmış bir şiir dışında diğer şiirler aruz vezniyle yazılmıştır.

Mecmuada, yaptığımız araştırmalar sonucunda divanlarına ulaşamadığımız ve hangi yüzyılda yaşadığını tespit edemediğimiz 13 şair (Attar, Azbî, Bâzarî, Dehrî, Farîğ, Hâkî, Hatem, Kalender, Kemter Kalender, Mahzunî, Muhibbî, Nebatî, Râşid, Sakînî, Şafî) bulunmaktadır. Virânî Abdâl divanında bulunmayan 2 şiir ve Ca‘ferî divanında bulunmayan 4 şiir incelediğimiz mecmuada yer almaktadır. Ayrıca 19. yüzyıl şairlerinden olan Kethüdâzâde Ârif’in elli yaşından sonra yazdığı şiirlerinden oluşan divanında bulunmayan bir şiiri incelediğimiz mecmuada yer almakla birlikte büyük ihtimalle bu şiir, şairin elli yaşından önce yazdığı şiirlerden oluşan kayıp divanında kayıtlı olduğu

düşünülebilir. Yine Nesîmî divanı neşirlerinde rastlayamadığımız iki şiir mecmuamızda bulunmaktadır.

Mecmuada, Muhibbî'nin tahmis ettiği Hacı Bektaş Velî'ye ait görünen şiirin yapılan araştırmalar sonucunda 18. yüzyıl şairlerinden Şîrî'ye ait olduğu tespit edilmiştir. Şîrî'nin şairliğinin ilk dönemlerinde Hacı Bektaş Velî mahlasını kullanması kimi zaman 13. yüzyıl şairlerinden Hacı Bektaş Velî ile karıştırılmasına neden olmuştur fakat Şîrî'nin şiirlerindeki dil hususiyetleri 16. yüzyıldan aşağı inmeyeceğinden şiirlerin ayırt edilmesi zor değildir. Ayrıca bu bilgiler ışığında, Şîrî'nin gazeline tahmis yazan ve hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız Muhibbî'nin 18. yüzyıl veya daha sonrasında yaşadığı ortaya çıkmaktadır.

Divan neşirleri, makale veya antolojilerde bulabildiğimiz şiirlerin farklılıkları dipnotlarda belirtilmiştir. Mecmuada bulunan şairlerin bir kısmının kaçınıcı yüzyıl şairi oldukları ve biyografileri, yapılan yüksek lisans ve doktora tezi, makale, antoloji taramaları sonucunda tespit edilememiştir. Tespit ettiğimiz şairlerin ise mecmuada bulunan bazı şiirleri divan neşirlerinde veya başka kaynaklarda yer almamaktadır. Bu şairler ve şiirler için mecmuaların tek kaynak durumunda olması mecmuaların önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir.

KAYNAKÇA

Algar, H. (1993). “Çârdeh Ma’sûm-i Pâk”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. (Cilt 8). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Altuntaş, H. İ. H. (2011). *Niyâzî-i Mısri, Divan-ı İlahiyyat ve Açıklaması*. İstanbul: Gözde Matbaa.

Altuntaş, H., Şahin, M. (2013). *Kurân-ı Kerîm Meâli*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.

Ayan, H. (2002). *Nesîmî-Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni*. Ankara: TDK Yayınları.

Aydemir, Y. (2007). Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler. *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları*, Volume (2/3), 122-137.

Aykanat, T. (2011). *Ecrî Divânı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Erzurum.

Bedir, F. (2004). *Caferî Baba ve Dîvânı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.

Bilgin, A. A. (2007). “Nesîmî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. (Cilt 33). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Çelik, M. (2019). *Kütahya Belediyesi Mustafa Yeşil Kütüphanesi 24227 Numaralı Şiir Mecmuası: Sefînetü’l-Esrâr (İnceleme-Metin)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Kütahya.

Devellioğlu, F. (2013). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Ergun, S. N. (1956). *Bektaşî-Kızılbaş-Alevî Şairleri ve Nefesleri (19. Asra Kadar Cilt 1-2)*. İstanbul: İstanbul Maarif Kütüphanesi.

Ergun, S. N. (1956). *Bektaşî-Kızılbaş-Alevî Şairleri ve Nefesleri (19. Asırdan Beri Cilt 3)*. İstanbul: İstanbul Maarif Kütüphanesi.

Ergun, S. N. (1956). *Hatâyî Dîvânı Şah İsmail Safevî Edebî Hayatı ve Nefesleri*. İstanbul: İstanbul Maarif Kütüphanesi.

Eröz, M. (1990). *Türkiye’de Alevilik ve Bektaşilik*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Gök, T. (2012). Bir Osmanlı Bilgini Kethüdâzâde Ârif ve Divanı, *Türkiyat Mecmuası*, 22(1), 17-30.

Gölpınarlı, A. (1931). *Melâmilik ve Melâmiler*. İstanbul: İstanbul Devlet Matbaası.

Gündüz, T. (2010). “Tahmasb”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. (Cilt 39). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Gürbüz, M. (2012). “Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII-Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. (Haz. Hatice Aynur, Müjgân Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru). İstanbul: Turkuaz Yayınları.

Güzel, A. (2004). *Kaygusuz Abdâl (Alaeddin Gaybî)*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Kahraman, B. (1989). *Arşî Divânı’nın Tenkidli Metni*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Konya.

Kalkışım, M. M. (1992). *Şeyh Gâlib Dîvânı*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.

Kalyon, F. (2015). Nesîmî’nin, Dîvânında ve diğer kaynaklarda rastlanmayan şiirleri, *Turkish Studies*, 10(16), 783-806.

Karagöz, H. (1997). *Askerî Divânı’nın Tenkitli Metni*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Isparta.

Kaya, A. (2021). *Milli Kütüphane’de Kayıtlı 06 Mil Yz A 3904 Numaralı Mecmûa-i Terkib-i Bend Ve Terci-i Bend Adlı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin-Mestap’a Göre Tasnif)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eskişehir.

Kırlı, Ş. (2019). *Milli Kütüphane 03 Gedik 18185 Numarada Kayıtlı Kâni’î Mecmuası’nın Şiir Mecmualarının Sistematiik Tasnifi Projesi’ne (Mestap) Göre Tasnifi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kırşehir.

Köksal, M. F. (2009). Seyyid Nesîmî'nin Yayımlanmamış Şiirleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, (50), 77-136.

Köksal, M. F. (2012). “Şiir Mecdûalarının Önemi ve ‘Mecdûaların Sistematik Tasnifi Projesi’ (MESTAP)”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII-Mecdûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. (Haz. Hatice Aynur, Müjgân Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru). İstanbul: Turkuaz Yayınları.

Kut, G. (1986). “Mecdûa”. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler), (6, 170-173). İstanbul: Dergâh Yayınları.

Levend, A. S. (2014). *Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Macit, M. (2017). *Hatâyî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkı Basım)*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Ocak, A. Y. (1989). “Alevî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. (Cilt 2). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Ocak, A. Y. (1992). “Bektaşîlik”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. (Cilt 5). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Öz, M. (2007). “Râfîziler”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. (Cilt 5). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Öztelli, C. (1969). *Onyedinci Yüzyıl Tekke Şairi Kul Nesîmî*. Ankara: Türk Etnoğrafya, Folklor ve Turizm Derneği Yayını.

Öztürk, M. (1988). Bektaşî şiiri. *Erdem*, 5(11), 593-600.

Öztürk, Y. (2006). *17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Dîvân'ının Tenkitli Metni*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.

Pala, İ. (2018). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.

Sağır, H.B. (2015). *Virânî Abdal Divânı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, İzmir.

Sarıkurt Bostancı, T. (2019). *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K0644 Numarada Kayıtlı Mecmuanın Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (Mestap) Göre Tasnifi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Kırşehir.

Uzun, M. (2003). “Mecmûa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. (Cilt 28). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Üzüm, İ. (2007). “Nusayrîlik”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. (Cilt 33). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Yılmaz, M. (1992). *Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler Ansiklopedik Sözlük*. İstanbul: Enderun Kitabevi Yayınları.

EKLER

EK-1. DİZİN

A

Ğālib · 16, 77, 114
 Abdāluyuz · 14, 20, 25, 55, 106
 Āgahī · 16, 67, 68, 112
 Āl-i ‘abā · 51
 Āl-i ‘İmrān · 102
 Aḥmed Muḥtār · 88
 Aḥmed-i Muḥtār · 37, 86

B

Bākır · 26, 28, 33, 42, 50, 55, 56, 63, 66, 69, 73, 79,
 83, 100
 Bākır-ı Ca‘fer İmām-ı Kāzım Rızā · 26
 Bāzarī · 17, 92, 116
 Bedrī · 17, 90, 91, 115
 Bektāşīdir · 17, 90, 91, 115
 Bektāşīler · 17, 97, 117
 Bektāşīleriz · 17, 92, 116
beni ādeme · 51

C

Ca‘fer · 26, 28, 36, 37, 42, 50, 55, 56, 66, 69, 73, 79,
 88, 100
 Ca‘ferī · 14, 15, 19, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 61,
 107, 111
 Cem · 14, 39, 108
 Cibrīl · 76

Ç

Çārdeh-i Ma‘şum-ı Pāk · 29

D

Dehrī · 17, 99, 117
 Döldül · 19, 33, 37

E

‘Alevī · 77
 ‘Alī · 14, 15, 17, 18, 19, 20, 26, 27, 28, 30, 32, 35, 36,
 46, 47, 48, 56, 59, 60, 62, 63, 64, 66, 74, 79, 82,
 83, 85, 86, 87, 90, 94, 97, 98, 99, 106, 107, 108,
 109, 110, 111, 114, 115, 116, 117, 124
 ‘Aliyyü’l-Murtażā · 32, 45, 65, 74, 101, 113
 ‘Arşīyā · 16, 81, 114
 ‘Askerī · 13, 14, 21, 23, 24, 29, 33, 43, 55, 66, 69, 88,
 100, 106, 110
 ‘Atṭār · 17, 93, 116
 ‘Azbi · 16, 84, 115
 Ecrī · 17, 93, 94, 116
 Ehrimen · 65
ene’l-Ḥaḳ · 21, 52
Ene’l-Ḥaḳ · 70
 Ermeni · 92

F

Fāriğ · 16, 73, 74, 84, 113

Fırat · 25

Furkân · 52, 101

H

Hüseyîne · 15, 56, 111

I

İlyâ · 79

j

İmâm bâ-Nakîniñ · 100

İncil · 79, 101

K

Ka'be · 29, 52, 65, 77, 94

Ken'andır · 17, 94, 116

Kenz-i mahfûmûñ · 24

Kerbelâ · 56, 57, 66, 69, 88, 111

Kerrâr · 25, 31, 37

Keyhüsrev · 33

Kibriyâ · 62

Küntü kenzüñ · 21, 106

L

lâ fetâ illâ · 20

Lâ-mekân · 17, 89, 115

Lât u Menât · 68

levlâk levlâk · 49

M

Manşur · 70

Manşûr · 21, 44

Maḥzûnî · 17, 94, 95, 116

Mehdi · 29, 33, 35, 79, 83, 114

Men 'aref · 87, 103

Muşḥaf · 94

Muştafâ · 20, 26, 27, 32, 49, 68, 69, 106, 112, 126

Muştafâdan · 16, 72, 73, 113

Muḥammed · 14, 17, 19, 20, 26, 34, 35, 36, 38, 46,
57, 58, 62, 63, 66, 71, 73, 74, 79, 82, 83, 87, 90,

94, 100, 106, 107, 114, 117

Muḥibbî · 17, 85, 88, 115, 124

Murtaẓâ · 68, 69, 104, 112

Mûsâ Rızâ · 33

Mûsâ-yı Kâzım · 36, 74, 88

Mûsâ-yı Kâzım Rızâ · 88

Mûsâ-yı Kâzım · 66

N

Naḥnü aḳreb · 24

Naḳî · 29, 33, 35, 36, 42, 55, 74, 79, 110

Nebâtî · 17, 96, 117

Nemrûd · 21

Nesîmî · 14, 15, 16, 17, 19, 20, 34, 35, 64, 65, 72, 73,
78, 83, 84, 91, 92, 97, 98, 99, 100, 107, 112, 113,
114, 115, 116, 117

Niyâzî · 19, 23, 37, 106, 108

Nuşayrî · 41, 42, 43, 44, 108

O

Ḥacı Bektâş Velî · 88, 90, 115

Ḥacı Bektâş Velî · 97

Ḥacı Bektâş-ı Veli · 54, 55

Ḥacı Bektâşî Veli · 27

Ḥacî Bektâş-ı Velî · 17, 85, 115, 124

Ḥâkî · 80, 114

Ḥalîlullâh · 21

Ḥazret-i Şāh-ı Necef · 39, 108

Ḥasan ile Hüseyin · 83

Ḥasan ḥulḳ-ı Rızā · 66

Ḥasan ḥulḳ-ı Rızā · 35

Ḥatāyī · 17, 45, 88, 108, 115

Ḥātem · 14, 22, 106

Ḥatāyī · 16, 17, 18, 19, 20, 69, 70, 71, 72, 90, 100,
101, 112, 113, 115, 118

Ḥaydar · 25, 26, 30, 31, 32, 37, 52, 73, 74, 88, 106,
113

Ḥaydardan · 14, 35, 36, 107

Ḥaydardır · 14, 32, 107

Ḥaydar-ı Kerrār · 26

On İki İmām · 88

Ḥorāsan · 50, 74, 100

ḥulḳ-ı Rızā · 50

Ö

Zü'lfikār · 71

O

Hüseyn-i Kerbelā · 35

R

Rāfizi · 38

Rāşid · 16, 75, 113

Rūm · 14, 25, 106

S

Sākinī · 16, 76, 113

Sām u Nerimān · 78

Sārbān Ahmed · 95, 117

Seb' a'l-meşānī · 18

seb' ul-meşānī · 24

seb' ul-mesānī · 28

Selmān-i Pāk · 27

Sinob · 25

Süleymān · 30, 38, 49, 71, 73, 107, 108, 113

Ş

Şāfi'ī · 17, 18, 95, 116

Şāh Ḥasan · 26, 88

Şāh Ṭahmās · 15, 48, 110

Şāh Kāzım · 28

Şāh-ı Şehīd · 26

Şāh-ı Necef · 50

Şebbīr ü Şebber · 63

Şeyh Süleyman Köstendilli · 18

Şīrī · 18, 103, 104, 118

T

Ta'nrı Ṭāğı · 25

Taḳī · 26, 28, 33, 35, 42, 55, 56, 69, 79, 83, 88, 100,
110

Taḳī vü bā-Nāḳi · 26

Taḳīyy-i Müctebā · 66

Tevrāt · 101

U

Ṭāhir · 14, 27, 29, 106

Ḳalender · 15, 18, 20, 56, 57, 102, 103, 111, 118

Ḳamber · 32, 74, 113

Ḳamberī · 15, 53, 110

Ḳanberī · 16, 68, 69, 112

Ḳāzım · 26, 33, 42

Ḳasımī · 15, 49, 51, 52, 110

Ḳayḡusuz Abdāl · 15, 18, 48, 52, 53, 109, 110

Ḳayğusuz Sulṭān · 48, 109

Ḳızıl Veli · 14, 25, 26, 106

ummu'l-ḳitāb · 50

Urum Abdālī · 46

Urum Abdāliyiz · 15, 109

Urūm Abdāliyiz · 15

V

Vaḥdetī · 16, 81, 83, 114

Virānī · 14, 15, 16, 17, 26, 39, 46, 47, 55, 56, 57, 59,
60, 61, 62, 63, 80, 101, 102, 108, 109, 110, 111,
112, 114, 118

Virānī Abdāl · 15, 16, 39, 59, 60, 61, 62, 63, 80, 101,
108, 111, 112, 114, 118

Virānī Abdal · 18, 55, 57, 59, 60, 61, 62, 111, 112

Y

Yezīd · 70, 71, 75, 76, 100, 113, 117

Z

Zebūr · 101

Zeyne'l-'abā · 35, 63, 66, 100

Zeyne'l-'ābidīn · 36, 69, 88

Zeyne'lüddīn · 33

EK-2. MECMUADAN ÖRNEK SAYFALAR

قالا دی انکاریم اقراره کلمه د کثر	عسکری	۱
اغله بیلکیم هر دمه اءه دورانه بن	حاتم زار	۱
مکانم زاهید صوراس دانا بجانده در	غزل	۱
نخاعاشه اولاده دلاز نیندر حور و غلطان	غزل نیرغ	۲
ریتی کور مک دیرسه صورت انیانه یاده	عسکری	۲
بز روم ابدالیه سرداریم قزل و ط	غزل ویران	۳
مظهر فیضی الای محزن علم لدون	تاریخ و کیمی	۴
ایقام صون بزه ادم اناخه عشقه	ساقی نامه کشفه ظاهر	۴
ایرشدی نجاف نیه اوس نفه علیه	غزل جعفری	۶
کر خلاص او طعه دیرسن و سواس حنا سن	غزل جعفری	۷
بنه یوز بزت همه کیم بو عالمک سلا سینه	غزل جعفری	۷
الحمد لله کم بزم حیدر سلا سینه	غزل جعفری	۸
عد لیلله حوره امره دغ غایب اوله اشک	غزل جعفری	۹
تا ازلده بز بو عشقک سرور بیوز	غزل نسبی	۹
منی سن ایلدی نفه محمد عشقه حیدر ده	کشفه جعفری	۱۰
ای دوست بو کورده مرشد ابرار علیه هم هادی مطلق	کشفه نیراف	۱۰
دعا کویم ارنلرمه بغایبه بخاطره ای نه صده ایدر رحمت	کشفه ویران	۱۱
اک کوض ایچمک دیرده جام و جسم	کشفه ویران	۱۲
کلا سترسه سعادت صوف حیدر	کشفه ویران	۱۳
لاف اسفاط ایلوب بر بلبلان الا شی	ترجمه سید قطبی	۱۴
بز روم ابدالیه عالمک برها نیلرین	کشفه ویران	۱۵
قدم اوله بر نفه شرف ناد علیه	عارف دل	۱۶
در دینه حاتم یاندر بودر مانه ایرنجیه	غنیف سیرال	۱۷
شاه مردانه دولتش کدی یکم نار بنجه در	شاه طهماسب	۱۷
در دریاق مهانی کنج سیرانه نقطه در	نسبی	۱۷

بوند عشقه باناندر چار سوخته دالاندر
کودنه با سبيله فاندر دو که بولرني سرفاقي

بنیادی قائلہ جدید بنیاد اول فارغ فرستہ
دوسرے بود در غربت دود و کوثر ایلر افغان

عن

زبکی کور ملک دیلر سه صوره انانه به
اسه نفویم یوزنده سوره رحمان بافه

جانکی غفلتہ او بار کوزہ آبر بردہ
سید ایدوب مرانی دارہ سرکہ سچام تابدہ
خندہ اوب سرنی فرم اچہ سکای افی
خاندہ قلیک اچہ اوتورہ مرهام تابدہ

اوله سزیه عالم انك امریه فرما ندر
شش هفتدخ بی حش حکم الیه سلطان باد

سوره سبع المائت در بوزج بی بی کانه
او فوکل سه بد کمانی آیه قرآنه بانه

سنگ مرمرین طلبه و صوفیہ ای درہ
کبر کوکل سرہنہ کی کتب خانہ، بنہا، نام

هزینه نیک نظر سه آنصهب اللهی کده
زره دومه در فاشه و طوره عثمانه بامه

معدنہ علم لدینہ عسکری زاہد دیکھو
قدیر اللہیہ کلادہ دینش کی عرفان بابہ

۴۴۴
۴۴۴
۴۴۴
عرب

بزرگ روم ابدالیوز سردار عجم فیروز
جسمه ده سخته افراز عجم فیروز

بلبل سید بزرگ کلہاڑی قید و
دیند ایا تمز افراہم قید و

فما وجدته كذا في غير وط
فما وجدته كذا في غير وط

هکله بیغ سیمیه سوه اندی سنک مرموری
سولاله اولده فرانسه او سوندا اجه کرکر

وارثان اولیہ سنا بی اول دیکو بی منبرک
دوسرے اقرار اب نہ اولد بلر غم نہ برک

نور
سکر اربعہ
ولی
دعیم
علی

على

ویرانی

ای که کجایین دیر به جام جم
دم بودم دم بودم دم بودم
بوکلایم درک اوله دمدم
دم بودم دم بودم دم بودم

عجب و فکایه اتمه فرد غصه
بودم کور قیامه ماضی غصه
هر کسی دمدمه آله غصه
دم بودم دم بودم دم بودم

چرا ای کم قالمه سنده اثر
تا اوله سه دو جرایع مصدق
قنی کلوقنی کینه نری خبر
دم بودم دم بودم دم بودم

کل بر ب علیه اول
خاندان مصطفی قائل اول
بودم یارینه قومه عاقل اول
دم بودم دم بودم دم بودم

ضوکه در نه زه فتح اوله و رفه
عافایسه بودم ال سجه
خافل رله مردایسه مران باه
دم بودم دم بودم دم بودم

بودم ای بی باسنه تابع الید
بودم ای بی کز حج الید
بودم ای بی سیر معراج الید
دم بودم دم بودم دم بودم

شاه خطای

اولولاف ایلیم میدان کلسونه محنت کلسونه مردان کلسونه
 اولولاف منزه صومندلییه اولولاف صاحب عرفان کلسونه
 جوی ایلیم دولفقاریم قییم دوریم کم انکار اهلیم ایمان کلسونه
 آقانه ایلیم جایلر بولاقار یرندن مومجی اوروب عیان کلسونه
 اولولاف کدر دیکه کدرک سور ولدک لکمه اولولاف کلسونه
 کنزاکارک کناهندن کچرک یوز اوستون سور ونور سلطان کلسونه
 اولولاف شاه دیکه اهل طریقه اولولاف کاندن سور ونور بولکان کلسونه
 روایت حدیث مصطفی بیگ یل اولولاف سلطان جان کلسونه
 خطای هسته در کانه سخاوت خبر در در تلور در مان کلسونه

نسی مضمر

جانانه به سود یکی جان دخی بان جانم سوخی دیناره جان دخی بان
 عارفان ایل بکاک ایل در یک کورکم بوسطنک قدرین سلطان دخی بان
 عقل کیسه عرفه ایل کور کورک کم بود کورک قدرین عیان دخی بان
 ای ساقی کور دور ایاغی به دور ایل کور بودور ایاغی دورین دورانه دخی بان
 صوفی ایل جانی موصفا یل بوسمه بناله حکم سوکیکه سلطان دخی بان
 نهم ایل نسی بوسورک معانی کم بوقورک دلیم بوقی سلیمان دخی بان

غزب غالب

۴۵

صد بزی کم بسته دی نفسه قویون
خاک قدم آل عبا مطهر قویون
تخت امیرانه بیلین نه بدو بیون
راضی شده حکم مرتضویون
ازارین سرورین عرشه قویون
پرتاه ولایه قویون هم علویون

عالمه انی عشره ابرام دکلی
هری سرمرماه تاج دکلی
تپ سینم جمله آماج دکلی
دعوی مجنه اکامخام دکلی

ارضیا
نفه نقشی دلدن سید کلک
دعوی مرشدی یارک ایله کلک
بنم قدمه دله کلک بله کلک
قربان الری اولوب اسماعیل کلک

ایضا
عواف بیزیک هله خصما نیوز الحه
لغنه کئی ایمانه وردی جانینزه الحه
ومعه که نک سام نریمانیه الحه
اولاد حسینیه قوی قربانیه الحه

ایضا
یوقدر بزه تکه خارجه لیاقه
ادنا مزایه عالمی بر خطه ده دهسه
افانیه لم بویله امی حکم میسه
حیاه فدایک غالبان سعادته

افارینه سرورین عرشه قویون
پرتاه ولایه قویون هم علویون

محم
محم

۴۹

غزل بر قلم صاحب کتبناج و فی خمیس
مجموعه قدس ۱۴۰۰ سره لعل

نول اول اقراره بر امانه کلمه در
نهادیم یانه الیوب ارکانه کلمه در

استانه حیدره عربانه کلمه در
باسج ایهه یالک ایام حیدره کلمه در
خاکنا ابدال اولوب دیرنه کلمه در
سرقیوب حیدره بر اقرار اولده بر جعون
اهل و حدنه اولوب اولده همانان موصون

ترج کوشیه الیوب عطفه اولده بر حیدره
لا تقبل عندنا الحجة المال والنون
بس بو عالم ایچیز بیز سیرنه کلمه در
عهد عیزده صادقر بر راز نیرانه سولیز
وجه باقی اوقضاله علمنه ای حاده یوزلیر

مکرب دیوانه یوز اول وجه جنانه اوزلیر
عاشقه دیر اولوب نوره خجده کوزلیر
صاعقه زاهد رکب بیکانه کلمه در
اهل خیر عاقله سیلاف نده فکری دکل
زده ماسو صوفی دوج طبعز مکر دکل

مسه عیون ایز صده یوزده صغنه نیر سگری دکل